

Møteinnkalling

Bystyret 2019-2023

Dato:	15.12.2022 kl. 09:00
Sted:	Bystyresalen

Forfall meldes snarest til formannskapskontoret – telefon 69108810 eller 92062980 – evt. e-post: hoe@sarpsborg.com.

Varamedlemmer møter kun etter nærmere beskjed.

Gruppemøter

Partiene organiserer selv sine gruppemøter og reserverer møterom v/gruppeleder.

Forretningsorden

Ordføreren foreslår følgende taletid i alle saker unntatt sak vedr. HP og budsjett:

- Inntil to innlegg pr. representant pr. sak. Første innlegg inntil 4 minutter, andre innlegg inntil 2 minutter.
- Replikker: En representant kan ta maksimalt 1 replikk i forbindelse med samme sak. Replikken kan ha varighet inntil 1 minutt. Svarreplikk inntil 1 minutt.
- Replikker kan ikke tas når strek er satt.

Sak budsjett og handlingsplan:

- Partienes hovedinnlegg: 8 minutter. (Gruppelederne i flg. rekkefølge: AP, SP, FRP, H, DRP, SaFoSa, R, KRF. MDG, PP, SV)
Gruppelederne kan få ordet en gang til på 4 min i debatten.
Øvrige bystyremedlemmer (utenom gruppelederne): Inntil 2 innlegg, det første på inntil 5 min, neste på inntil 3 min.
- Replikker: En representant kan ta maksimalt 2 replikker i forbindelse med saken. Replikken kan ha varighet inntil 1 minutt. Svarreplikk inntil 1 minutt.
- Replikker kan ikke tas når strek er satt.

SAKSKART			Side
Saker til behandling			
81/22	15/02485-1411	Kommunedelplan for kystsonen 2022-2034 - sluttbehandling	3
82/22	22/26063-1	Høringsforslag NOU 2022:10 - Inntektssystemet for kommunene	10
83/22	22/24971-1	Rapportering per 31.12.2021 på kommunalt eide selskap og foretak	20

84/22	21/33599-3	Prioritering av søknader om spillemidler 2023 - Rullering av handlingsprogram til kommunedelplan fysisk aktivitet 2023-2026	31
85/22	22/22483-1	Revidering av tilskudd til kultur- og idrettsformål i Sarpsborg kommune	36
86/22	21/12577-10	Innsamling av avfall i egenregi eller sammen med Fredrikstad kommune	43
87/22	22/26679-1	Justeringsavtale- Bergheim Syd AS	50
88/22	19/11773-14	Fremtidig valg gjennomføring i Sarpsborg kommune	53
89/22	22/15662-1	Utredning av Fontenehus	66
90/22	22/21413-7	Forskrift om gebyrer på plan og byggesak	72
91/22	22/11925-7	Handlingsplan med økonomiplan 2023 - 2026 med årsbudsjett 2023	77
Referatsaker			
48/22	22/00068-21	Protokoll Bystyret 17.11.2022	90
49/22	20/01346-64	Protokoll KU Sarpsborg 291122	90

Formannskapskontoret, 06.12.2022
Sindre Martinsen-Evje
Ordfører

Hilde Øisang
Formannskapssekretær

Saker til behandling

81/22 Kommunedelplan for kystsonen 2022-2034 - sluttbehandling

Arkivsak-dok. 15/02485-1411
Saksbehandler Ingrid Ekeli Boge

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	101/22
2 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	81/22

Saksordførersak.

Saksordfører: Else Kristine Gustavsen

Medsaksbehandlere: Emilie Cosson-Eide

Saksordførers innstilling:

Legges fram i møtet

Vedlegg:

- Vedlegg 1: Planbeskrivelse, datert 18.11.22
- Vedlegg 2: Bestemmelser, datert 15.11.22
- Vedlegg 3: Plankart kystsonen, datert 17.11.22
- Vedlegg 4: Plankart formål kystsonen, datert 17.11.22
- Vedlegg 5: Temakart Luftforurensning, datert 12.18.20
- Vedlegg 6: Temakart Flom, datert 16.11.22
- Vedlegg 7: Temakart Støy, datert 17.11.22
- Vedlegg 8: Temakart Natur, datert 16.11.22
- Vedlegg 9: Temakart Kulturlandskap og kulturmiljøer, datert 16.11.22
- Vedlegg 10: Temakart Grunnforurensning, datert 16.11.22
- Vedlegg 11: Temakart Grunnforhold, datert 16.11.22
- Vedlegg 12: Temakart Friluftsliv, datert 16.11.22
- Vedlegg 13: Temakart Høyspent, datert 17.11.22
- Vedlegg 14: ROS-analyse med konsekvensutredning, datert 18.11.22
- Vedlegg 15: Konsekvensutredning av næringsvirksomhet i LNF-områder, datert 15.11.22
- Vedlegg 16: Konsekvensutredning av byggegrenser mot sjø, datert 16.11.22
- Vedlegg 17: Konsekvensutredning av byggegrenser i sjø, datert 07.11.22
- Vedlegg 18: Vurdering av innspill etter offentlig ettersyn (desember 2020- februar 2021)
- Vedlegg 19: Vurdering av innspill etter offentlig ettersyn (september 2022-november 2022)
- Vedlegg 20: Protokoll fra meklingsmøte, datert 15.06.22

Sammendrag:

Rullering av kommunedelplan for kystsonen og kommuneplanens arealdel har vært samkjørt. Det har vært et mål å ha en mest mulig lik struktur på de to planene for å gjøre bruken og forståelsen av planene enklest mulig. Samtidig har det vært viktig at kystsonenplanen alene skal være et tilstrekkelig styringsverktøy for arealene innenfor planavgrensningen. Ettersom utarbeidelsen av planforslaget har blitt gjort parallelt med kommuneplanens arealdel har også medvirkningen og innspillprosessen vært felles for de to planene. Planprinsippene til arealdelen har også vært gjeldende for kystsonenplanen.

Hovedtemaer for planarbeidet har vært;

Bolig

- Det eksisterer tilstrekkelig med boligområder for å sikre levende lokalsamfunn.
- Det åpnes kun opp for flere boenheter innenfor fortetningsområdet Kvastebyen.
- Skape et godt og forutsigbart styringsverktøy for boligbebyggelsen i strandsonen.
- Det tillates ikke bruksendring av boligbebyggelse til fritidsbolig.
- Det tillates bruksendring fra fritidsbolig til bolig i Kvastebyen.

Fritidsbebyggelse

- Det åpnes kun for 6 nye fritidsboliger i planen.
- Hyttefelt som er under planlegging og utbygging er lagt inn som fremtidig utbyggingsfelt. Disse er videreført fra kystsoneplanen 2015-2026.

Kystbasert næring

- Planen åpner opp for utvikling av kystbasert næring og reiseliv på Olseng marina.
- Hele sjøområdet er avsatt til formål bruk og vern av sjø og vassdrag. Ved regulering kan det åpnes opp for akvakultur i disse områdene.

Foreninger skal få mulighet til å sikre et godt aktivitetstilbud for barn og unge

- Planen åpner for nytt klubbhus med garderobefasiliteter for Sarpsborg seilforening i Seilerbakken.

Vern av naturressurser og rekreasjonsområder

- Forbud mot spredt boligbygging og fritidsboliger i områder for landbruk, natur og friluftsliv.
- Fremføring av kyststi skal prioriteres i alle reguleringsplaner.
- Alle sjøørretbekker vises i plankartet med hensynssone.
- Det åpnes kun opp for utbygging på 8,7 daa dyrket mark i planen. Dette området er videreført fra kystsoneplanen 2015-2026, og er ferdig regulert.

Kulturlandskap og kulturmiljøer tas vare på og brukes som ressurs

- Kulturmiljøer er kartlagt og sikret med bestemmelser. Høysand og Feriehjemmet er definert som egne bestemmelsesområder for kulturmiljø i kystsoneplanen.

Småbåthavner

- Planen legger opp til et redusert antall brygger ved å samle småbåter i fellesanlegg.
- Det er lagt inn byggegrense i sjø på 6 detaljregulerte småbåthavner for å sikre at regulerte bryggeanlegg kan utvikles og vedlikeholdes i tråd med reguleringsplanens intensjon.

Samfunnssikkerhet og klimatilpasning

- Krav om håndtering av overvann på egen tomt videreføres, samt at krav om overvannsplan er innskjerpet for å sikre at det skjer.
- Temakart flomveier viser hvor vannet renner og er et grunnlag i behandling av byggesaker og i reguleringsplanarbeid.
- Krav om at uteoppholdsarealer utformes med en del vegetasjon – blågrønne kvaliteter.
- Temakart havnivåstigning / stormflo viser områder hvor det må planlegges for at vannet kan stå høyt.
- Det er utarbeidet en overordnet ROS-analyse som fremmer arealplanlegging i kystsonen.

Planen viderefører ordningen med at muddermasse ikke kan dumpes i sjø.

Det er foretatt noen justeringer etter siste offentlige ettersyn, men kommunedirektøren foreslår ingen vesentlige endringer.

Kommunedirektøren anbefaler at foreliggende forslag til kommunedelplan for kystsonen 2022-2034 vedtas.

Utredning:

Bakgrunn

Utkast til kystzoneplanen er en revisjon av «Kommunedelplan for kystsonen 2015 – 2026». Ny planperiode er 2022 – 2034. Kystzoneplanen skal vise områder for utbygging og områder for vern. Planen er et virkemiddel for å sikre at arealbruken bidrar til å nå målene i kommunens samfunnsplan. Revideringen har også som formål å styrke kystzoneplanen som styringsverktøy for detaljplanlegging og byggesaksbehandling.

Planprosessen

Det ble varslet oppstart av planarbeidet 12. desember 2017, samtidig som planprogrammet ble lagt ut til offentlig ettersyn. Frist for innspill til planarbeidet var 5. februar 2018. Det kom ca. 30 innspill til planarbeidet. Administrasjonen har gjennomført befaringer sammen med grunneiere og forslagsstillere til foreslåtte utbyggings- eller verneområder. Planprogrammet ble stadfestet i formannskapet 22. mars 2018.

Medvirkning og involvering besto av åpne kontordager på Sarpsborg rådhus og workshops med næringslivet. Etter oppfordring av politiske råd, nemnder og utvalg, inkludert ungdommens bystyre, ble det avholdt presentasjoner/møter med lag og organisasjoner. Det ble sendt brev til grunneiere som er direkte berørt av større endringer i planen.

Planarbeidet er drøftet i regionalt planmøte¹ to ganger og ble oversendt regionale og nasjonale myndigheter for uttalelse i høringsperiodene.

Formannskapet vedtok 06.10.2020 å legge utkast til kommunedelplan for kystsonen 2022-2034 ut til offentlig ettersyn. Fristen for å sende innspill var 14. februar 2021. Totalt kom det inn 45 innspill til planen under høringsperioden. Innspillene er tilgjengelige på [kommunens nettside](#). Kommunedirektørens vurdering av innspillene kan leses i vedlegg 18.

Det ble fremmet 6 innsigelser til planutkastet, alle fra Statsforvalteren. Gjennom dialogmøter med Statsforvalteren ble alle innsigelsene løst, bortsett fra innsigelsen om bruksendring til næringsvirksomhet i LNF-områder. Denne innsigelsen ble løst i mekling hos Statsforvalteren juni 2022. Løsningen på innsigelsen medførte en endring av bestemmelse § 5.4.1. Endring av bestemmelsen var omfattende og krevde ny konsekvensutredning samt nytt offentlig ettersyn.

Det var også behov for å gjøre noen endringer i planutkastet som følge av innkomne høringsinnspill.

Formannskapet vedtok 01.09.2022 å legge ut følgende endringer på høring:

- A. Revidere bestemmelse § 5.4.1 - næringsvirksomhet i LNF-områder
- B. Legge inn en bestemmelse som regulerer bruksendring fra bolig til fritidsbolig
- C. Legge inn byggegrenser i sjø på regulerte småbåthavner

¹ Regionalt planforum er et møte der kommunene kan presentere planarbeid og få en umiddelbar og uformell respons på planarbeidet. Dette møtet bestod av representanter fra; Fylkesmannen i Viken, Viken fylkeskommune, inkl. fylkeskonservator, Statens vegvesen, Bane Nor, Mattilsynet, Norges vassdrag og energiverk, Kystverket og Direktoratet for mineralforvaltning

- D. Endre arealformål på Bukkholmen til «fremtidig bebyggelse og anlegg»
- E. Mindre endring i bestemmelse § 4.2 – legge inn «nåværende bebyggelse og anlegg»
- F. Mindre endring i bestemmelse § 5.4.2 – redusere maksimalt bebygd areal
- G. Endre arealformål på Karlsøyveien 50 fra LNF til bebyggelse og anlegg
- H. Endre arealformål og redusere antall hyttetomter på Bukkenes i tråd med bystyrets vedtak 16.09.2021

Fristen for å sende innspill etter siste offentlige ettersyn var 01.11.2022. Det kom totalt 11 innspill til planen under høringsperioden. Innspillene er tilgjengelige på [kommunens nettside](#), og kommunedirektørens vurdering ligger som vedlegg 19. Mottatte høringsinnspill medførte ingen vesentlige endringer i dokumentene. Det er gjort enkelte rettelser i vedlegg 17, en mindre endring av konsekvensutredningen av Bukkholmen og små justeringer i bestemmelsene. Det kom ingen innsigelser til endringene.

Føringer

En sentral føring for planarbeidet har vært Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, av 28.05.2021. Formålet med disse retningslinjene er å tydeliggjøre nasjonal arealpolitikk og sikre nasjonale og regionale interesser i 100-metersbeltet langs sjøen. Strandsoneforvaltningen skal bidra til en bærekraftig utvikling i tråd med FNs bærekraftsmål. Retningslinjene skal videre bidra til at det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser i strandsonen og at unødvendig bygging langs sjøen unngås, jf. plan- og bygningsloven (pbl.) § 1-8.

Kommunene må balansere disse interessene i planleggingen. Retningslinjene deler landet inn i tre soner med ulike føringer tilpasset utbyggingspress og behovet for vern av de interessene som skal ivaretas i strandsonen. Sarpsborg kommune inngår i sone 1, som omfatter kystkommunene i Oslofjordregionen. Oslofjordregionen er utsatt for sterkest press på arealene, og er i en særstilling på grunn av tidligere vedtatte rikspolitiske retningslinjer. I tillegg til statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen videreføres de tidligere rikspolitiske retningslinjer for planlegging i kyst- og sjøområder i Oslofjordregionen av 9. juli 1993 med enkelte endringer.

En annen viktig føring for planarbeidet er regional kystzoneplan for Østfold som ble vedtatt i 2014. Den legger til grunn at Østfoldkysten skal forvaltes gjennom bruk og vern i et bærekraftig perspektiv. Kysten skal nyttes som områder for opplevelse og reise, friluftsliv, båtliv, fritidsboliger, helårsboliger, næring og transport, samtidig som kystens spesielle landskaps-, natur-, og kulturverdier bevares. Rekreasjonsverdier, naturverdier og kulturminneverdier skal forvaltes som en ressurs av nasjonal betydning, til beste for befolkningen i dag og i fremtiden. Disse hensynene skal tillegges avgjørende betydning i all forvaltning og planlegging.

Viktige grep i planen

Planen kan oppsummeres med følgende hovedgrep:

1. Bolig – planen åpner ikke opp for nye boligområder

- Det eksisterer tilstrekkelig med boligområder for å sikre levende lokalsamfunn.
- Det åpnes kun opp for flere boenheter innenfor fortetningsområdet Kvastebyen.
- Skape et godt og forutsigbart styringsverktøy for boligbebyggelsen i strandsonen.
- Det tillates ikke bruksendring av boligbebyggelse til fritidsbolig.
- Det tillates bruksendring fra fritidsbolig til bolig i Kvastebyen.

Planprinsippene peker på at det skal åpnes for maksimum 10% vedlikeholdsutbygging 2 km rundt lokalsentrene Stasjonsbyen og Ullerøy. Dette ivaretas gjennom boligområdene som ligger i arealplanen (Lysås på Ullerøy, Guslund nedre/Åslien og den regulerte utvidelsen av

Guslundåsen i Stasjonsbyen), samt boligområdet Strandvollen i kystsoneplanen.

2. Fritidsbebyggelse

- Det åpnes kun for 6 nye fritidsboliger i planen.
- Hyttefelt som er under planlegging og utbygging er lagt inn som fremtidig utbyggingsfelt. Disse er videreført fra kystsoneplanen 2015-2026.

Ved forrige rullering av kystsoneplanen i 2015 ble det lagt inn over 50 nye hyttetomter. Mange av disse områdene er verken ferdig regulert eller utbygd. I planen åpnes det nå opp for tre fritidsboliger i Mørkedal. Dette var et område som fram til 2015 var avsatt til fritidsbebyggelse, fikk fradelte tomter og etablert infrastruktur før det ble LNF i kystsoneplanen 2015-2026. Området ønskes tatt inn igjen som område for fritidsbebyggelse. Etter politisk behandling ble det vedtatt å åpne opp for to nye fritidsboliger på Grønsundfjellet og en ny fritidsbolig på tomten der det nåværende klubbhuset til Sarpsborg Seilforening står. Det er lagt inn byggegrense mot sjø for to nye områder som ikke har byggegrense fra før i kystsoneplanen, Mølsbakken og Komperødlandet.

3. Kystbasert næring

- Planen åpner opp for utvikling av kystbasert næring og reiseliv på Olseng marina.
- Hele sjøområdet er avsatt til formål bruk og vern av sjø og vassdrag. Ved regulering kan det åpnes opp for akvakultur i disse områdene.

Det har vært særlig fokus på å vurdere næringspotensialet for kysten i dette planarbeidet. For å øke kunnskapen om næringspotensial ble det gjennomført en mulighetskartlegging av kystbasert næring for Østfoldkysten av Niva og Havforskningsinstituttet.

Strategien for vurdering av næringspotensialet langs kysten har basert seg på følgende punkter:

- Rett virksomhet på rett sted.
- Videreutvikling av eksisterende næringsvirksomhet, samt etablering av nye næringsvirksomheter og aktivitetstilbud basert på lokale ressurser
- Øke tilgjengeligheten til kysten for den delen av befolkningen som ikke har private hytter, ved å utvide campingtilbudet, tilbudet om utleiehytter og tilbudet om andre overnattings- og feriemuligheter langs kysten.
- Øke satsingen på vekst i marine næringer.

Kjennetegnet for mange av kystnæringene er at de er sesongbasert. Dette skyldes blant annet de mange hyttene som er langs kysten. Nærhet til E6 gjør at mange turister velger å besøke kysten i sommerhalvåret. Det er ønskelig at disse næringene kan videreutvikle seg. Det er også et mål at flere næringsaktører skal kunne utnytte sjøområdene på nye måter.

4. Foreninger skal få mulighet til å sikre et godt aktivitetstilbud for barn og unge

- Planen åpner for nytt klubbhus med garderobefasiliteter for Sarpsborg seilforening i Seilerbakken. Plassering av nytt klubbhus ble vurdert opp mot hensiktsmessig avstand mellom klubbhus og bryggeanlegg for å få full utnyttelse av fasilitetene – både brygger, klubbhus og regattabane. Dette er i tråd med regional kystsoneplan som åpner opp for å anlegge arenaer for seiling både på land og vann.

5. Vern av naturressurser og rekreasjonsområder

- Forbud mot spredt boligbygging og fritidsboliger i områder for landbruk, natur og friluftsliv.

- Fremføring av kyststi skal prioriteres i alle reguleringsplaner.
- Alle sjørrerbekker vises i plankartet med hensynssone.
- Det åpnes kun opp for utbygging på 8,7 daa dyrket mark i planen. Dette området er videreført fra kystsoneplanen 2015-2026, og er ferdig regulert.

Det legges ikke inn nye formål i kystsoneplanen som åpner for økt avgang av dyrket mark. Gjennom bystyrets vedtak 16.09.21 ble det besluttet å tilbakeføre 6,8 daa dyrket mark fra byggeformål til LNF på Bukkenes. Endringen er nå innarbeidet i planen. Planen har sterkt fokus på at strandsonen ikke skal privatiseres.

Flere av de viktigste og mest brukte friluftsområdene i Sarpsborg ligger ved sjøen. I 2019 ble det gjennomført en kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i Sarpsborg kommune. Resultatet av kartleggingen viser hele kystsonesonen som et sammenhengende friluftslivsområde med høy verdi. Kartleggingen er for grovmasket til å kunne tas direkte inn som juridiske friluftslivsområder i kystsoneplanen. De kartlagte områdene er lagt inn som hensynssone friluftsliv i plankartet, og det er laget et nytt temakart som konkretiserer avgrensningen av de viktigste badeplassene og turområdene i kystsonen.

Det har vært et stort engasjement fra organisasjoner, lag og private til temakart friluftsliv og hensynssonens utstrekning i plankartet. Områdene som kartlegges bør være områder som faktisk blir brukt til friluftsliv. Det skal settes i gang en ny, mer detaljert kartlegging etter at kystsoneplanen og arealplanen er vedtatt. Når kartleggingen er ferdigstilt skal hensynssonene i arealplanen og kystsoneplanen oppdateres i tråd med ny kartlegging.

6. Kulturlandskap og kulturmiljøer tas vare på og brukes som ressurs

- Kulturmiljøer er kartlagt og sikret med bestemmelser. Høysand og Feriehjemmet er definert som egne bestemmelsesområder for kulturmiljø i kystsoneplanen.

Høysand og Feriehjemmet har regional verdi som kulturmiljø. Dette er på bakgrunn av vurderinger knyttet til historisk identitet, landskap, naturforhold og stedegen bebyggelse. Bestemmelsesområdene sikrer at kulturmiljøet ivaretas ved nye tiltak. Endring av eksisterende bebyggelse i Høysand kan tillates så lenge eksisterende skala, kulturhistorisk- og arkitektonisk stil, grad av vegetasjon og terrengtilpasning videreføres. På Feriehjemmet må eventuell ny bebyggelse tilpasse seg eksisterende arkitektonisk stil.

7. Småbåthavner

- Planen legger opp til et redusert antall brygger ved å samle småbåter i fellesanlegg. Det kan gis dispensasjon fra forbudet mot utvidelse av brygger, dersom bryggen vil fungere som fellesbrygge. Vilåret er at dette tiltaket skal føre til en bedret situasjon ved at enkeltbrygger rives og at småbåtene samles i fellesanlegg.
- Det er lagt inn byggegrense i sjø på 6 detaljregulerte småbåthavner for å sikre at regulerte bryggeanlegg kan utvikles og vedlikeholdes i tråd med reguleringsplanens intensjon.

8. Samfunnssikkerhet og klimatilpasning

- Krav om håndtering av overvann på egen tomt videreføres. Krav om overvannsplan er innskjerpet for å sikre at det skjer.
- Temakart flomveier viser hvor vannet renner og er et grunnlag i behandling av byggesaker og i reguleringsplanarbeid.
- Krav om at uteoppholdsarealer utformes med en del vegetasjon – blågrønne kvaliteter.

- Temakart havnivåstigning / stormflo viser områder hvor det må planlegges for at vannet kan stå høyt. Kartet skal være grunnlag i behandling av byggesaker og i reguleringsplanarbeid.
- Det er utarbeidet en overordnet ROS-analyse som fremmer arealplanlegging i kystsonen. ROS-analysen bidrar til å gi forutsigbare rammer og retningslinjer i planleggingen. Analysen er utarbeidet i henhold til DSBs Veileder for samfunnssikkerhet i arealplanlegging.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Planen legger til rette for økt verdiskaping i Sarpsborg. Gjennom å peke på områder for næringsutvikling gir planen grunnlag for nye næringsetableringer. Flere arbeidsplasser skaper bedre inntektsgrunnlag i kommunen. Utvikling innen kystbasert næring gjør kommunen attraktiv for turister og tilreisende.

Miljø:

Det er strenge bestemmelser for utvikling av bebyggelse i det sårbare kystlandskapet. Det er tatt inn på plankartet hensynssoner med tilhørende restriksjoner på verdifulle naturmiljøområder, samt båndleggingssoner på naturvernområdene. Det åpnes ikke for deponering av muddermasser. Det er ikke pekt på nye utbyggingsområder som berører dyrket mark. Planen viderefører et utbyggingsområde som berører ca. 8,7 daa dyrket mark, dette er på Strandvollen i Høysand og er ferdig regulert.

Folkehelse:

Planen bygger på et prinsipp om at nye boenheter ikke skal etableres lenger unna enn 2 km reell skolevei. Dette øker sannsynligheten for at barn kan gå og/eller sykle til skolen. Det åpnes kun opp for nye boliger i Kvastebyen. Det er et pågående reguleringsarbeid for gang/- og sykkelvei i Kvastebyen som vil kunne gi en tryggere skolevei for barn og unge. Det er krav om å legge til rette for kyststien i alle reguleringsplaner. Krav om uteoppholdsarealer og vern av viktige leke- og rekreasjonsområder sikrer mulighet til fysisk aktivitet.

Kommunedirektørens anbefaling:

Kommunedirektøren anbefaler at foreliggende forslag til kommunedelplan for kystsonen 2022-2034 vedtas.

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Saksordfører Kristine Gustavsen (SV) orienterte om saken.

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Andreas Brännström (Frp), Henriette Holt Gausdal (Sp), Ståle Solberg (SaFoSa), Annar Hasle (KrF)

Saksordfører fremmet følgende innstilling:

Foreliggende forslag til kommunedelplan for kystsonen 2022-2034 vedtas.

Votering

Saksordførers innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

Foreliggende forslag til kommunedelplan for kystsonen 2022-2034 vedtas.

82/22 Høringsforslag NOU 2022:10 - Inntektssystemet for kommunene

Arkivsak-dok. 22/26063-1
Saksbehandler Bård Andersen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	104/22
2 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	82/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunedirektørens uttalelse vedtas som Sarpsborg kommunes uttalelse. Følgende framheves særskilt:

1. Det er i dag store økonomiske forskjeller mellom kommuner i Norge, og da særlig mellom skattesterke og skattesvake kommuner. Forskjeller i utgiftsbehov som ikke dekkes opp kan forsterke disse forskjellene. De dårligst stilte kommunene vil ikke kunne tilby sine innbyggere tjenester som er likeverdige med tjenestene i andre kommuner. En gjennomgang av inntektssystemet burde ha som formål å endre dette.
2. En konsekvens av det framlagte forslaget er at de store inntektsforskjellene i dagens skatteinntekter etter inntektsutjevning videreføres. Sarpsborg kommune mener det er helt nødvendig med en betydelig større utjevning av de ordinære skatteinntektene gjennom en høyere grad av symmetrisk utjevning, og/eller redusert skatteandel i kommunens frie inntekter fra dagens nivå på 40%. Ideelt sett bør skatteinntektene utjevnes 100%.
3. Primært mener Sarpsborg kommune at sosioøkonomiske kriterier og folkehelseindikatorer må innlemmes i utgiftsutjevningen. Dette må skje både gjennom en bredere metodisk tilnærming, og gjennom delkostnadsnøkler som vektlegger betydningen av kostnader til tidlig innsats og forebyggende arbeid. Så lenge dette ikke er gjort, mener kommunen at dagens kostnadsnøkler bør videreføres inntil ny revidering foreligger. Sekundært må regioner med stor levikårsproblematikk tilføres midler gjennom egne støtteordninger utenfor inntektssystemet.

Vedlegg:

1. NOU 2022: 10 – Inntektssystemet for kommunene
2. Sarpsborg kommunes innspill til inntektsutvalget 14.01.2022

Sammendrag:

Inntektssystemutvalget ble oppnevnt av regjeringen i mai 2020. Utvalgets oppdrag har vært å foreta en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene og vurdere dagens

system, samt komme med et forslag til utforming av inntektssystemet. Utvalget leverte sin utredning (NOU 2022:10) 29. august 2022. Høringsfristen er 4. januar 2023.

For at kommunene skal settes i stand til å kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne, inneholder inntektssystemet to store utjevningsmekanismer. Dette er utgiftsutjevning der kommunenes ufrivillige forskjeller i utgiftsbehov forsøkes utjevnet fullt ut og inntektsutjevning der skatteinntekter mellom kommunene utjevnes delvis. Kommunedirektøren har flere merknader til utredningen og forslagene som ligger i den, og peker på noen problemer som ligger i utformingen av systemet.

Kommunedirektøren mener blant annet at hensynet til likeverdige tjenester gjør det helt nødvendig med en betydelig større utjevning av de ordinære skatteinntektene gjennom en høyere grad av symmetrisk utjevning, og/eller redusert skatteandel i kommunens frie inntekter.

I utgiftsutjevningen må sosioøkonomiske kriterier og folkehelseindikatorer innlemmes i vesentlig større grad. Dette må skje både gjennom en bredere metodisk tilnærming, og gjennom kriterier som vektlegger betydningen av kostnader til tidlig innsats og forebyggende arbeid.

Inntektssystemutvalgets forslag slik det nå foreligger vil medføre om lag 30,7 mill. kr i årlig reduserte inntekter fra skatt og rammetilskudd til Sarpsborg kommune, hvorav endringer i utgiftsutjevningen er estimert til å utgjøre et inntektsbortfall på 50,5 mill. kr. Endringer i skatt, regionalpolitiske tilskudd og avviklingen av tilskudd per grunnskole vil på sin side gi økte inntekter på 19,8 mill. kr.

Utredning:

Inntektssystemutvalget (heretter «utvalget») ble oppnevnt av regjeringen i mai 2020. Utvalgets oppdrag har vært å foreta en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene og vurdere dagens system, samt komme med et forslag til utforming av inntektssystemet. Utvalget leverte sin utredning (NOU 2022:10) 29. august 2022. Den ble sendt på høring 19. september. Høringsfristen er 4. januar 2023.

Kommunedirektøren har flere merknader til utredningen og forslagene som ligger i den, og peker på noen problemer som ligger i utformingen av systemet. Kommunedirektøren foreslår at hele saksframlegget oversendes som Sarpsborg kommunes høringsuttalelse, samtidig som noen påpekninger framheves spesielt.

Inntektssystemutvalget forslag slik det nå foreligger vil medføre om lag 30,7 mill. kr i årlig reduserte inntekter fra skatt og rammetilskudd til Sarpsborg kommune.

Inntektssystemet er av stor betydning for kommunens mulighet til å kunne produsere tjenester og utvikle Sarpsborg samfunnet i riktig retning. Kommunale tjenester har en stor effekt i å redusere ulikhet, og fordelingen av kommunale inntekter påvirker også sysselsettingen i privat og kommunal sektor. Flere av samfunnsutfordringene som blant annet ble beskrevet i NOU 2020:15 (Demografi-utvalget) kan bli løst gjennom et mer treffsikkert inntektssystem. Kommunedirektøren mener det er helt avgjørende med et inntektssystem som setter alle kommuner i stand til å tilby et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere, samtidig som hensynet til lokalt selvstyre og effektiv ressursbruk tilsier at systemet må innrettes slik at det er rom for kommunene til å velge ulike måter å løse sine oppgaver på.

Staten fastsetter hvordan kommunene kan finansiere sine oppgaver, gjennom skatteinntekter, tilskudd fra staten, egenbetalinger og andre inntekter. Skatteinntektene og rammetilskudd er kommunenes frie inntekter, som kommunen selv bestemmer bruken av.

De frie inntektene utgjør om lag 70 prosent av kommunesektorens samlede inntekter. Staten fastsetter også hvor stor andel av de frie inntektene som skal være skatteinntekter og hvor stor del som skal være rammetilskudd. Ved å redusere kommunens andel av skattøret og øke rammetilskuddet tilsvarende, kan de frie inntektene til kommunen samlet sett forbli uforandret. Skatteandelen ble sist redusert fra 45 til 40 prosent i 2011.

For at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne, inneholder inntektssystemet to store utjevningmekanismer. Dette er utgiftsutjevning der kommunenes ufrivillige kostnadsforskjeller forsøkes utjevnet fullt ut og inntektsutjevning der skatteinntekter mellom kommunene utjevnes delvis. Begge regulerer kommunenes inntekter, og skal til sammen gi kommunene inntekter som gir dem økonomiske muligheter til å gi likeverdige tjenester med andre kommuner. Både inntektsutjevning og kostnadsutjevning er basert på sentrale politiske beslutninger.

Skatt og inntektsutjevning

Utvalgets forslag innebærer at hovedprinsippene i inntektsutjevningen videreføres som i dag, men at flere av kommunenes inntekter tas inn i inntektssystemet og omfordeles mellom kommunene. Dette gjelder inntekter fra konsesjonskraft, Havbruksfondet og eiendomsskatt på kraftanlegg, vindkraftverk, kraftnett og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum. Utvalget foreslår en moderat utjevning der 10 prosent av disse inntektene utjevnes mellom kommunene.

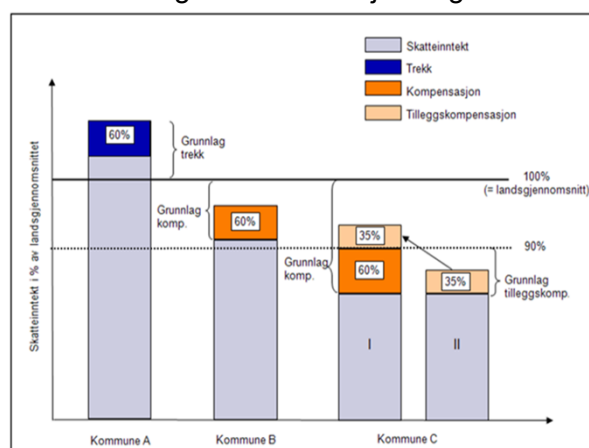
Kommunedirektøren støtter intensjonen om større omfordeling, men mener at det er behov for en betydelig økt omfordeling gjennom revidering av det ordinære inntektsutjevningssystemet av skatteinntektene. Kraftinntekter og inntekter fra Havbruksfondet utgjør en minimal del av de samlede skatteinntektene, mens inntekter som inngår i den ordinære inntektsutjevningen utgjør over 90 % av kommunenes inntekter (tabell 1). Det er med andre ord her de største inntektsforskjellene oppstår. Det er en vesentlig mangel i utvalgets utredning at effektene av økt symmetrisk utjevning og/eller en redusert skatteandel ikke er utførlig og grundigere gjennomgått og redegjort for. En konsekvens av det framlagte forslaget er at de store inntektsforskjellene i dagens skatteinntekter etter inntektsutjevning videreføres.

Dagens inntektsutjevning (tabell 2) fører til at skattesvake kommunene får om lag 94 % av landsgjennomsnittet i skatteinntekter. Med andre ord får lavinntektskommuner 6 prosent lavere inntekter fra skatt enn landsgjennomsnittet hvert år, men skal likevel løse de samme lovpålagte oppgavene. Dagens system er et «lav-inntekts bevarende» system. På den andre siden får skattesterke kommuner beholde 40% av skatteinntektene over landsnittet.

Tabell 1: Kommunenes skatteinntekter

Kommunenes skatteinntekter			
Skatteinntekter	Antall kommuner med inntekt	Samlet skatteinntekt (millioner kroner)	Andel av samlet skatteinntekt i prosent
Skatt på inntekt, formue og naturressursskatt	422	170 122	90,36
-hvorav:			
Skatt på inntekt	422	155 054	82,36
Formuesskatt	422	13 678	7,27
Naturressursskatt	216	1 390	0,74
Eiendomsskatt på bolig og fritidsbolig	288	7 680	4,08
Eiendomsskatt på annen bolig	349	7 068	3,75
Netto inntekter fra konsesjonskraft mv. gjennomsnitt 2017-2019	207	1 262	0,67
Konsesjonsavgift	267	693	0,37
Inntekter fra havbruksfondet gjennomsnitt 2018-2019	166	1 443	0,77
SUM		188 268	

Tabell 2: Dagens inntektsutjevning

Oversikten under viser at inntektsutjevningen i 2021 medførte en betydelig utjevning av skatteinntekter. De 12 mest skattesterke kommunene har allikevel en merinntekt utover landsgjennomsnittet på nesten 5,9 mrd. kr, hvorav de fire største alene står for 5,6 mrd. kr. Tilsvarende har de 13 mest skattesvake kommunene en mindreinntekt på nesten 1,4 mrd. kr.

Innenfor inntektsutjevningen er det utvilsomt denne mekanismen som fører til de største inntektsforskjellene mellom kommunene. Kommunedirektøren mener dette utfordrer prinsippet om likeverdige tjenester ved at store inntektsforskjeller opprettholdes og vedvarer over tid. Det prinsipielle grunnlaget for å inkludere flere av kommunens inntekter i inntektssystemet kan med andre ord være riktig og viktig, men som tallene over viser, motvirker fordelingsvirkningen av utvalgets forslag i forsvinnende liten grad den inntektsforskjellen som ligger i inntektsutjevningen ellers.

Tabell 3: Skattesterke store og mellomstore kommuner (Kommune A)

	Egen skatteinngan i % av landssnittet før inntektsutjevning	Skatt etter dagens inntektsutjevning i % av snitt	Kr per innbygger etter dagens inntektsutjevning	Innbyggere	Inntekter fra skatt og inntektsutjevning utover lands snitt	Inntekter fra skatt og inntektsutjevning per innb. mer enn snitt
Oslo	138 %	113,9 %	41 401	697 010	3 523 117 849	5055
Bærum	167 %	125,6 %	45 662	128 233	1 194 562 230	9316
Asker	138 %	113,9 %	41 389	94 915	478 659 779	5043
Stavanger	120 %	106,9 %	38 859	144 147	362 210 067	2513
Nordre Follo	112 %	103,7 %	37 676	60 034	79 821 014	1330
Sola	121 %	107,1 %	38 926	27 457	70 833 235	2580
Bergen	104 %	100,5 %	36 512	285 601	47 355 172	166
Frogn	120 %	106,8 %	38 831	15 953	39 637 577	2485
Lier	111 %	103,1 %	37 466	27 118	30 369 920	1120
Nesodden	108 %	102,2 %	37 129	19 805	15 503 837	783
Nittedal	106 %	101,4 %	36 857	24 454	12 503 606	511
Randaberg	107 %	101,8 %	36 992	11 315	7 309 530	646
Hele landet		100 %	36 346			
Sum				1 536 042	5 861 883 815	

Tabell 4: Skattesvake store og mellomstore kommuner (Kommune C)

	Egen skatteinngan i % av landssnittet før inntektsutjevning	Skatt etter dagens inntektsutjevning i % av snitt	Kr per innbygger etter dagens inntektsutjevning	Innbyggere	Mindre inntekter fra skatt og inntektsutjevning utover lands snitt	Inntekter fra skatt og inn.utjevning per innb. mindre enn snitt
Kristiansand	86 %	94,6 %	34 388	112588	-220 409 274	-1 958
Fredrikstad	84 %	94,5 %	34 346	83193	-166 397 237	-2 000
Sandefjord	89 %	94,8 %	34 443	64345	-122 464 223	-1 903
Sarpsborg	79 %	94,3 %	34 264	57372	-119 426 775	-2 082
Skien	82 %	94,4 %	34 319	55144	-111 779 885	-2 027
Larvik	87 %	94,7 %	34 406	47499	-92 134 541	-1 940
Indre Østfold	83 %	94,4 %	34 329	45201	-91 188 881	-2 017
Arendal	83 %	94,5 %	34 337	45065	-90 523 177	-2 009
Karmøy	84 %	94,5 %	34 346	42345	-84 672 200	-2 000
Øygarden	88 %	94,7 %	34 420	38664	-74 451 852	-1 926
Ringsaker	80 %	94,3 %	34 276	34897	-72 232 686	-2 070
Porsgrunn	88 %	94,7 %	34 418	36526	-70 415 166	-1 928
Halden	77 %	94,2 %	34 220	31387	-66 716 351	-2 126
Hele landet		100 %	36 346			
Sum				1 216 753	-1 382 812 249	

Et argument for den ujevne fordelingen har tradisjonelt vært at kommunene skal ha insentiv til å fremme næringsutvikling og legge til rette for flere arbeidsplasser. Kommunedirektøren mener dette argumentet ikke kan tillegges særlig vekt. Generelt vil kommuner uansett ønske næringsutvikling og arbeidsplasser. Årsaken til at noen kommuner har lavere skatteinngang enn andre er i hovedsak et resultat av historiske og sosioøkonomiske forhold. Samtidig gjør dagens system at de kommunene som allerede har god skatteinngang har best økonomiske forutsetninger for å kunne legge ytterligere til rette for næring og arbeidsplasser. Systemet forsterker dermed forskjellene. En omlegging er nødvendig for at de skattesvake kommunene på lengre sikt også skal kunne bli skattesterke.

Kommunedirektøren mener Sarpsborg kommune bør peke på nødvendigheten av en betydelig større utjevning av de ordinære skatteinntektene. Dette må skje gjennom en høyere grad av symmetrisk utjevning, og/eller redusert skatteandel i kommunens frie inntekter fra dagens nivå på 40%. Ideelt sett bør skatteinntektene utjevnes 100%.

Rammetilskudd og utgiftsutjevning

I dagens utgiftsutjevning skal kommunene få full kompensasjon for utgifter ved tjenesteytingen som de selv ikke kan påvirke. Full kompensasjon innebærer at utjevningsgraden er 100 prosent og at det gis en full utjevning av ufrivillige kostnadsforskjeller. Utgiftsutjevningen omfordeler rammetilskuddet fra staten, der innbyggertilskuddet utgjør hoveddelen. Innbyggertilskuddet fordeles i utgangspunktet med et likt beløp per innbygger, mens kommunenes kostnader målt per innbygger kan variere betydelig.

Utvalgets forslag innebærer at hovedprinsippene i utgiftsutjevningen videreføres som i dag. Utgiftsutjevningen omfatter de store velferdstjenestene barnehage, grunnskole, pleie og omsorg, kommunehelsetjenesten, sosiale tjenester og barnevern, i tillegg til administrasjon og landbruk og miljø.

Sektorene i utgiftsutjevningen utgjør i 2022 om lag 81,5 prosent av kommunenes samlede utgifter. Utjevningen baseres på et beregnet utgiftsbehov for den enkelte kommune, og ikke kommunenes faktiske utgifter. Utgiftsbehovet beregnes ved hjelp av kostnadsnøkler.

Kostnadsnøklerne er et sett med kriterier og en tilhørende vektning, som sier noe om hvilke faktorer som gjør at kommunenes utgifter varierer. Kriteriene fanger opp strukturelle forhold som alderssammensetning, geografiske forhold og sosioøkonomiske forhold, og bør være objektive og basert på offentlig statistikk som oppdateres jevnlig. En kostnadsnøkkel beregnes ved at kriteriene for hver av sektorene som inngår i utgiftsutjevningen vektet sammen. Utgiftsutjevningen er et nullsumspill der kostnadsnøklerne omfordeler rammetilskuddet fra kommuner som teoretisk skal være rimeligere å drive enn landsgjennomsnittet, til kommuner som er dyrere å drive enn landsgjennomsnittet.

Utvalget har gjennomgått de ulike sektorene og delkostnadsnøkler, og foreslår nye kriterier og vektning basert på oppdaterte analyser av variasjonene i kommunenes utgifter. En rettferdig omfordeling som i tilstrekkelig grad fanger opp og forklarer kommunenes varierende og omfattende kostnadsbilde er avgjørende for kommunenes muligheter til å gi et likeverdig tjenestetilbud. Valgte metoder og statistiske verktøy er derfor viktige for at den teoretiske modellen som ligger til grunn for utgiftsutjevningen blir robust nok til å bidra til at inntektssystemets målsetting kan nås.

Målet med kostnadsnøkkelene er å fange opp de bakenforliggende faktorene som indirekte påvirker kommunenes kostnader. Kommunesektoren har et komplisert og sammensatt kostnadsbilde, og det blir følgelig relevant å vurdere modellens evne til å forklare variasjonen i kostnadene for de ulike sektorene, det vil si forklaringskraften (definert ved størrelsen R²) for de ulike delkostnadsnøklerne. R² viser hvor stor andel av variasjonen i kostnadene innenfor de ulike sektorene som kan forklares med modellen og de kriteriene som samlet sett er lagt til grunn for den enkelte delkostnadsnøkkel. R² kan variere fra 0 til 1, og jo høyere tall jo større del av variasjonen blir forklart ved modellen.

Tabellen under oppsummerer modellens forklaringskraft gitt ved R² for de store velferdstjenestene ved siste revisjon av dagens kostnadsnøkkel og med utvalgets forslag til ny kostnadsnøkkel.

Forklaringskraft (R2)			
Delkostnadsnøkkel	Dagens nøkkel	Forslag ny nøkkel	
Pleie og omsorg	0,86	0,84	
Grunnskole	0,74	0,75	
Barnehage	0,73	0,67	
Kommunehelse	0,68	0,65	
Sosiale tjenester	0,39	0,42	
Barnevern (alternativ 1)	0,08	0,14	
Barnevern (alternativ 2)	0,08	0,10	

Sett i lys av målsettingen om å gi kommunene like muligheter til å gi et likeverdig tjenestetilbud og at utgiftsutjevningen skal gi en mest mulig rettferdig omfordeling etter objektive kriterier, bør alle delkostnadsnøkklene underlegges en bredere metodisk tilnærming. Den svake forklaringskraften til delkostnadsnøkklene for sosiale tjenester og barnevern er etter kommunedirektørens syn en indikasjon på at metodene som legges til grunn er for snevre.

På bakgrunn av valgt metode og tilhørende regresjonsanalyser foreslår utvalget nye kriterier (NOU 2022:10 side 203). Forslaget innebærer at noen kriterier fjernes, noen legges til og at vektingen mellom kriteriene justeres, i tråd med de nye statistiske analysene.

I utvalgets forslag til ny kostnadsnøkkel blir det tydelig at de sosioøkonomiske kriteriene samlet sett vektes ned. Alderskriteriene sett under ett vektes opp, og det samme gjør geografiske forhold og kriteriene for kommunestørrelse og bosettingsmønster. Forslag til ny kostnadsnøkkel legger derfor til grunn at sosioøkonomiske forhold har en lavere betydning for kommunenes beregnede utgiftsbehov enn tidligere, og dermed at disse kriteriene i mindre grad skal føre til en utjevning av kommunenes kostnadsforskjeller.

Sarpsborg kommune har store levekårsutfordringer, og dertil store kostnader til tjenesteproduksjon. Ved at sosioøkonomiske kriterier vektes ned vil kommunen få tilført betydelig mindre midler gjennom utgiftsutjevningen. I dagens utgiftsutjevning er det beregnet at Sarpsborg i 2022 har et gjennomsnittlig utgiftsbehov som er 2,4% mer enn snittet, mens med utvalgets forslag har utgiftsbehovet sunket til 0,9 %. Dette er til sammenligning det samme utgiftsbehovet som er beregnet for Bærum. Dette til tross for at kommunene gjennom skatteinntekter har to helt forskjellige utgangspunkt for å levere tjenester. Bærum hadde i 2021 en skatteinngang per innbygger i prosent av landsnittet på 167%, mens Sarpsborg hadde 79 %. Etter dagens inntektsutjevning medførte det at Bærum hadde 1,2 mrd. kr mer å bruke på tjenesteproduksjon, mens Sarpsborg hadde 120 mill. kr mindre enn gjennomsnittet. (Tabell 3 og 4). Det at utgiftsbehovet til Sarpsborg beregnes til å være det samme som utgiftsbehovet til Bærum, viser etter kommunedirektørens syn tydelig at forslaget til utvalget ikke fanger opp de sosioøkonomiske forskjellene mellom skattesterke og skattesvake kommuner.

Sosial bærekraft og sosial ulikhet i helse er i dag velkjente begreper som vies stor oppmerksomhet i samfunnsutviklingen og innen offentlig forvaltning, men blir verken forsøkt operasjonalisert inn et teoretisk utgiftsbehov for kommunesektoren eller satt i sammenheng med kommunenes faktiske utgifter til tidlig innsats og forebyggende arbeid. Begge deler fører til at kostnadsforskjeller mellom kommuner som følger av sammensatte levekårsutfordringer i befolkningen ikke i tilstrekkelig grad fanges opp av kostnadsnøkkel og utjevnes.

Primært mener kommunedirektøren at sosioøkonomiske kriterier og folkehelseindikatorer må innlemmes i utgiftsutjevningen. Dette må skje både gjennom en bredere metodisk tilnærming, og gjennom delkostnadsnøkler som vektlegger betydningen av kostnader til tidlig innsats og forebyggende arbeid. Så lenge dette ikke er gjort, mener kommunen at dagens

kostnadsnøkler bør videreføres inntil ny revidering foreligger. Sekundært må regioner med stor levekårsproblematikk tilføres midler gjennom egne støtteordninger utenfor inntektssystemet.

Andre relevante forhold

Utvalget har i tillegg til hovedendringene som er omtalt tidligere enkelte forslag til andre endringer, samt drøftet forhold som ligger utenfor inntektssystemet. Kommunedirektøren mener at flere av endringene, blant annet forhold i utgiftsutjevningen og inntektsutjevningen er ivaretatt i anbefalingene over. Da flere av momentene under underbygger kommunedirektørens hovedkonklusjoner, er de likevel synliggjort under.

Skatt

Utvalget foreslår å halvere den kommunale andelen av formuesskatten, og i stedet erstatte de reduserte inntektene fra formuesskatten med en økning av inntektsskatten, slik at forslaget blir provenynøytralt. Bakgrunnen for dette er blant annet at formuesskatten er skjevt fordelt mellom kommuner, og at den varierer stort fra år til år.

Utvalget foreslår at skattesatsene til inntekts- og formuesskatten bør være faste satser, og at kommunene ikke bør ha mulighet til å endre disse.

Utvalget foreslår å øke kommunens handlefrihet med hensyn til eiendomsskatt, ved at skattesats for bolig og fritidsbolig føres tilbake til samme nivå som i 2019. Da alle satsene fulgte de generelle reglene i eiendomsskatteloven på mellom 2 og 7 promille, og uten en nasjonalt bestemt reduksjonsfaktor på eiendomsverdien.

Kommunedirektøren er positiv til foreslåtte endringer.

Regionalpolitiske tilskudd, skjønnstilskudd, INGAR

I dagens rammetilskudd ligger det flere tilskuddsordninger og særordninger. Utvalget foreslår at Regionssentertilskuddet og Veksttilskuddet utgår. Storbytilskuddet avgrenses til landsdelssentrene Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Trondheim, og tilskuddet per innbygger halveres. Utvalget foreslår videre at småkommunetillegget i Distriktstilskudd Sør-Norge og Distriktstilskudd Nord-Norge reduseres med 1 mill. kroner per kommune, samt at inntektsgrensen for å få tillegget beregnes ut fra de gjennomsnittlige samlede skatteinntektene, ikke bare ut fra skatt på inntekt, formue og naturressursskatt. De frigjorte midlene fra alle disse endringene i de regionalpolitiske tilskuddene overføres til innbyggertilskuddet, som dermed økes med 188 kr per innbygger. Utvalget har også foretatt en vurdering av Inntektsgarantiordningen (INGAR) og foreslår at ordningen videreføres.

Kommunedirektøren ser positivt på dette ut fra en målsetting om å gi kommunene like muligheter til å gi likeverdige tjenester. De regionalpolitiske tilskuddene og skjønnstilskuddets basisramme reduseres i omfang og overføres til det ordinære innbyggertilskuddet og omfordeles etter objektive kriterier. Dette bidrar ikke bare til en forenkling av utgiftsutjevningen, men understøtter også formålet om en mer rettferdig fordeling. Inntektsgarantiordningen (INGAR) sørger for at kommuner skjermes mot en eller flere endringer, som fører til en vesentlig nedgang i rammetilskuddet fra ett år til et annet.

Avvikle tilskudd per grunnskole

Utvalget mener at bruken av særskilt fordeling bør begrenses, og at grunnskoetilskuddet, som blir fordelt med 0,5 mill. kr per grunnskole, bør avvikles. Tilskuddet bryter med de grunnleggende forutsetningene for utgiftsutjevningen.

Kommunedirektøren er enig i utvalgets vurdering.

Kriterieendringer i barnehagenøkkelen

Delkostnadsnøkkelen for barnehage foreslås endret i utvalgets forslag til ny kostnadsnøkkel. Et av kriteriene i nåværende nøkkel er innbyggernes utdanningsnivå. Dette har medført at økonomiske ressurser overføres fra kommuner med et lavt utdanningsnivå til kommuner med et høyt utdanningsnivå. Isteden innføres kriteriet «Lønnstakere 25-54 år i heltidsstillinger».

Kommunedirektøren er positiv til at utdanningskriteriet er foreslått fjernet, men støtter ikke innføring av kriteriet «Lønnstakere 25-54 år i heltidsstilling». Et slikt kriterie tar ikke hensyn til at de barna som trenger aller mest å komme i barnehagen ofte har foreldre som er utenfor arbeidsliv og utdanning. Kriteriet vil på samme måte som tidligere ramme kommuner som har lav sysselsettingsgrad, og ikke ta høyde for varierende sysselsettingsgrad mellom ulike grupper i samfunnet. Delkostnadsnøkkelen bør derfor ikke bare utredes videre med tanke på å finne objektive kriterier som kan være dekkende for et kostnadsbehov knyttet til tidlig innsats, forebygging og spesialpedagogikk, men også ta høyde for en høy og stabil dekningsgrad der faktisk antall barn i barnehagen er førende for en utjevning av kostnader.

Kriterieendringer i sosiale tjenester -Flyktninger uten integreringstilskudd

Delkostnadsnøkkelen for sosiale tjenester er den eneste delkostnadsnøkkelen hvor levekårskriterer utgjør størstedelen av tyngden. Antall uføre 18-49 år, flyktninger uten integreringstilskudd, aleneboende 30-66 år, samt opphopningsindeksen. Utvalget velger å vekte kostnadene fra voksenopplæringen fra grunnskole til sosiale tjenester. Samtidig foreslår de å innlemme kostnadene fra arbeidsrettede tiltak i kommunal regi og bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig inn i utgiftsutjevningen. Utvalget foreslår å erstatte kriteriet antall uføre 18-49 år med antall pasienter med diagnoser knyttet til rus og psykiatrisk helse hentet fra Norsk pasientregister. Utvalget mener analyser viser at dette er et mer relevant kriterie for å fange opp rus og psykisk helse enn uførekriteriet. Kriteriet Flyktninger uten integreringstilskudd er vektet opp fra en total kriterievekt på 0,8% til 1,4%. Opphopningskriteriet blir beregnet som produktet av tre kriterier (skilte/separerte*ledige*lavinntekt). Kriteriet er omdefinert til ikke lenger å inneholde skilte/separerte. Vektingen av kriteriet er også nedjustert fra 0,9% til 0,4%

Kommunedirektøren mener at delkostnadsnøkkelen Sosiale tjenester og Barnevern er tillagt altfor liten forklaringskraft. Kommunen har påpekt tidligere at det er for liten fordelingseffekt i delkostnadsnøkkelen for utvalget. Primært mener Sarpsborg kommune at sosioøkonomiske kriterier og folkehelseindikatorer må innlemmes i utgiftsutjevningen gjennom både en bredere metodisk tilnærming og gjennom flere delkostnadsnøkler som vektlegger betydningen av kostnader til tidlig innsats og forebyggende arbeid. Så lenge det ikke er gjort mener kommunen at dagens kostnadsnøkler bør videreføres, eller at tjenestene bør finansieres utenfor inntektssystemet. Kommunedirektøren er positiv til at indikatoren flyktninger uten integreringstilskudd er vektet noe opp.

Kriterieendringer i pleie og omsorg - Personer med psykisk utviklingshemming (PU)

PU-kriteriet er vektet vesentlig ned i kostnadsnøkkelen og fører isolert sett til relativt store omfordelingsvirkninger mellom kommunene. Nedvektingen kommer av nye analyser som viser at PU-kriteriet over tid har vært vektet høyere enn det finnes grunnlag for statistisk sett. Utvalget foreslår at vektingen av kriteriet reduseres fra 4,9 prosent i dagens kostnadsnøkkel, til 0,7 prosent i utvalgets forslag. Verdien dette kriteriet gir i inntektssystemet, trekkes i dag fra i beregningen av kommunens tilskudd i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. Toppfinansieringsordningen er en stor øremerket ordning på om lag 11 mrd. kr. Den har vært voksende og finansierer tjenester som også finansieres gjennom kommunenes frie inntekter. Samtidig er rammefinansiering hovedprinsippet for finansieringen av kommunesektoren, slik det også er lag til grunn i utvalgets mandat. Utvalget mener derfor det bør vurderes å innlemme deler av det øremerkede tilskuddet i rammetilskuddet, slik at en større del av tjenestene til denne gruppen tjenestemottakere blir finansiert gjennom kommunenes frie inntekter. Utvalget mener videre at den anbefalte endringen av kriteriet i

kostnadsnøkkelen, en omlegging av tilskuddet i toppfinansieringsordningen og en delvis innlemming av det øremerkede tilskuddet i rammetilskuddet bør ses i sammenheng.

Kommunedirektøren ønsker å understreke at tilbudet til disse personene varierer svært mye. Noen har behov for et omfattende tjenestetilbud fra kommunen, mens andre i noe mindre grad mottar tjenester fra kommunen og dermed ikke blir finansiert gjennom toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. Det er dermed avgjørende at en endring av kriteriet følges opp av en styrkning av det øremerkede tilskuddet gjennom toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. Prosessene bør utredes ytterligere, og samordnes før endringer gjøres. Kommunedirektøren mener også at personer med psykisk utviklingshemming over 67 år bør inngå i tilskuddsordningen for ressurskrevende tjenester, noe som ikke er tilfelle i dag.

Feriepasienter – refusjonsordning

Utvalget anbefaler at det ikke gjøres endringer i inntektssystemet for å ta hensyn til ulike typer gjesteinnbyggere. Hvis det over tid blir en stor økning i helse- og omsorgsutgiftene til hyttekommuner på grunn av at hytteinnbyggere oppholder seg på hyttene over lengre tid må det vurderes andre løsninger, utenfor inntektssystemet. Utvalget anbefaler da at man ser på mulighetene for å lage en oppgjørsordning mellom kommunene, men at det må vurderes nærmere hvordan dette kan gjøres uten at ansvarsforholdene blir uklare eller at ordningen blir for administrativt krevende.

Kommunedirektøren mener at en slik ordning må på plass. Sarpsborg, som er en stor hyttekommune, opplever økte kostnader forbundet med helsehjelp til hytteeiere i kommunen.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Utvalgets forslag vil få følgende årlige konsekvenser for Sarpsborg kommunes frie inntekter:

Fordelingsvirkning Sarpsborg		(1000 kr)
Fordelingsvirkninger skatt		6 311
Fordelingsvirkning nye kostnadsnøkler	-	50 545
Fordelingsvirkninger regionalpolitiske tilskudd		10 786
Avvikle tilskudd per grunnskole		2 754
Sum	-	30 694

Beregningen er foretatt uten INGAR (Inntektsgarantiordningen- skal skjerme kommunene fra brå nedgang i rammetilskuddet fra et år til det neste.) og påvirkning på toppfinansieringsordning for ressurskrevende brukere (ordning utenfor inntektssystemet).

Miljø:

Ikke vurdert

Folkehelse:

Folkehelseforskningen har påvist en sterk og systematisk sammenheng mellom utdanning, sysselsetting, inntekt og helse. Innbyggere med lav utdanning får i større grad lav inntekt, lav sysselsetting, større helseutfordringer og dårligere helse og høyere dødelighet enn innbyggere med høy utdanning. Dagens folkehelseforskning kan vise til at lav utdanning og dårlig helse overføres og arves i stor grad fra en generasjon til den neste.

Sosial bærekraft og sosial ulikhet i helse er i dag et velkjente begreper som vies stor oppmerksomhet i samfunnsutviklingen og innen offentlig forvaltning, men blir hverken forsøkt operasjonalisert inn et teoretisk utgiftsbehov for kommunesektoren eller satt i sammenheng med kommunenes faktiske utgifter til tidlig innsats og forebyggende arbeid. Begge deler fører til at kostnadsforskjeller mellom kommuner som følger av sammensatte levekårsutfordringer i befolkningen ikke i tilstrekkelig grad fanges opp av kostnadsnøkkelene og utjevnes.

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Therese Thorbjørnsen (Ap), Ståle Solberg (SaFoSa), Henriette Holt Gausdal (Sp), Andreas Brännström (Frp),

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

Kommunedirektørens uttalelse vedtas som Sarpsborg kommunes uttalelse. Følgende framheves særskilt:

1. Det er i dag store økonomiske forskjeller mellom kommuner i Norge, og da særlig mellom skattesterke og skattesvake kommuner. Forskjeller i utgiftsbehov som ikke dekkes opp kan forsterke disse forskjellene. De dårligst stilte kommunene vil ikke kunne tilby sine innbyggere tjenester som er likeverdige med tjenestene i andre kommuner. En gjennomgang av inntektssystemet burde ha som formål å endre dette.
2. En konsekvens av det framlagte forslaget er at de store inntektsforskjellene i dagens skatteinntekter etter inntektsutjevning videreføres. Sarpsborg kommune mener det er helt nødvendig med en betydelig større utjevning av de ordinære skatteinntektene gjennom en høyere grad av symmetrisk utjevning, og/eller redusert skatteandel i kommunens frie inntekter fra dagens nivå på 40%. Ideelt sett bør skatteinntektene utjevnes 100%.
3. Primært mener Sarpsborg kommune at sosioøkonomiske kriterier og folkehelseindikatorer må innlemmes i utgiftsutjevningen. Dette må skje både gjennom en bredere metodisk tilnærming, og gjennom delkostnadsnøkler som vektlegger betydningen av kostnader til tidlig innsats og forebyggende arbeid. Så lenge dette ikke er gjort, mener kommunen at dagens kostnadsnøkler bør videreføres inntil ny revidering foreligger. Sekundært må regioner med stor levekårsproblematikk tilføres midler gjennom egne støtteordninger utenfor inntektssystemet.

83/22 Rapportering per 31.12.2021 på kommunalt eide selskap og foretak

Arkivsak-dok. 22/24971-1
Saksbehandler Elisabeth Drillestad Engebretsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	111/22
2 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	83/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

Rapportering per 31.12.2021 for kommunalt eide selskaper og foretak tas til orientering.

Vedlegg:

Østfold Energi AS – protokoll fra generalforsamling 31.05.2021
Østfold Energi AS – årsrapport 2021
Inspiria Eiendom AS – protokoll fra generalforsamling 21.06.2021
Inspiria Eiendom AS – årsregnskap og revisjonsberetning 2021
Borg Havn IKS – konsernregnskap 2021
Borg Havn IKS – protokoll fra representantskapsmøte 25.03.2022
Borg Havn IKS – revisjonsberetning 2021
Borg Havn IKS – årsberetning 2021
Østfold Interkommunale Arkivselskap IKS – protokoll fra representantskapsmøte 25.04.2022
Østfold Interkommunale Arkivselskap IKS – revisjonsberetning 2021
Østfold Interkommunale Arkivselskap IKS – årsregnskap 2021
Østre Viken kommunerevisjon IKS - protokoll fra representantskapsmøte 25.04.2022
Østre Viken kommunerevisjon IKS - revisjonsberetning 2021
Østre Viken kommunerevisjon IKS - årsregnskap 2021
Øst 110 sentral IKS - protokoll fra representantskapsmøte 25.04.2022
Øst 110 sentral IKS - revisjonsberetning 2021
Øst 110 sentral IKS - årsregnskap 2021
Borg Næring og Eiendom AS - protokoll fra generalforsamling 01.06.2021
Borg Næring og Eiendom AS - revisjonsberetning 2021
Borg Næring og Eiendom AS - årsregnskap 2021
iSarpsborg AS - protokoll fra generalforsamling 27.04.2021
iSarpsborg AS - revisjonsberetning 2021
iSarpsborg AS - årsberetning 2021
iSarpsborg AS - årsregnskap 2021
Skjeberg Marinesenter AS - protokoll fra generalforsamling 29.06.2021
Skjeberg Marinesenter AS - revisjonsberetning 2021
Skjeberg Marinesenter AS - årsregnskap 2021
Driftsassistansen i Viken AS - revisjonsberetning 2021
Driftsassistansen i Viken AS - årsregnskap 2021
Driftsassistansen i Viken AS - protokoll fra representantskapsmøte 03.05.2022
Sarpsborg ASVO AS - protokoll fra generalforsamling 21.06.2022
Sarpsborg ASVO AS - revisjonsberetning 2021
Sarpsborg ASVO AS - styrets årsberetning 2021

Sarpsborg ASVO AS - årsregnskap 2021
Norsus Norsk Institutt for Bærekraftsforskning AS -protokoll fra generalforsamling 21.06.2022
Norsus Norsk Institutt for Bærekraftsforskning AS - revisjonsberetning 2021
Norsus Norsk Institutt for Bærekraftsforskning AS - styrets årsberetning 2021
Norsus Norsk Institutt for Bærekraftsforskning AS - årsregnskap 2021
DC Sarpsborg AS – noter til årsregnskap 2021
DC Sarpsborg AS – protokoll fra generalforsamling 13.06.2022
DC Sarpsborg AS – revisjonsberetning 2021
DC Sarpsborg AS – årsregnskap 2021
Borgleden Pilegrimssenter AS – protokoll fra generalforsamling 10.05.2022
Borgleden Pilegrimssenter AS – årsregnskap 2021

Sammendrag:

Det utarbeides årlig en rapport om selskaper der Sarpsborg kommune er eiere eller deleier, basert på regnskap og årsmelding. Rapporten for 2021 omfatter 14 selskaper. Ingen av selskapene har negative anmerkninger i revisjonsberetningene. Kommunedirektøren anbefaler at rapporteringen tas til orientering.

Utredning:

I henhold til Sarpsborg kommunes eierskapspolitikk og eierskapsmelding skal det hvert år presenteres en rapport til bystyret på vedtatte regnskap og årsmelding for Sarpsborg kommunes selskaper, deltakelse i IKS og i kommunens kommunale foretak.

Nedenfor følger en del sentrale nøkkeltall og kortfattet informasjon for selskaper hvor Sarpsborg kommune har eierinteresser. Dette er kun en rapportering på status i selskapene og det er ikke gjort noen særskilte vurderinger av hvert enkelt selskap. Dette gjøres i forbindelse med «Sarpsborg kommunes eierskapspolitikk og eierskapsmelding» hver vår, eventuelt gjennom egne saker dersom det er behov for det. Rapportering om diverse samvirkeforetak og interkommunalt samarbeid gjøres også i eierskapsmeldingen. For Sarpsborg kommunes finansportefølje rapporteres det særskilt i egne saker.

Østfold Energi AS (SK's eierandel: 15,22 %)

Selskapets formål er å forestå kjernevirksomheten produksjon, kjøp, salg og distribusjon av ulike energiformer, samt bygging, eie og drift av anlegg i den forbindelse. Utvikling av annen lønnsom forretningsvirksomhet basert på selskapets ressurser og kompetanse, samt deltakelse i relevant forskning, utvikling og innovasjon. Deltakelse i andre selskaper som fremmer de formål som er nevnt over.

I desember 2019 sak 106/19 vedtok bystyret at Sarpsborg kommune inngår avtale med Østfold fylkeskommune om å overta aksjer i Østfold Energi AS vederlagsfritt i samsvar med tilbud fra fylkeskommunen.

Vedtaket innebar at 40 prosent av fylkeskommunens aksjer ble overdratt til kommunene i Østfold vederlagsfritt i løpet av en periode på 12 år.

Det var avtalt at overdragelsen av aksjene skal skje i to omganger. Kommunene i Østfold mottok før utgangen av 2019 rett til å erverve totalt 5 prosent av aksjene i selskapet. I tillegg skal kommunene før utløpet av 2031, ha rett til å erverve 15 prosent av aksjene i selskapet fra fylkeskommunen. Disse overføringene skjer vederlagsfritt. Etter en fordeling av aksjer i 2020 eier Sarpsborg kommune 15,22% av aksjene i Østfold Energi AS

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	1 065 959	360 411
Driftsresultat (tusen kr)	723 182	84 293
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	314 492	28 386
Egenkapitalandel (egenkapital/totalkapital) (%)	46,3	49,3
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	0,63	1,82
Utbytte (tusen kr)	190 000	87 000

Sarpsborg kommune mottok kr 28.931.571 i utbytte fra selskapet for 2021.

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Inspiria Eiendom AS (konsern) (SK's eierandel: 47,5 %)

Selskapets formål er å drive allmenntilgjengelig virksomhet ved å virke for kunnskapsbygging, økt interesse og motivasjon til utdanning innen teknologi og naturvitenskap, særlig blant barn og unge i Østfold. Selskapet ønsker herunder å bygge og drive et vitensenter (science center) i nært samarbeid med offentlige og private interesser. Selskapet kan delta i andre selskaper eller foreninger for å fremme sitt formål.

Inspiria Eiendom AS er både morselskap for Inspiria-selskapene og et eiendomsselskap som eier en av to seksjonerte deler av bygget hvor Inspiria Science Center driver sin vitensentervirksomhet i Sarpsborg. Den seksjonerte delen av bygget som eies av Inspiria Eiendom AS leies ut til Inspiria Science Center AS i sin helhet. Den andre seksjonerte delen av bygget eies av selskapets heleide datterselskap Inspiria Utvikling AS. Vitensentervirksomheten drives av datterselskapet Inspiria Science Center AS.

Bystyret i Sarpsborg kommune vurderte sin eierstrategi for Inspiria Eiendom AS 6.4.2017 (sak 28/17). For at Inspiria skulle komme seg gjennom utfordringene med likviditet, sluttet bystyret i Sarpsborg kommune seg til at kommunen skulle gi et økt tilskudd i perioden 2018 til 2021 med 1 mill. kr. Østfold fylkeskommune fattet tilsvarende vedtak.

Bystyret la vekt på at økonomien i selskapet må følges tett opp. Det må jobbes aktivt for å øke inntektene og det må fortsatt fokuseres på kutt i kostnader. Det skal gis en økonomisk rapport til eierne ved utgangen av hvert år. Tilskuddet er ikke videreført i handlingsplan og budsjett for 2022 til 2025.

Bystyret vedtok 16.12.2021, sak 94/21, å gi Inspiria Science Center AS et engangstilskudd på 0,5 mill kr i 2022 til vedlikehold. Viken fylkeskommune har satt av midler til det nye vedlikeholdstilskuddet i hele økonomiplanperioden 2022-2025. Kommunedirektøren har ikke foreslått videreføring av tilskudd til vedlikehold årlig i økonomiplan for 2023 – 2026.

Østre Viken Kommunerevisjon IKS gjennomførte eierskapskontroll i 2021. Rapporten ble behandlet av kontrollutvalget og bystyret 27.01.22. Bystyret tok rapporten til orientering.

Nøkkeltall (konsern):

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	68 923	57 161
Driftsresultat (tusen kr)	1 400	3 586
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	-13	1 390
Egenkapitalandel (egenkapital/totalkapital) (%)	-8,5	-11,1
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	1,63	2,76
Utbytte (tusen kr)	0	0

Selskapets bokførte egenkapital er tapt. Om dette sier styret i sin årsberetning til eierne i Inspiria Science Center AS (under punktet fortsatt drift):

Inspiria Eiendom AS har tapt sin egenkapital grunnet lave leieinntekter i etableringsfasen. Det er betydelig merverdier i selskapets faste eiendom, som overgår udekket tap ved utgangen av 2021. Selskapet har i 2021 et overskudd og dette vil også være slik vi ser det situasjonen fremover. Nåværende drift gir en tilstrekkelig løpende likviditet. De to største eiere har også garantert for gjelden.

Driftsselskapet i konsernet Inspiria Science senter AS er igjennom etableringsfasen og har nå etablert en driftsform som gir en bedret inntjening. I tillegg til å være et vitenssenter man kan besøke og ha positive opplevelser, har man også etablert en betydeligprosjekt portefølje. Videre er det inngått en rekke kontrakter med flere års varighet.

Den positive utviklingen har medført at selskapet og konsernet gikk med positivt resultat i 2021, og det er forventet overskudd i de kommende år. I løpet av fem år er det forventet at selskapet har positiv egenkapital.

I samsvar med regnskapsloven §3-3 bekreftes det at forutsetningene for fortsatt drift er tilstede.

Sarpsborg kommune er selvskyldnerkausjonist for to lånengasjement. Det innebærer at kreditor vil kunne gå på kausjonisten hvis selskapet ikke innfrir låneforpliktelsene sine. Garantiansvaret ble redusert med kr 2.007.092 og er pr 31.12.2021 på kr 31.109.895. Garantiene utløper 26.01.2037. Selskapets økonomi følges opp og kommunedirektøren ser det som uheldig at selskapet i 2021 igjen kom i en situasjon der de ber om økt tilskudd.

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Borg Havn IKS (SK's eierandel: 48 %)

Selskapets vedtektsfestede formål er: «å samordne den kommunale havnevirksomheten i Nedre Glommaregionen. Dette innbefatter også at Borg Havn IKS, på vegne av eierkommunene, skal ivareta alle forvaltningsmessige og administrative oppgaver av havne og farvannsmessig art som kommunene er pålagt gjennom Lov om havner og farvann».

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	126 742	113 731
Driftsresultat (tusen kr)	43 421	35 127
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	49 262	26 913
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	49,13	49,05
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	3,22	1,46
Utbytte (tusen kr)	0	0

16.11.2017 (sak 116/17) sluttet bystyret i Sarpsborg kommune seg til at Hvaler kommune kan tre inn i Borg Havn IKS, samt økning av låneramma for selskapet med 100 mill. kr, til totalt 500 mill. kr.

Sarpsborg kommune sitt garantiansvar pr 31.12.2021 er kr 234.817.056. Det følger av selskapsavtalen § 1-6 (3) at den enkelte Deltagerkommune hefter ubegrenset for samme prosentandel av Selskapets forpliktelser som Deltakerkommunens eierandel. § 3-5 (2) setter en begrensning på samlet låneramme på kr 500 millioner. Det vil si at kommunens garantiansvar maks vil kunne være kr 240.000.000.

Eierstrategi for Borg Havn IKS ble behandlet i Bystyret 18.11.2021, sak 79/21. Det ble vedtatt å videreføre eierskapet til Borg Havn IKS og at kommunen forventer at selskapet drives med overskudd og at overskuddet benyttes til å styrke og utvikle selskapet.

Bystyret vedtok 21.04.22, sak 28/22, endring av selskapsavtalen. Østre Viken kommunerevisjon IKS anbefalte Hvaler kommune justeringer i selskapsavtalen. Etter anmodning fra Hvaler kommunestyre kom styret og representantskapet i Borg Havn IKS med forslag til en justert selskapsavtale, som imøtekom kommunerevisjonens anbefalinger. Endringene i selskapsavtalen skal tydeliggjøre og sørge for at henvisninger til avtalevedlegg er presise, for å unngå uklarheter. Justeringene medfører ingen andre endringer i forhold til dagens selskapsavtale og har ingen negative konsekvenser for selskapet eller for Sarpsborg kommunes eierskap.

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Østfold Interkommunale Arkivselskap (tidligere Arkiv Øst) (SK's eierandel: 9,5 %)

Selskapets vedtektsfestede formål er å utføre følgende arbeidsoppgaver:

- *Medvirke til at eldre arkiver blir tatt vare på, ordnet, katalogisert og gjort tilgjengelige for offentlig virksomhet, forskning og andre administrative og kulturelle formål.*
- *Bistå kommunene/fylkeskommunen i arbeidet med å utvikle gode og rasjonelle rutiner for dokumenthåndtering og arkivskapende virksomhet.*
- *Drive informasjons- og opplæringsvirksomhet i arkivfaglige spørsmål.*

Det er gjennomført selskapskontroll for dette selskapet i 2017. Rapportens konklusjoner er meget tilfredsstillende for selskapet og viser at kommunens eiermelding og oppfølging har vært god.

Fra 2020 fikk selskapet flere nye eierkommuner fra gamle Akershus fylke og behovet for utvidet depotplass gjorde at en utvidelse ble nødvendig.

Bystyret vedtok 15.09.22 ny selskapsavtale til Arkiv Øst IKS. Selskapets eies i dag av 17 kommuner samt fylkeskommunen. Med Hurdal og Nes kommuner som medeiere med virkning fra 01.01.23 endres Sarpsborg kommunes eierandel fra 9,5% til 8,8%. Eiertilskuddet endres ikke som følge av ny selskapsavtale.

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	9 320	10 474
Driftsresultat (tusen kr)	337	-1 952
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	0	0
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	51,9	48,1
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	3,64	3,69
Utbytte (tusen kr)	0	0

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Østre Viken kommunerevisjon IKS (SK's eierandel: 18,9 %)

Selskapets vedtektsfestede formål er: «Selskapet skal utføre revisjon av de deltagende kommuner i henhold til kommuneloven med tilhørende forskrifter om revisjon og kontrollutvalg. I tillegg revideres fond, legater og interkommunale selskaper som kommunene er medeiere i. Selskapet utfører også andre tjenester, så langt det er forenlig med kompetansen i selskapet og dets oppgaver som revisor. Selskapet skal i hovedsak tilby tjenester til sine eiere. Selskapet kan også tilby tjenester til andre dersom det er formålstjenelig og innenfor konkurranseregelverkets praksis om utvidet egenregi. Selskapet har ikke erverv som formål».

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	25 440	24 728
Driftsresultat (tusen kr)	-32 277	-90 313
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	0	0
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	10,1	2,7
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	2,63	2,15
Utbytte (tusen kr)	0	0

I årsberetning for 2021 (note 9 i årsregnskapet) fremkommer det at selskapet kan få erstatningskrav fra Fredrikstad kommune på kr 7 757 247,94 grunnet at kompensasjonskravet for 2. termin ikke ble attestert av revisor innen gjeldende frist. Skatteetaten avviste kommunens krav grunnet for sen levering, og kommunen ble gitt anledning til å fremme kravet i neste termin, dvs. 3. termin. Grunnet kort foreldelsesfrist for mva-kompensasjon, var nevnte beløp fra 2. termin foreldet ved innlevering av termin 3. Fredrikstad kommune har sendt flere klager som de ikke har fått medhold i.

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Øst 110-sentral IKS (SK's eierandel: 7,63%)

Selskapets vedtektsfestede formål er å «Utføre deltakernes plikter knyttet til brann- og eksplosjonsvernlovens § 16 nødalarmeringssentral, med plikt om tilknytning til en sentral for mottak av meldinger om branner og andre ulykker innenfor en fastsatt region».

15.06.2017 (sak 69/17) vedtok bystyret at Sarpsborg kommune skal delta i Øst 110-sentral IKS og dekke sine kostnader for etablering og drift av 110-sentralen samlokalisert med Øst politidistrikts operasjonssentral i politihuset i Ski.

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	62 812	50 479
Driftsresultat (tusen kr)	4 911	2 185
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	5 402	2 519
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	8,9	-12,5
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	2,19	1,18
Utbytte (tusen kr)	0	0

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Borg Næring og Eiendom AS (SK's eierandel: 100 %)

Selskapets vedtektsfestede formål er «å forestå eierskap og forvaltning av fast eiendom, samt øvrig forvalte selskapets midler.»

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	133	1 194
Driftsresultat (tusen kr)	-70	994
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	14	864
Egenkapitalandel (egenkapital/totalkapital) (%)	97,7	97,5
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	62,58	68,26
Utbytte (tusen kr)	0	0

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

iSarpsborg AS (SK's eierandel: 42,6 %)

Selskapets formål er å fremme Sarpsborgs byidentitet ved å:

- fremme Sarpsborg som handels- og reiselivsby
- øke verdiskaping og lønnsomhet i byens kultur- og næringsliv
- drive turistkontor
- profilere og markedsføre Sarpsborg i handels-, kultur- og reiselivssammenheng
- initiere og koordinere opplevelsesaktiviteter

Selskapets drift skal baseres på bidrag fra Sarpsborg kommune, markedsbidrag fra næringslivet og salg av tjenester.

Avtale med iSarpsborg er videreført med årlig tilskudd pålydende kr 3.075.000,- fra 2022 til og med 2024 fra Sarpsborg kommune, ref. avtale av 21.12.2021. I løpet av 2024 bør avtalen revurderes.

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	10 097	7 780
Driftsresultat (tusen kr)	121	129
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	99	102
Egenkapitalandel (egenkapital/totalkapital) (%)	42,5	40,1
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	1,41	1,44
Utbytte (tusen kr)	0	0

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

I generalforsamlingsmøte 27.04.2022 ble årsregnskap og årsberetning for 2021 godkjent. I tillegg ble det vedtatt en endring av vedtekt § 6 som gjelder styre og signatur (se vedlegg isarpsborg AS- protokoll fra generalforsamling 27.04.2022).

Skjeberg Marinesenter AS (SK's eierandel: 100 %)

Selskapets vedtektsfestede formål er «å bygge småbåthavn i Skjeberg og forestå driften av denne, samt å bygge og leie ut, eller drive for egen regning, serviceanlegg i tilknytning til småbåthavnen, slik som verksted og salgslokale for småbåter, bensinstasjon, kafeteria, camping- og caravananlegg, parkeringsplass og hva dermed står i forbindelse.»

14.04.2021 vedtok bystyret, sak 17/21, å avvikle AS Høisand Bad. AS Høisand Bad AS fusjonerte med Skjeberg Marinesenter AS 18.10.2021. Styret i selskapet har mottatt bystyrets anmodning om å søke etter eksterne aktører som vil drifte campingplassene Høysand og Revebukta gjennom leieavtale/festeavtale. Styret har jobbet aktivt med dette i 2022.

Bystyret vedtok 20.05.2021 (sak 36/21) at Sarpsborg kommune henstiller generalforsamlingen i Skjeberg Marinesenter AS til å endre vedtektene slik at selskapets styre velges med grunnlag i forslag fra en valgkomité, men at to faste medlemmer skal utpekes blant medlemmene av Sarpsborg bystyre. Dette er ivare tatt og nye vedtekter er vedtatt.

Med henvisning til Sarpsborg bystyres vedtak i sak 17/21 vedtok generalforsamlingen ikke å utbetale utbytte for regnskapsåret 2020. Kr 1.000.000 går til dekning av tilleggsutbytte basert på 2019 regnskapet.

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	56 910	53 938
Driftsresultat (tusen kr)	4 359	4 370
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	2 608	2 421
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	22,6	19,2
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	2,65	1,92
Utbytte (tusen kr)	0	1 000

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Driftsassistansen i Østfold IKS (SK's eierandel: 14,23%)

Selskapets vedtektsfestede formål er «å utføre og formidle tjenester og produkter knyttet til de kommunale vann og avløpstjenestene innen driftsassistanse/driftsansvar, planarbeid, kvalitetsarbeid, beredskap, prøvetaking og rapportering, kontroll og tilsyn, prisforespørsler, rådgivning og kompetanseutvikling».

Bystyret vedtok 18.11.2020, sak 78/21, å ta opp Aremark kommune som medeier i selskapet og ny selskapsavtale fra 01.01.2021. Med Aremark som medeier i selskapet endrer Sarpsborg kommunes eierandel seg fra 15,52% til 14,23%. Selskapet er eid av 12 kommuner.

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	13739	12 774
Driftsresultat (tusen kr)	414	628
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	412	628
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	59,4	59,5
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	2,34	2,32
Utbytte (tusen kr)	0	0

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021.

Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Sarpsborg ASVO AS (SK's eierandel: 100 %)

Selskapets formål er å skape varige arbeidsplasser for yrkeshemmede med så lav arbeidsevne at de ikke er i stand til å gjøre nytte av andre arbeidstilbud. Grunnlaget for sysselsetting skal være fremstilling av varer og tjenester som kan omsettes på det offentlige marked. Det kan sysselsettes yrkeshemmede som er godkjent av arbeidsformidlingen og som mottar eller har rett til uføre pensjon eller annen trygdestønad. Selskapet har ikke til formål å skaffe aksjonærene økonomisk vinning. Eventuelt overskudd skal forbli i bedriften og disponeres til formål som styrker videre drift.

18.11.2021 behandlet bystyret eierstrategi for Sarpsborg ASVO. Det ble vedtatt å videreføre eierskapet og at overskuddet benyttes til å styrke og utvikle selskapet.

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	42 067	37 548
Driftsresultat (tusen kr)	2 368	3 553
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	2 483	3 702
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	90,2	93,8
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	2	3,87
Utbytte (tusen kr)	0	0

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Norsus Norsk Institutt for Bærekraftsforskning AS (SK's eierandel: 3,33 %)

Selskapets formål er å utvikle ny kunnskap for et mer innovativt og bærekraftig samfunn og tilrettelegge og organisere FoU virksomhet innenfor sin kjernevirksomhet regionalt og nasjonalt. Selskapet skal ikke ha erverv til formål og et eventuelt overskudd av driften skal beholdes uavkortet i selskapet for å styrke driftsgrunnlaget og øke kompetansen blant de ansatte til beste for selskapets formål. Eventuelle overskytende midler utover innskutt aksjekapital skal ved en eventuell avvikling bare kunne gå til finansiering av forskningsinstitusjoner som driver tilsvarende virksomhet.

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	37 020	35 277
Driftsresultat (tusen kr)	3 176	2 619
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	2 417	2 000
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	20,88	19,95
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	1,25	1,24
Utbytte (tusen kr)	0	0

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

DC Sarpsborg AS (SK's eierandel: 34 %)

Sarpsborg kommune har siden 2017 jobbet for et tomteutviklingsprosjekt med nærhet til Hasle trafostasjon for å legge til rette for et stort datasenter. Målet er å regulere og prosjektere et område slik at det skal bli attraktivt for salg til store datasenteraktører. Østfold 10 Energi har sammen med Sarpsborg kommune etablert et eget selskap for utviklingen, DC

Sarpsborg. Av praktiske årsaker er prosjektet organisert som et aksjeselskap, eid av Sarpsborg kommune og Østfold Energi i felleskap. Selskapet heter DC Sarpsborg AS, og vil stå som kontraktspartner mot grunneiere og netteier, samt stå som søker for de godkjenninger som kreves for å tillatelse for å bygge et datasenter. I selskapet DC Sarpsborg er det ingen ansatte, og i praksis er det Østfold Energi som i samarbeid med rådgivende ingeniører fra COWi og SWECO utfører arbeidet med å planlegge og regulere slik at tomten blir klar for salg. Målet er at ferdig regulert tomt, gjennom avtaler med grunneiere, eies av DC Sarpsborg.

I desember 2019 sak 94/19 vedtok bystyret aksjonæravtalen mellom Østfold Energi og Sarpsborg kommune om stiftelse av DC Sarpsborg AS.

Nøkkeltall:

	2021	2020
Driftsinntekter (tusen kr)	0	0
Driftsresultat (tusen kr)	-1 586	- 2 541
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	-1 568	- 2 513
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	97,7	96,3
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	43,44	26,55
Utbytte (tusen kr)	0	0

Styret har lagt fortsatt drift til grunn ved utarbeidelse av regnskapet for 2021. Det fremkommer ingen negative anmerkninger i revisjonsberetningen for 2021.

Borgleden Pilegrimssenter AS (SK's eierandel: 40 %)

Selskapets formål: Selskapet skal utvikle pilegrimsleden Borgleden til lokal verdiskaping og fremme aktivitet for næringsliv, kultur, kirke, kulturminner samt offentlig og frivillig virksomhet i regionen.

Bystyret behandlet i møte 10.12.2020 sak om regionalt pilegrimssenter. Det ble fattet vedtak om at kommunen kjøper 20 aksjer a kr 1000 i Borgleden Pilegrimssenter AS. Det utgjør 40% av selskapet. Det foreligger ikke årsregnskap for 2020.

Nøkkeltall:

	2021
Driftsinntekter (tusen kr)	225
Driftsresultat (tusen kr)	51
Årets resultat etter skatt (tusen kr)	50
Egenkapitalandel (egenkapital/total kapital) (%)	31,1
Likviditetsgrad (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)	1,45
Utbytte (tusen kr)	0

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Sarpsborg kommune sitt garantiansvar pr 31.12.21 for kommunalt eide selskap og foretak er kr 266.726.951 pluss tillegg for renter og omkostninger.

Miljø:

Ingen vesentlige konsekvenser

Folkehelse:

Ingen vesentlige konsekvenser

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Ingen

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

Rapportering per 31.12.2021 for kommunalt eide selskaper og foretak tas til orientering.

84/22 Prioritering av søknader om spillemidler 2023 - Rullering av handlingsprogram til kommunedelplan fysisk aktivitet 2023-2026

Arkivsak-dok. 21/33599-3
Saksbehandler Robin Braaten

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Utvalg for kultur og oppvekst 2019-2023	22.11.2022	38/22
2 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	106/22
3 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	84/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Elisabeth Drillestad Engebretsen

Kommunedirektørens innstilling:

1. Handlingsprogram til kommunedelplan for fysisk aktivitet 2023 – 2026 vedtas.
2. Søknader om spillemidler til ordinære anlegg og nærmiljøanlegg for 2023 prioriteres som det fremkommer av tabellene i saksframlegget.

Vedlegg:

1. Forslag til handlingsprogram til kommunedelplan fysisk aktivitet 2023-2026
2. Kommunedelplan fysisk aktivitet 2014-2025

Sammendrag:

Handlingsprogrammet til kommunedelplan fysisk aktivitet rulleres årlig. Dette er en av forutsetningene for at søknader om spillemidler fra frivillige og offentlige instanser i Sarpsborg kommune kan bli innvilget.

Det er utarbeidet et forslag til 4-årig handlingsprogram for idrettsanlegg og nærmiljøanlegg. Handlingsprogrammet inneholder en kortsiktig liste med årets søknader og en langsiktig liste med mulige søknader fra 2023 til 2026.

Det har kommet inn totalt 18 ordinære søknader, samt tre nærmiljø søknader. Søknader som ble sendt inn i fjor, men som ikke fikk tilsagn om midler, er prioritert først. Sarpsborg idrettsråd har behandlet prioriteringen og forslag til handlingsprogram på sitt ledermøte for lagene, og er enig i foreslått prioritering av ordinære anlegg.

Utredning:

En langsiktig kommunal plan for anlegg for idrett og fysisk aktivitet er en forutsetning for å bli tildelt spillemidler. Anlegg det søkes midler til må være en del av en vedtatt kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet. Unntaket er orienteringskart, skilting/merking av eksisterende turveier, tur-/skiløyper, turstier og nærmiljøanlegg.

«Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet», som årlig revideres av Kulturdepartementet, gir regler, rammer og retningslinjer for tilskuddsordningene. Alle anlegg registreres i et anleggsregister, som igjen skal holdes oppdatert av den enkelte kommune. Oppdateringen av anleggsregisteret, registreringen av søknader og saksbehandlingen foregår på elektroniske plattformer som ligger hos Kulturdepartementet.

For å kunne søke spillemidler, må det foreligge detaljerte planer, kostnadsoverslag og dokumentert finansieringsplan. Søkeren må også være grunneier eller ha tinglyst festekontrakt. En søker som mottar spillemidler for et ordinært anlegg, forplikter seg blant annet til å holde idrettsanlegget åpent i 30 år, mens tilsvarende krav for nærmiljøanlegg er 20 år.

Hvis anlegget stenger midlertidig, blir lagt ned eller solgt, skal Kulturdepartementet varsles på forhånd. Departementet kan, dersom forutsetningene for spillemidlene brytes, kreve tilbakebetalt hele eller deler av tilskuddsbeløpet. Kravet er det samme for private som for det offentlige. Like viktig som finansiering av investeringsutgiften er derfor planlegging av drift og vedlikehold i årene framover.

Vedtatt kommunedelplan fysisk aktivitet:

Gjeldende kommunedelplan for fysisk aktivitet, satsingsområder 2014-2025 og handlingsprogram 2014-2017 ble vedtatt av Sarpsborg bystyre 05.12.2013 i sak 79/13. Det 4-årige handlingsprogrammet rulleres årlig, sist i sak 88/21 i bystyrets møte 14.12.2021. Ved rulleringen oppdateres dokumentet med nye søknader, planer og behov.

Søknader og tilskudd behandlet i 2021:

I fjor ble 14 av totalt 24 innsendte spillemiddelsøknader fra Sarpsborg innvilget med totalt 6 593 000 kr, fordelt på henholdsvis åtte nærmiljø søknader (1 491 000 kr) og seks søknader til ordinære anlegg (5 102 000 kr).

Årets søknader:

Årets spillemiddelsøknader ble behandlet på ledermøtet i Sarpsborg idrettsråd 20. oktober 2022. Sarpsborg idrettsråd har i etterkant av møtet sendt inn tilbakemelding om at de er enige i den foreslåtte prioriteringen for ordinære anlegg. Når det gjelder nærmiljøanlegg så har Sarpsborg idrettsråd gitt innspill om at evt. ettersendte søknader om anlegg i skolegårder i Sarpsborg prioriteres foran søknaden fra Viken fylkeskommune om utetreningspark ved St. Olav videregående skole. Kommunen har på tidspunkt for ferdigstillelse av saksframlegget ikke mottatt noen slike søknader.

Det fremmes totalt 18 spillemiddelsøknader til ordinære anlegg, der fem av disse er nye søknader:

Pri.	Søker	Tiltak	Søknadssum
1	BORGEN IDRETTSLAG	Rehabilitering av Kunstgressbane	1 150 000
2	SARPSBORG FOTBALLKLUBB EIENDOM AS	Rehabilitering av Lysanlegg	342 000
3	TUNE IDRETTSLAG	Rehabilitering av Lysanlegg	331 000
4	SARPSBORG KOMMUNE	Rehabilitering av Basseng	2 300 000

5	TRØSKEN IDRETTSLAG	Rehabilitering av Snøproduksjonsanlegg	1 150 000
6	SARPSBORG KOMMUNE	Rehabilitering av Idrettsdekke	284 000
7	SARPSBORG KOMMUNE	Rehabilitering av Idrettsdekke og belysning i Sarpsborghallen	716 000
8	TUNE IDRETTSLAG	Etablering av Klubbhus	5 951 000
9	SARPSBORG ORIENTERINGSLAG	Rehabilitering av O-kart	99 000
10	SARPSBORG KOMMUNE	Rehabilitering av Lysanlegg i Sarpsborgmarka	1 747 000
11	SKJEBERG GOLFKLUBB	Rehabilitering av Golfbane	2 394 000
12	SKJEBERG SPORTSKLUBB	Rehabilitering av Kunstgressbane	1 684 000
13	GREÅKER IDRETTSFORENING	Rehabilitering av Lysanlegg	167 000
14	HAFSLUND IDRETTSFORENING	Etablering av Lysanlegg	526 000
15	SKJEBERG SPORTSKLUBB	Rehabilitering av Lysanlegg	139 000
16	KJERRINGÅSEN ALPINSENTER AS	Rehabilitering av Nedfart/trasé	1 150 000
17	TRØSKEN IDRETTSLAG	Etablering av Idrettshus	2 300 000
18	SARPSBORG SEILFORENING	Rehabilitering av Brygge	383 000

Totalt:

22 813 000

Kommunedirektøren anbefaler at de ordinære søknadene blir prioritert som vist i tabell ovenfor. Bakgrunn for prioritet 1 til 10 er at søknadene er fornyede søknader fra i fjor som beholder sin plass i samme prioriterte rekkefølge. Unntaket er Sarpsborg kommunes egne søknader, nr. 7 og 10 som har byttet plass da tiltaket i Sarpsborghallen er ferdigstilt. Det er også byttet plass på Tune idrettslag sine søknader fra i fjor, da behovet for å rehabilitere lys på kunstgressbanen er større enn å bygge et nytt klubbhus.

Søknad nr. 11 fra Skjeberg golfklubb og nr. 12 fra Skjeberg sportsklubb er de som er anbefalt høyest prioritert av de nye søknadene, da disse lå inne på kortsiktig liste i forrige vedtatte handlingsplan. Kommunedirektøren anbefaler videre at rehabilitering av lysanleggene til kunstgressbanene til Greåker Idrettsforening, Hafslund idrettsforening og Skjeberg Sportsklubb prioriteres som de neste søknadene på listen, da dette er tiltak som enten er ferdigstilt eller påbegynt, mens resterende søknader ikke har tiltenkt byggestart før i 2023 og 2024. Fotballbanene aktiviserer også mange barn og unge, ikke bare organisert, men også uorganisert.

Samlet søknadssum for de totalt 18 søknadene til ordinære anlegg er ca. 24 millioner kr. I tillegg til dette fremmes det 3 søknader til nærmiljøanlegg, der det samlet søkes om tilskudd på i overkant av 1 100 000 kr.

Pri.	Søker	Beskrivelse	Søknadssum
1	GREÅKER INNEBANDYKLUBB	Bygging av innebandyrink	261 000
2	KJERRINGÅSEN ALPINSENTER AS	Etablere alpinbakke, belysning og snøproduksjon	298 000
3	VIKEN FYLKESKOMMUNE	Bygging av utetreningspark med belysning	600 000

Totalt:

1 159 000

Kommunedirektøren anbefaler at nærmiljø søknadene blir prioritert som i tabellen over. Greåker Innebandyklubb anbefales prioritert øverst, da dette anlegget vil være mye brukt både i skoletid og i barn og unges fritid. Kjerringåsen sin planlagte akebakke anbefales som neste anlegg på listen, da bakken vil bli et viktig supplement til et godt brukt regionalt anlegg som det kun finnes ett av i Sarpsborg kommune. Viken fylkeskommunes planlagte utetreningspark ved St. Olav videregående skole er anbefalt som siste prioritet da det fortsatt er stor usikkerhet om når anlegget kan realiseres.

Det gjøres oppmerksom på at det foreløpig er mangler ved flere av søknadene. Dette betyr at søknadsbeløpet kan bli justert innen oversendelsen til fylkeskommunen når relevant dokumentasjon er gjennomgått.

Rullering av handlingsprogrammet:

I tillegg til endringer som framgår av oversikten over årets søknader, er det foretatt noen endringer i handlingsprogrammet for årene 2023-2026. Disse endringene innebærer at noen nye søknader har kommet inn og noen utgår. Sarpsborg idrettsråd har kommet med flere innspill som er ivarettatt i listen.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi: Handlingsprogrammet og prioritering av spillemiddelsøknadene har ikke direkte økonomiske konsekvenser, da kommunens økonomiske bidrag behandles som egne saker.

Miljø: Søknader om rehabilitering av lysanlegg til LED vil være energibesparende, og miljøvennlig.

Folkehelse: Tiltak som gjennomføres vil ha positive konsekvenser for miljø, trivsel og helse, ved at kommunens innbyggere gis utvidede muligheter til å drive fysisk aktivitet.

Behandling i Utvalg for kultur og oppvekst 22.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:
Ingen

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Innstilling fra Utvalg for kultur og oppvekst

1. Handlingsprogram til kommunedelplan for fysisk aktivitet 2023 – 2026 vedtas.
 2. Søknader om spillemidler til ordinære anlegg og nærmiljøanlegg for 2023 prioriteres som det fremkommer av tabellene i saksframlegget.
-

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Ingen

Votering

Innstillingen fra Utvalg for kultur og oppvekst ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

1. Handlingsprogram til kommunedelplan for fysisk aktivitet 2023 – 2026 vedtas.
2. Søknader om spillemidler til ordinære anlegg og nærmiljøanlegg for 2023 prioriteres som det fremkommer av tabellene i saksframlegget.

85/22 Revidering av tilskudd til kultur- og idrettsformål i Sarpsborg kommune

Arkivsak-dok. 22/22483-1
Saksbehandler Silje Louise Jarild Waters

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Eldrerådet 2019-2023	21.11.2022	13/22
1 Utvalg for kultur og oppvekst 2019-2023	22.11.2022	39/22
2 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	107/22
3 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	85/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Robin Braaten, Knut-Erik Rønne

Kommunedirektørens innstilling:

1. Retningslinjer for tildeling av tilskudd til kultur- og idrettsformål i Sarpsborg kommune vedtas jmf. vedlegg 1.

Vedlegg:

1. Forslag til nye retningslinjer for tilskudd til kultur- og idrettsformål i Sarpsborg kommune
2. Nåværende retningslinjer
3. Innspill fra Sarpsborg idrettsråd
4. Innspill fra Sarpsborg musikkråd

Sammendrag:

Gjennom 2022 har det vært praktisert nye retningslinjer for tilskudd til kultur- og idrettsaktører i Sarpsborg kommune. I kjølvannet av disse tildelingene har det oppstått et behov for å gjøre endringer. I det vedlagte forslaget til retningslinjer skisserer kommunedirektøren en ny innretning, som primært handler om å dele opp enkeltordninger mellom kultur og idrett, samt prioritere barn og unge i enda større grad enn i dag. Forslaget innebærer at tilskudd gis til lag og foreninger som engasjerer barn og unge eller har egne anlegg med kultur- eller idrettsaktivitet. Foreninger med voksne medlemmer uten eget anlegg vil ikke få tilskudd.

Endringer fra nåværende retningslinjer er markert i rødt i det vedlagte forslaget. Utover dette er det gjort endringer for å stramme opp og rydde i oppsettet, men dette har ingen innvirkning på innholdet i teksten.

Utredning:

I 2021 ble det gjort en omfattende revidering av tilskuddsporteføljen i Sarpsborg kommune. De nye retningslinjene ble vedtatt av bystyret 18.11.21. Man slo sammen flere ordninger og ryddet opp i overlappende ordninger for å forenkle søknadsprosessen. Samtidig innførte man et nytt saksbehandlingssystem, Salesforce, som ble tatt i bruk i mars i inneværende år.

Erfaringene med det nye saksbehandlingssystemet og de nye retningslinjene har vist at kommunen er på rett vei, men at det må noen ytterligere justeringer til for å optimalisere ordningene innenfor de rammene som er til rådighet.

Det har vært avholdt medvirkningsmøter med rådene for å drøfte problemstillinger. Siden har virksomhet kultur gjennomgått innspill og erfaringer, og kommet frem til et forslag til nye retningslinjer. Endringer fra nåværende retningslinjer er markert i rødt i det vedlagte forslaget. Utover dette er det gjort endringer for å stramme opp og rydde i oppsettet, men dette har ingen innvirkning på innholdet i teksten.

Driftstilskudd

I dag er det cirka 2,3 millioner kroner til fordeling på ordningen. Tidligere var aktivitetsstøtte også en del av ordningen, men disse midlene ble flyttet over i det som nå heter aktivitetstilskudd.

Driftstilskuddsordningen for støtte til frivillige lag og foreninger er i dag todelt, og gir både driftstilskudd til løpende driftsutgifter, samt et fast medlemstilskudd for barn mellom 6 og 12 år og et fast beløp for ungdom mellom 13 og 19 år.

Driftstilskuddet utgjør cirka 1,3 millioner av potten, mens medlemstilskuddet utgjør cirka 1 million kroner av totalen. Alle søknader om driftstilskudd behandles under ett.

Flere lag og foreninger har meldt at kravene som stilles til søknaden har vært for omfattende og kompliserte. Sarpsborg idrettsråd har også spilt inn at det kun bør ytes driftstilskudd til dem som eier egne anlegg og lokaler. Den økonomiske rammen gir liten mulighet til å prioritere. Søkerne har flere behov og høyere utgifter, og det søkes om store summer langt utenfor det som er ordningens økonomiske ramme. Det er lite tilskuddsmidler i forhold til antall søkere. Retningslinjene legger opp til liten forutsigbarhet for tilskuddsmottakerne. Salesforce som arbeidsverktøy muliggjør mer effektiv saksbehandling, men er avhengig av mer standardiserte tilskuddsløsninger for å kunne utnyttes optimalt. Kommunedirektøren har med dette som utgangspunkt utarbeidet et nytt forslag til innretning på ordningen.

Forslag til ny driftstilskuddsordning:

Ordningen deles opp i to:

- Driftstilskudd til frivillige idrettsorganisasjoner
- Driftstilskudd til frivillige kulturorganisasjoner

Nye faktorer:

- En større pott av tilskuddsmidlene kanaliseres til medlemsstøtte for barn og unge
- Den resterende potten går utelukkende til lag og foreninger som eier og drifter egne eller langtidsleide lokaler og anlegg som har kultur eller idrett som primæraktivitet
- Øvrig driftsstøtte utgår, det vil si at kommunen ikke lenger skal yte driftsstøtte til foreninger som ikke er for barn og unge og som heller ikke har egne eller langtidsleide anlegg.

Utover tidligere retningslinjers punkter om hva det ikke gis støtte til, legges følgende til:

- Organisasjoner med kun voksne medlemmer (utenom støtte til drift av eide lokaler og anlegg)
- Anlegg og lokaler som ikke primært driver med aktivitet innenfor kultur- eller idrettsfeltet
- Foreninger som ikke er åpne for alle

Medlemsstøtten vil bli gitt ut fra forhåndsdefinerte faktorer, slik at organisasjoner som er dyre i drift, men har få medlemmer, vil tilgodesees med mer i medlemsstøtte, slik som

skolekorpene. Idrettsorganisasjoner vil få mindre i støtte per medlem enn kulturorganisasjonene.

Tildelingen av medlemsstøtte vil derfor se slik ut:

Fordeling av medlemstilskudd til idrettsforeninger:

- Idrett, barn: Grunntall Y1
- Idrett, ungdom: Grunntall Y1,5

Fordeling av medlemstilskudd til kulturorganisasjoner:

- Kultur, barn: Grunntall X1
- Kultur, ungdom: Grunntall X1,5
- Skolekorps, barn: Grunntall X2,5
- Skolekorps, ungdom: Grunntall X3

Grunnfaktorene X og Y vil variere utfra tildelt ramme gjennom årlig budsjett og handlingsplan, men vil allikevel gi en viss forutsigbarhet for lagene og foreningene, og vil berømme innsats for medlemsrekruttering. Hovedmålet med tilskuddsordningen vil være å ha barn og unge organisert i en fritidsaktivitet. Den samfunnsmessige verdien, som for eksempel hvordan aktiviteten i foreningen tilgodeser andre enn medlemmer, vil komme som en bonus, men ikke i seg selv være en medvirkende faktor for tildeling av støtte.

Vurderingen som er gjort i å ikke lenger yte driftsstøtte til voksenforeninger, bygger på at det er en stram økonomisk ramme. I 2022 utgjorde driftsstøtte til voksenforeninger 265.000 kroner. Eksempler på voksenforeninger er historielag, pensjonistforeninger eller foreninger som driver med kulturaktivitet kun for voksne. Kommunedirektøren mener at det ikke er kommunens oppgave i en presset økonomisk situasjon å subsidiere voksnes deltakelse i fritidsaktiviteter, men heller prioritere barn og unge. For en kommune med landets høyeste andel barn som lever i vedvarende lavinntekt, er nettopp det å fokusere på organisert og meningsfull fritidsaktivitet noe som kan ha en langsiktig samfunnsmessig og økonomisk verdi for kommunen og for menneskene som bor her. Voksenforeninger som drifter egne lokaler og anlegg, vil kunne søke driftsstøtte fortsatt, da kommunedirektøren mener at disse har en positiv effekt på forenings- og samfunnslivet for øvrig. Det er forutsatt at aktiviteten som bedrives foregår innen kultur- eller idrettsfeltet. Dersom man har leieutgifter i anlegg driftet av kommunen, er disse allerede delvis subsidiert, og kommunen har et eget handlingsrom til å nedjustere leiepriser dersom det er ønskelig. Man vil derfor ikke kunne få driftsstøtte til anlegg eller lokaler dersom man leier av kommunen.

Saksbehandlingssystemet Salesforce vil kunne standardisere tildelingsfaktorer ved behandling av tilskudd. Dette er kommunedirektøren positiv til.

Fordelingshistorikken viser at idrettsforeninger har fått mellom 60 % og 68 % av tilskuddsmidlene, mens kultur har fått mellom 26 % og 28 %. Kommunedirektøren foreslår at midlene fordeles fast gjennom oppdelingen av ordningen, og at 35 % går til kultur og 65 % går til idrett. Dette innebærer at andelen til idrett i hovedsak opprettholdes, mens andelen til kultur økes noe ved at midler som tidligere har gått til øvrige formål prioriteres dit. Med nåværende ramme vil det gi 1,5 millioner kroner til idrett og 0,8 millioner til kultur. Herunder må det defineres et beløp som skal gå til anleggsstøtte og et beløp som skal gå til medlemsstøtte. Dette gjøres administrativt i tett samarbeid med de tre rådene.

Aktivitetstilskudd

Gjennom saksbehandling er det definert ulike utfordringer ved innrammingen på denne ordningen slik den har vært hittil.

- Det er mange som risikerer å komme dårligere ut på den store aktivitetstilskuddsordningen, enn på de små.
- 17. mai-søknader passer ikke inn i denne ordningen
- Ulike behov mellom kultur og idrett

Derfor foreslår kommunedirektøren en ny innretning på denne ordningen. I likhet med driftstilskudd, skal det også her skilles på kultur og idrett. Disse deles igjen inn i større og mindre aktivitet, slik tilfellet er i dag, men det skal være prosjektets totalramme, og ikke søknadsbeløp, som avgjør hvorvidt søknaden skal behandles politisk eller ikke. I dag behandles søknadene politisk hvis det søkes om over 50.000 kroner, og administrativt hvis beløpet er lavere.

Erfaring viser at når det selvvalgte søknadsbeløpet styrer hvorvidt saken skal til politisk behandling eller ikke, søkes det gjerne om store beløp tett opptil 50.000 kroner, noe som gjør at altfor mange store prosjekter spiser av ramma for mindre tiltak. Forslag til nye retningslinjer innebærer derfor at søknader for aktivitet med totalramme over 50 000 kr vil bli politisk behandlet, mens søknader med totalramme under 50 000 kr blir behandlet administrativt. Når det blir prosjektets totalramme som styrer hvorvidt søknaden skal til politisk behandling eller ikke, vil søker på mindre aktivitetstilskudd ikke kunne få innvilget mer enn 25.000 kroner, da retningslinjene sier at det ikke skal gis mer enn 50 % støtte av prosjektets totalramme. Kommunedirektøren mener det fortsatt er ønskelig å kunne behandle tilskudd til mindre tiltak administrativt av hensyn til behandlingstiden.

Frister og andre føringer fremkommer av de vedlagte retningslinjene.

Fordelingen mellom kultur og idrett vil bli gjort administrativt i tett samarbeid med de tre rådene.

Investeringstilskudd

Investeringstilskudd kan gis til bygging eller rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Det kan også gis investeringstilskudd til delfinansiering av organisasjonseid utstyr. Ordningen har hittil vært delt opp i mindre og større investeringstilskudd, men i likhet med aktivitetstilskuddet er det også her funnet noen utfordringer. Erfaringene viser, i likhet med aktivitetstilskudd, at mange søknader havner i ordningen for mindre investeringstilskudd, fordi det er søknadsbeløp og ikke prosjektets størrelse som bestemmer hvilken ordning søknaden skal ligge til.

Kommunedirektøren mener det er ønskelig å dele opp ordningen etter kostnadsramme istedenfor søknadsbeløp, i likhet med aktivitetstilskudd, slik at søknader hvor tiltakets totalramme er over 50.000 kroner skal til politisk behandling, mens søknader hvor tiltaket har en totalramme på under 50.000 kroner, behandles administrativt. Dette vil automatisk senke søknadsbeløpet på mindre investeringer til 25.000 kroner (fordi kommunen kun gir inntil 50 % i støtte) og gi et bedre bilde av størrelsen på prosjektet, da søkere ofte ikke tar hensyn til forholdet mellom søknadsbeløp og totalkostnad.

Medlems- og treningsavgift

Tilskuddet skal bidra til at barn og unge i Sarpsborg kommune får mulighet til å delta i organisert fritidsaktivitet, uavhengig av økonomisk og sosial situasjon. Søknaden kan gjelde medlems- og treningsavgift i fritidsorganisasjoner innenfor idrett, kultur eller andre organiserte aktiviteter som har barn og unge t.o.m. 19 år som målgruppe. Det er organisasjonen som søker.

Denne ordningen fortsetter i stor grad som tidligere. Det er vurdert om ordningen skal utvides til også å kunne omfatte utstyr og reise. Behovet for dette er synliggjort i søknader som har kommet inn. Da det allerede er press på den årlige rammen på 500.000 kroner, anbefaler kommunedirektøren ikke dette. For å få mer effektiv saksbehandling, foreslår kommunedirektøren også at denne ordningen innrettes med to årlige frister.

Sarpsborg kommune har tidligere vært i dialog med Fredrikstad kommune for å sikre lik praktisering av ordningen i begge kommuner, fordi flere foreninger har medlemmer som krysser kommunegrensen. Det har vist seg at ordningen hittil har vært praktisert ulikt. Derfor foreslår kommunedirektøren at ordningen skal praktiseres slik at man kan søke medlemsstøtte for barn som er bosatt utenfor kommunen, forutsatt at foreningen har adresse i kommunen.

Øvrige tilskuddsordninger

Voksenopplæringstilskudd vil opprettholdes slik det ytes i dag.

Ungdomstiltak/Raskt svar vil opprettholdes slik det er i dag, men kommunedirektøren foreslår å nedjustere aldersgrensa fra 14 til 13 år, for å favne alle ungdomsskoleelever.

Medvirkning

Sarpsborg kulturråd, Sarpsborg idrettsråd og Sarpsborg musikkråd har medvirket i prosessen med å revidere retningslinjene på nytt.

Sarpsborg musikkråd har gitt en omfattende tilbakemelding (se vedlegg), som både omhandler tilskuddsordningene isolert sett, men som også løfter blikket og ser på kommunens bruk av kulturmidler på et overordnet plan.

Flere av de konkrete innspillene er tatt til følge i revideringen. Noen av dem er dessverre ikke mulig å gjennomføre innenfor de økonomiske rammene som er til rådighet i dagens tilskuddsordninger. Det gjelder blant annet å yte mer tilskudd til dem som drifter lokaler, utover det som er foreslått i dag.

Kommunedirektøren anbefaler at innspillene fra Musikkrådet tas til orientering slik at de kan tas med i videre arbeid med å utvikle kulturlivet i Sarpsborg.

Sarpsborg idrettsråd har også gitt en omfattende tilbakemelding (se vedlegg) og ønsker blant annet at en større andel av midlene kanaliseres til eide lokaler og anlegg, for å støtte oppunder de idrettslagene som har store utgifter på blant annet kunstgressbaner, klubbhus osv. Kulturadministrasjonen vil jobbe videre sammen med rådene for å utarbeide gode matriser for beregning av støtte til lokaler og anlegg ved tildelingen i 2023 og videre.

Sarpsborg kulturråd hadde ingen innspill å komme med utover at de er bekymret for å kutte driftstøtte til voksenforeninger.

Alle rådene var enige i at det er klokt å dele opp driftstilskudd og aktivitetstilskudd mellom kultur og idrett.

Status for frivilligheten

Tall fra frivillighetnorge.no og SSBs satelittregnskap for frivillig sektor i 2020, viser at frivillig innsats utgjør omkring 142.000 årsverk i Norge, og at det tilsvarer en verdiskaping på 78 milliarder kroner. I 2021 viser frivilligbarometret at andelen mennesker som er frivillige, har gått ned og at 4 av 10 oppgir at koronasituasjonen har hindret dem i å gjøre frivillig arbeid. Et stort flertall, på hele 84 %, mener at frivillig engasjement beriker kommunen, og en nesten like stor prosentandel mener at kommunen er viktig for å tilrettelegge for frivillige organisasjoner.

I Sarpsborg kommune har frivilligheten også blitt påvirket av koronapandemien. I 2021 syntes det på antall søkere til driftstilskuddsordninger, og ordningen ble derfor lyst ut to ganger i løpet av året. I 2022 har andelen søkere nærmet seg tidligere år, og ligget på omkring 100 søkere.

Paraplyorganisasjonene Sarpsborg idrettsråd, Sarpsborg musikkråd og Sarpsborg kulturråd, rapporterer om at det er vanskeligere å rekruttere til frivillighet nå enn tidligere.

Økonomi i tilskuddsordningene

I dag er det en samlet pott på kr. 14 942 000,- som går til tilskudd. Av disse er cirka halvparten faste tilskuddsbeløp, og kr 7 116 000,- er til søkbare tilskudd.

Driftstilskudd utgjør 2,3 millioner. Aktivitetstilskudd utgjør til sammen 2,75 millioner. Mindre investeringstilskudd utgjør kr 225.000,- og store investeringstilskudd gis fra fond. Voksenopplæringsmidler utgjør 119.000 kr, mens medlems- og treningsavgift ligger på litt over en halv million.

Det har over tid vært en stabil bevilgning til tilskuddsordningene gjennom den årlige budsjettbehandlingen i kommunen. Frivillige lag og foreninger opplever samtidig høyere utgifter, slik man ser i samfunnet for øvrig.

Kommunedirektørens vurdering

Å yte kommunalt tilskudd til frivillige lag og foreninger har en stor gevinst for sarpsborgsamfunnet som helhet. Det er også i tråd med samfunnsplanen at kommunen skal stimulere frivillighet. Samlede tilskudd burde vært ideelt sett vært høyere enn de er. Som følge av kommunens vanskelige økonomiske situasjon har kommunedirektøren ikke sett mulighet for å foreslå en økning av rammene for tilskudd. Kommunedirektøren mener at det i denne situasjonen må prioriteres tydelig, både i intern fordeling mellom tilskuddsordningene, og i retningslinjer for hvem som kan få tilskudd og ikke. Derfor er det foreslått å spisse ordningene ytterligere inn mot barn og unge.

Sarpsborg kommune skal i 2023 utarbeide et handlingsprogram for frivillighet. Gjennom dette arbeidet vil vilkårene for frivilligheten bli belyst ytterligere, og tiltak for å stimulere frivillig arbeid vil bli vurdert.

Kommunedirektøren vil gjennomgå de faste driftstilskuddene ved en senere anledning og belyse eventuelle nye vurderinger av disse i en egen sak.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Frivilligheten generer store samfunnsverdier gjennom sin innsats, særlig for barn og unge. Det har ingen direkte økonomiske konsekvenser for kommunen å gjøre endringer i retningslinjene.

Miljø:

Klima- og miljøvern skal vektlegges i søknader om aktivitetstilskudd. Kommunedirektøren vil påpeke at det så langt ikke er sendt inn søknader som selv vektlegger dette.

Folkehelse:

Frivilligheten er blant den mest bærende kraften i samfunnet. Å ha gode innrettede tilskuddsordninger for frivilligheten innen kultur og idrett, er med på å gjøre at befolkningen opplever god folkehelse.

Behandling i Eldrerådet 21.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:
Solbjørg Lervik (Ap)

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Eldrerådet

1. Retningslinjer for tildeling av tilskudd til kultur- og idrettsformål i Sarpsborg kommune vedtas jmf. vedlegg 1.
-

Behandling i Utvalg for kultur og oppvekst 22.11.2022:

Det vises til notat fra kommunedirektøren vedrørende tilleggspunkt til kommunedirektørens innstilling sendt utvalgets medlemmer 22.11.2022. (dok. 22/22483-2)

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Therese Thorbjørnsen (Ap), Anna Margaretha Solberg (KrF), Andreas Brännström (Frp), virksomhetsleder Henrik Eurenus, saksbehandler Knut Erik Rønne, Steinar Haakenstad (SaFoSa), Bjørn Thorbjørnsen (DRP)

Leder Therese Thorbjørnsen fremmet tilleggspunkt 2 til kommunedirektørens innstilling:

2. «Kommunedirektøren gis fullmakt til å innføre overgangsordninger mellom gamle og nye ordninger der det er hensiktsmessig».

Votering

Kommunedirektørens innstilling med tilleggspunkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Innstilling fra Utvalg for kultur og oppvekst

1. Retningslinjer for tildeling av tilskudd til kultur- og idrettsformål i Sarpsborg kommune vedtas jmf. vedlegg 1.
 2. «Kommunedirektøren gis fullmakt til å innføre overgangsordninger mellom gamle og nye ordninger der det er hensiktsmessig».
-

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:
Ingen

Votering

Innstillingen fra Utvalg for kultur og oppvekst ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

1. Retningslinjer for tildeling av tilskudd til kultur- og idrettsformål i Sarpsborg kommune vedtas jmf. vedlegg 1.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å innføre overgangsordninger mellom gamle og nye ordninger der det er hensiktsmessig.

86/22 Innsamling av avfall i egenregi eller sammen med Fredrikstad kommune

Arkivsak-dok. 21/12577-10
Saksbehandler Lene Skytte Gunstrøm

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Utvalg for miljø og teknikk 2019-2023	23.11.2022	30/22
2 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	108/22
3 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	86/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Erle Frantzen, Trond Børge Sille, Bård Andersen

Kommunedirektørens innstilling:

1. Renovasjonstjenesten konkurranseutsettes for 5+1+1 år.
2. Vurdering av om egenregi er hensiktsmessig, og mulige samarbeidsløsninger om dette, vurderes på nytt i løpet av ny kontraktsperiode.

Vedlegg:

- 1) Asplan Viak – Egenregi versus konkurranseutsetting
- 2) Notat 1,2,3,4 og sluttrapport fra Damhaug consult

Sammendrag:

Det er nødvendig å foreta en endelig beslutning om hvordan renovasjonstjenesten i kommunen skal driftes etter september 2024. Tiden som gjenstår i dagens kontrakt med Norsk Gjenvinning Renovasjon (NGR) er kort. Det er derfor nødvendig å starte arbeidet med en eventuell ny utlysning snarlig, eventuelt starte etableringen av tjenesten i egenregi.

Fredrikstad og Sarpsborg kommune vedtok i juni 2022 å utrede mulighetene for et samarbeid om opprettelse av et kommunalt oppgavefelleskap for innsamling av avfall. Med utgangspunkt i sluttrapporten fra Damhaug Consulting AS har det blitt gjennomført møter og samtaler mellom kommunene. Utgangspunktet for kommunedirektøren har vært at et samarbeid må være basert på at tjenesten blir mer driftseffektiv enn i dag, og at graden av materialgjenvinning i Sarpsborg må økes. Rapporten tilsier at et samarbeid med utgangspunkt i nåværende drift i Fredrikstad vil bli dyrere for Sarpsborg enn dagens løsning. Videre samtaler og utredning har ikke resultert i noe som endrer dette. Kommunedirektøren har konkludert med at det ikke er realistisk å finne en god nok plattform for samarbeid som ivaretar begge kommunenes forventninger innenfor den tidsrammen som er til rådighet. Med bakgrunn i dette vurderer kommunedirektøren at et samarbeid med Fredrikstad ikke er et reelt alternativ når oppstart skal skje i september 2024.

Som et alternativ er det også vurdert om kommunen skal drive i egenregi alene. Det er mange uavklarte forhold som gjør at risikoen for ikke å lykkes med egenregi er betydelig, og det er nye forutsetninger som taler mot alternativet. Nødvendige fasiliteter som oppstillingsplass/fyllestasjoner for renovasjonsbiler, garderober, møterom osv er ikke

etablert. Forventet leveringstid for nye renovasjonsbiler er nå to år. I tillegg fører krigen i Ukraina til mer finansiell ustabilitet, økt prisvekst på råvarer og høyere handelskostnader. Kostnadene ved egenregi kan bli uforholdsmessig høye og det kan bli stopp i innsamlingen av avfall i overgangen til egenregi. Kommunens økonomiske situasjon er krevende. Den ekstraordinære gebyrøkningen på selvkosttjenestene som følger av økte energipriser og økte renter forsterker etter kommunedirektørens syn viktigheten av at kommunen velger så gunstige løsninger som mulig.

Vurdering utført av Asplan Viak i 2018 konkluderte med at egenregi av tjenesten ville medføre økte kostnader på 6 mill. kr sammenlignet med om tjenesten konkurranseutsettes. Selv om det er usikkerhet rundt en slik beregning, vil fortsatt konkurranseutsetting av tjenesten sannsynligvis være det økonomisk gunstigste alternativet. De spesielle omstendighetene som er beskrevet ovenfor, og risikoen det medfører, tilsier at kommunen fortsatt bør kjøpe tjenesten. Kommunedirektøren anbefaler at tjenesten konkurranseutsettes for en ny periode.

Utredning:

De siste årene har det vært flere saker som omhandler innsamling av avfall i egenregi, eller i samarbeid med andre. Bystyret vedtok i sak 45/22 følgende:

- 1. Sarpsborg kommune utreder videre samarbeid og inngår forhandlinger med Fredrikstad kommune om opprettelse av et kommunalt oppgavefelleskap for innsamling av avfall.*
- 2. Sarpsborg kommune utreder videre samarbeid og inngår forhandlinger med Fredrikstad kommune om opprettelse av et kommunalt oppgavefelleskap for verksted og biladministrasjon.*
- 3. Kommunedirektøren legger fram resultatet av forhandlingene i form av en avtale til politisk behandling høsten 2022.*
- 4. Sarpsborg kommune igangsetter arbeidet med innkjøp av kjøretøy og ansettelse av personale for å være rustet til å overta renovasjon i egenregi.*

Av kapasitetshensyn er det prioritert å jobbe med renovasjon først, siden dette er en tjeneste som er konkurranseutsatt i dag, og det er begrenset med tid for å gjøre endringer før kontraktsperiodens utløp. Det er nødvendig å foreta en endelig beslutning om hvordan renovasjonstjenesten i kommunen skal driftes etter september 2024. Sarpsborg kommune har kontrakt med Norsk Gjenvinning Renovasjon (NGR) fram til dette tidspunktet.

Alternativer som er vurdert for innsamlingstjenesten:

1. Samarbeid med Fredrikstad kommune
2. Konkurranseutsetting/andud.
3. Renovasjon i egenregi.

1. Samarbeid med Fredrikstad kommune

Med utgangspunkt i bystyrets vedtak har kommunedirektøren fortsatt samtalene med Fredrikstad kommune om samarbeid innenfor innsamling av avfall. Kommunene har forholdsvis like innsamlingsordninger og tjenestetilbud, men tjenesten er organisert ulikt. Fredrikstad har renovasjonstjenesten i egenregi, mens Sarpsborg har konkurranseutsatt tjenesten. Det har derfor vært krevende å finne et felles utgangspunkt for hva som er riktig «nivå» på tjenesten. Det har vært nedsatt en arbeidsgruppe som har sett på de forskjellige delene av tjenesten og hvordan et samarbeid vil kunne fungere. Virksomhetsledere og direktører for teknisk område har også deltatt i arbeidet. Kommunedirektørene i Sarpsborg

og Fredrikstad har også hatt felles møter om dette. Frem til nå har det vært vanskelig å vurdere innsparingspotensialet ved et samarbeid.

Fredrikstad kommune har allerede tjenesten i egen regi, med et relativt nybygd anlegg for oppstilling og gassfylling av renovasjonsbiler. Det ville være naturlig å tenke at et samarbeid mellom kommunene skulle ta utgangspunkt i den driften Fredrikstad kommune har i dag. En sammenslåing av renovasjonstjenesten i Fredrikstad og Sarpsborg vil føre til at det blir en stor avdeling med mange ansatte. Dette vil gi mulighet for økt kompetanse innen renovasjonsfaget, både for administrasjon og renovatører.

Damhaug Consulting AS har i notat 1-4 «*Videreutvikling av renovasjonstjenesten*» utredet mulighetene for samarbeid mellom Sarpsborg og Fredrikstad kommune. Utredningen og tabellen under viser at produktiviteten i Fredrikstad er betydelig lavere enn i Sarpsborg. Det er flere renovatører og flere renovasjonsbiler per innbygger sammenlignet med Sarpsborg og andre kommuner det er sammenlignet med.

Tabell 8: Nøkkeltall for Fredrikstad og Sarpsborg, sammenlignet med Follo Ren, MOVAR og IØR

	Antall innbyggere	Antall biler	Antall personer	Innbyggere/bil	Innbygg/renovatør	Tonn /bil	Tonn /renovatør
Fredrikstad	83 452	21,0	38,0	3 974	2 196	1 040	575
Sarpsborg	57 794	10,5	17,5	5 504	3 612	1 370	899
Sum/gj.snitt	141 246	31,5	55,5	4 484	2 616	1 150	671
Follo Ren	115 357	15	32	7 690	3 605	N/A	N/A
MOVAR	80 985	17	32	4 764	2 531	N/A	N/A
IØR	52 406	13	16	4 031	3 275	N/A	N/A

Utredningen fra Damhaug Consulting AS viser at et samarbeid vil kunne gi stordriftsfordeler i form av blant annet økonomiske synergieffekter, økt kvalitet på tjenesten og høyere effektivitet. Det antas en årlig gevinst på 5,8 millioner fordelt på kommunene. Gevinsten kan være større dersom effektiviteten forbedres og nærmer seg nivået i de andre kommunene det er gjort sammenligning opp mot. Kommunedirektøren anser at den effektiviseringsgevinsten som blir pekt på i rapporten, er for lav sett i forhold til den effektiviteten NGR og andre kommuner har. Diskusjonen mellom kommunene har hatt utgangspunkt i gevinster for begge kommuner innenfor organisatoriske forhold, økonomi, tjenestenivået og ambisjonsnivået hva gjelder framtidig innsamling av avfall. Et slikt samarbeid må etter kommunedirektørens vurdering være basert på at tjenesten blir mer driftseffektiv og at graden av materialgjenvinning i Sarpsborg må økes.

Gjennom en eventuell videre prosess må det også sikres enighet om kostnadsfordeling mellom kommunene. Eventuelle særskilte ønsker fra kommunene om hvordan innsamlingen skal foregå må også avklares.

Hvis det inngås et samarbeid og dette viser seg ikke å fungere, vil det være vanskelig og kostnadskrevende å reversere prosessen.

Rapporten fra Damhaug Consulting tilsier at et samarbeid med utgangspunkt i nåværende drift i Fredrikstad vil bli dyrere for Sarpsborg enn dagens løsning. Videre samtaler og utredning har ikke resultert i noe som endrer dette. Kommunedirektøren har konkludert med at det ikke er realistisk å finne en god nok plattform for samarbeid som ivaretar begge forventninger innenfor den tidsrammen som har vært til rådighet.

Et forpliktende samarbeid med Fredrikstad om innsamling av avfall anses derfor ikke lenger som et reelt alternativ i et kortsiktig perspektiv der oppstart må skje om i underkant av to år.

2. Konkurransetsetting/anbud

Ca. 50% av husholdningene i Norge omfattes av en renovasjonstjeneste som er konkurranseutsatt. Ved konkurranseutsetting er man sikret å få det beste tilbudet i markedet. En kontraktsperiode på 5+1+1 år anses å gi best markedspris. Dette innebærer at det inngås en kontrakt med fem års varighet, som kommunen vil ha anledning til å fornye ett år to ganger. Etter en tid med flere konkurser i bransjen, har prisnivået stabilisert seg på et relativt høyt, men akseptabelt nivå som vurderes å minske sannsynligheten for konkurser betraktelig.

Utførerne er spesialister på tjenesten de tilbyr, og kommunen trenger ikke å bygge opp en komplett driftsorganisasjon med egne renovatører, biler og lokasjon. Kommunen får anledning til å planlegge, utvikle og etablere nye tjenester, og man får testet ut mengder og produksjonsnivå på nye fraksjoner (matavfall og tekstiler) uten risiko for økte kostnader. I konkurransegrunnlaget spesifiseres leverandørs plikter tilknyttet oppfølging av innbyggernes avfallskvalitet, og renovatørens oppgaver for å hindre at avfallets kvalitet forringes under innsamling, mellomlagring og transport. Private tilbydere blir gitt mulighet til å konkurrere på innovative løsninger innenfor for eksempel teknologi og/eller miljø.

Konkurransenivå i form av hvor mange som deltar i konkurransen og hvilken pris tjenesten ender på er usikkert. Kommunen er bundet av kontrakten i minst 5 år etter 2024. Leverandør kan få utfordringer med rekruttering av renovatører og dette kan føre til forsinkelser og/eller stopp i innsamlingen. Svekket omdømme og merarbeid for personell som følger opp renovasjonskontrakten vil være noen av konsekvensene. Markedet for innsamling av husholdningsavfall på landsbasis består av 3-5 store firma samt noen lokale firma i deler av landet. Private leverandører kan lykkes med å komme i en tilnærmet monopolsituasjon, og da vil det økonomiske argumentet for sikret markedspris på tjenesten falle bort. I tillegg vil det alltid være en risiko for at private selskap kan gå konkurs.

3. Renovasjon i egenregi alene

Mer av den kommunale innsamlingen i Norge gjøres i egenregi enn det som var vanlig for noen år siden. En av gevinstene ved overgang til egenregi vil være kortere linje mellom renovatører og administrasjon/innbyggerdialog. Man vil få mulighet til å kontakte sjåførene direkte, og avvik kan rettes raskere enn hva som er praksis i dag. Kompetansen på fagfeltet og den driftsmessige siden innad i kommunen vil være bredere og økonomien mer forutsigbar. Kommunen vil ha bedre kontroll med arbeidsmiljø og arbeidsbetingelser. Tjenesten og tjenestekvaliteten kan styres i større grad. Det vil være omfattende endringer innenfor avfallsinnsamling i årene fremover, og det vil være fordeler ved at kommunen kan styre dette arbeidet selv. Dette er momenter som taler for egenregi.

Kommunedirektøren har siden forrige sak i bystyret startet forberedelsene for å klargjøre hva som må gjøres for å starte innsamling av avfall i egenregi, og om det er mulig å gjennomføre dette innenfor de tidsrammene som nå gjelder. For å lykkes med egenregi må det utarbeides et fullstendig konsept for drift og oppfølging av renovasjonstjenesten. Det må legges til rette for en ny organisasjon og tjeneste utført av kommunen med eget personell og biler.

Utfordringene knyttet til fremdrift har forsterket seg gjennom det siste året. Biloppstillingsplasser for renovasjonsbiler er tenkt i Gatedalen. Resultatene fra grunnundersøkelsene i Gatedalen er svært forsinket, og reguleringsarbeidet ligger derfor etter den opprinnelige tidsplanen. Etersorteringsanlegget som Østfold Avfallssortering (ØAS) skal bygge er flyttet fra Øra til Viken Park og reguleringsarbeidet her kan medføre utsatt byggestart. Disse forholdene gjør at det er vanskelig å planlegge lokalitet for blant annet oppstillingsplass til renovasjonsbiler, garderober, møterom og kontorer, verksted og fyllestasjon for biogass/ladestasjon for elbil. Leveringstid for renovasjonsbiler er for tiden om lag to år, og man kan ende opp med å kjøpe brukte biler. Det er tidkrevende å etablere en driftsledelse og bygge en driftsmodell, i tillegg til at det er mangel på renovatører. Kostnadene kan bli uforholdsmessig høye og det kan bli stopp i innsamlingen av avfall i overgangen til egenregi. Dette vil føre til stor misnøye blant innbyggere, renovatører og andre ansatte i kommunen. I tillegg fører krigen i Ukraina til mer finansiell ustabilitet, økt prisvekst på råvarer og høyere handelskostnader. Kommunen må selv dekke opp vikarbehov og tekniske problemer knyttet til biler og utstyr. Driftsrelaterte oppgaver kan gå på bekostning av langsiktig planlegging og utvikling.

Kommunedirektørens vurdering:

Vurdering utført av Asplan Viak i 2018 konkluderte med at egenregi av tjenesten ville medføre økte kostnader på 6 mill. kr (260 kr per husholdning) sammenlignet med om tjenesten konkurranseutsettes. Rapporten fra Damhaug consult, utarbeidet i 2022, bekrefter hovedtrekkene i denne vurderingen.

Selv om det er usikkerhet også rundt hva et nytt anbud vil koste, mener kommunedirektøren det er riktig å anbefale det alternativet som anses som det gunstigste slik at renovasjonsgebyrene ikke øker mer enn nødvendig. Slik kommunedirektøren ser det, vil det trolig være mer økonomisk gunstig fortsatt å konkurranseutsette tjenesten enn å overta den i egenregi. Det innebærer dessuten stor risiko både for økonomi og tjenestekvalitet dersom Sarpsborg kommune skal innføre avfallsinnsamling i egenregi.

Kommunedirektøren mener det er mer som taler for konkurranseutsetting enn egenregi og anbefaler derfor at renovasjonstjenesten i Sarpsborg kommune konkurranseutsettes på nytt for en periode på 5+1+1 år.

I løpet av denne perioden kan det ses på ulike samarbeidsløsninger om drift i egenregi. Det vil være viktig at dette arbeidet starter tidlig slik at det blir tilstrekkelig tid til nødvendige forberedelser og endringsprosesser.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Sarpsborg kommune brukte i 2021 totalt 65,1 mill. kr på husholdningsrenovasjon inkludert indirekte kostnader og kapitalkostnader. Innen husholdningsrenovasjon er det lovpålagt selvkost da det førende prinsipp er at forurenser skal betale. Dette innebærer at selvkostgrunnlaget skal belastes brukerne av tjenesten. Det kan verken tas et høyere eller lavere gebyr enn det det koster å produsere tjenesten.

Av gebyrgrunnlaget på 65,1 mill. kr utgjorde direkte kostnader samt administrasjon forbundet med selve innsamlingen 31,9 mill. kr. Det vil si 49% av den totale kostnaden for tjenesten. Teoretisk gir selve innsamlingen isolert sett ett gebyr på 1 385 kr. Basert på tall innhentet fra Fredrikstad, utgjorde deres kostnader forbundet med innsamlingen 1 956 kr per abonnent. Det er usikkerhet rundt kostnadsanslaget for Fredrikstad, dette da drift i egenregi også omfatter kapitalvarer som renovasjonsbiler, oppstillingsplasser etc. I Sarpsborg er slike kostnader inkludert i tjenestekjøpet fra leverandør.

Det har i senere tid vært en unormalt høy lønns- og prisvekst. Dette vil påvirke kostnadsnivået både for det å produsere tjenesten i egenregi, men også for kjøp av tjenesten. Ved kjøp av renovasjonstjenester er det vanlig praksis at kontraktsummen reguleres i tråd med utviklingen i totalkostnadsindeks for lastebiltransport. Denne har steget med hele 8,4 % siden 01.01.2022, og videre utvikling av indeksen vil påvirke hva endelig regnskap for 2022 vil bli. Den vil også påvirke hva en eventuell ny anbudsrunde vil kunne medføre av priser for fremtidige tjenestekjøp.

Grovestimater tilsier at kommunen vil kunne drive tjenesten i egenregi for 41 mill. kr. Det er da tatt høyde for at ordningen også skal innbefatte henting av matavfall. Hvorvidt egenregi medfører en større kostnad for abonnentene enn ved et direkte tjenestekjøp vil være krevende å bedømme før dette er lyst ut og anbudspriser er kjent.

Vurdering utført av Asplan Viak i 2018 konkluderte med at egenregi av tjenesten ville medføre økte kostnader på 6 mill. kr (260 kr per husholdning) sammenlignet med om tjenesten konkurranseutsettes. En eventuell innsparing ved konkurranseutsetting er ofte vanskelig å måle på renovasjonsgebyret fordi man i samme periode har gjort mange andre endringer i tjenesten som påvirker kostnaden på innsamlingen. Kommunedirektøren la til grunn at tjenesten skulle utføres i egenregi i budsjett og handlingsplan 2022-2025. Det ble innarbeidet om lag 1 mill. kr årlig i driftsmidler til å kunne forberede innsamling i egenregi. Det ble også innarbeidet 51 mill. kr i investeringsmidler til renovasjonsbiler, oppstillingsplass, og personalfasiliteter i 2023. Den senere tids ekstraordinære økning av priser, samt nye overslag på omfang tilsier at investeringen bør økes til 78 mill. kr. Dette er innarbeidet i åtteårsplanen for investeringer i kommunedirektørens forslag til Handlingsplan 2023-2026, men først etter at nåværende kontraktsperiode er avsluttet.

Miljø:

I 2021 la Regjeringen frem en ny strategi for sirkulærøkonomi gjennom rapporten *Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi*. Ett av hovedmålene i denne rapporten er å hente ut mer av verdiene i avfallet. I rapporten er det en målsetning om å forberede 65% av husholdningsavfallet fra næringsliv og husholdning til materialgjenvinning innen 2035. Nytt kapittel 10a i avfallsforskriften, *Utsortering og materialgjenvinning av matavfall, park- og hageavfall og plastavfall*, vil tre i kraft fra 01.01.2023. Forskriften lovfester at kildesorteringen gradvis skal økes med mål om 70% utsorteringsgrad av matavfall og plastemballasje for materialgjenvinning innen 2035. Økonomien skal være karbonnøytral, ressurseffektiv og konkurransedyktig.

Dette medfører store endringer innenfor avfallsbransjen i årene framover. Innsamlingen er en del av dette, men kravene til biler og utstyr som benyttes i innsamlingen vil være like uavhengig av om det gjøres i egenregi eller via konkurranseutsetting. I nåværende anbud ble det satt krav til miljø og i samarbeid med Sarpsborg har NGR som det første stedet i Norge benyttet elektriske renovasjonsbiler.

Folkehelse:

Avfall er et stort og omfattende tema på globalt nivå som omfatter avfallsmengder, miljøpåvirkning, sosiale forhold, tilgang på råvarer og grensekryssende transport. Problematikken rundt håndtering av avfall er bla. beskrevet i FNs bærekraftsmål (FN17), der «*reduksjon av avfallsmengden gjennom forbud, reduksjon, gjenvinning og ombruk*» står som delmål under «*ansvarlig forbruk og produksjon*». Regjeringen skal overholde Norges forpliktelser til EU og innfører et regelverk der kommunene holdes ansvarlig for konkrete og ambisiøse kildesorteringsmål.

For å nå disse målene er kommunen avhengig av en renovasjonstjeneste som fungerer. Avfall må hentes slik at det er forutsigbart for innbyggerne, og skal ikke fravike fra kommunens tømmekalender for de ulike avfallsfraksjonene.

Behandling i Utvalg for miljø og teknikk 23.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Desiré Craggs (Ap), Jan Petter Bastø (R), Hanne Berg Johansen (SV), Mimmi Elisabeth Grythe (Sp), Stian Gjerløw (MDG), Tone Damsleth (H), Helge Skår (Uavh.), Marit Kildedal (DRP), direktør Hasse Ekman

Representanten Jan Petter Bastø (R) fremmet på vegne av Rødt og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

Renovasjon i egenregi alene iverksettes fra oktober 2024 når nåværende anbudsavtale utløper. Dette er ikke til hinder for å arbeide for et hensiktsmessig samarbeid med andre kommuner. Samarbeid skal fremmes som egen sak dersom det blir aktuelt.

Votering

Fellesforslag fra Rødt og Sosialistisk Venstreparti ble satt opp mot kommunedirektørens innstilling punkt 1. Kommunedirektørens innstilling punkt 1 ble vedtatt med 2 mot 8 stemmer (mindretallet R 1, SV 1). Kommunedirektørens innstilling punkt 2 ble vedtatt med 8 mot 2 stemmer (mindretallet DRP 1, Uavh. 1).

Vedtak

1. Renovasjonstjenesten konkurranseutsettes for 5+1+1 år.
 2. Vurdering av om egenregi er hensiktsmessig, og mulige samarbeidsløsninger om dette, vurderes på nytt i løpet av ny kontraktsperiode.
-

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Therese Thorbjørnsen (Ap), Harald Rønneberg (H), Ståle Solberg (SaFoSa), Andreas Brännström (Frp), Kristine Gustavsén (SV), Henriette Holt Gausdal (Sp)

Votering

Innstillingen fra Utvalg for miljø og teknikk ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

1. Renovasjonstjenesten konkurranseutsettes for 5+1+1 år.
2. Vurdering av om egenregi er hensiktsmessig, og mulige samarbeidsløsninger om dette, vurderes på nytt i løpet av ny kontraktsperiode.

87/22 Justeringsavtale- Bergheim Syd AS

Arkivsak-dok. 22/26679-1
Saksbehandler Bård Andersen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	114/22
2 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	87/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

1. Justeringsavtalen mellom Bergheim Syd AS og Sarpsborg kommune godkjennes. Kommunedirektøren gis fullmakt til å signere avtalen.
2. Anskaffelseskostnad for infrastrukturen på 6 735 160 kr budsjetteres og utgiftsføres i kommunens investeringsregnskap, finansiert av overføringer fra andre.
3. Det utbetales 1 045 574 kr til Bergheim Syd AS. 134 703 kr finansieres av refundert merverdiavgift, og resterende 910 871 kr av låneopptak i 2022. Refundert merverdiavgift fra 2023 innarbeides i kommende handlingsplan med budsjett.

Vedlegg:

1. Uavhengig attestasjonsuttalelse fra Center Revisjon AS
2. Justeringsavtale mellom Bergheim Syd AS og Sarpsborg kommune.
3. Overtagelsesprotokoller VA Bergheim.

Sammendrag:

Justeringsavtale mellom kommunen og en privat utbygger er et virkemiddel for å redusere merverdiavgiften i private byggeprosjekter, og dermed legge til rette for bygging av næringsbygg og boliger. Avtalen innebærer at kommunen utbetaler et pengebeløp til utbygger, og at kommunen over en periode på 10 år får refundert merverdiavgift på et tilsvarende beløp pluss renter.

Kommunedirektøren foreslår at det inngås justeringsavtale mellom Bergheim Syd AS og Sarpsborg kommune om VA infrastrukturen på Bergheim. Kommunen utbetaler 1 045 574 kr som et engangsbeløp til Bergheim Syd AS. Kommunen får i løpet av en periode på 10 år refundert merverdiavgift på 1 347 032 kr

Utredning:

Anleggsbidrag og justeringsavtaler er to modeller for avtale som private utbyggere kan inngå med en kommune for å redusere merverdikostnaden i utbyggingsprosjekter. Sarpsborg kommune ønsker å legge til rette for nærings- og boligutvikling og er positiv til å inngå slike kontrakter.

Bystyret i Sarpsborg kommune behandlet i sak 12.06.2014 sak om anleggsbidrag og justeringsavtaler med følgende vedtak:

1. Sarpsborg kommune tar i bruk anleggsbidrags- og justeringsmodellen som tiltak for å stimulere til økt byggeaktivitet i kommunen. Alle avtaler legges frem til politisk behandling.
2. Ved bruk av justeringsavtaler hvor utbygger driver omsetning av fast eiendom utenfor avgiftsområdet betaler utbygger en fast kompensasjon på kr 100.000 for kommunens administrative utgifter knyttet til inngåelse og oppfølging av avtalen. Kompensasjonen oppjusteres årlig basert på konsumprisindeksen, første gang per 01.01.2015.
3. Dersom utbygger ønsker avgiftsbeløpet ved en justeringsavtale utbetalt som et engangsbeløp ved overdragelsen av anleggene, benyttes en diskonteringsrente basert på 10-årig statsobligasjonsrente tillagt 3 prosentpoeng.

Bergheim Syd AS har med bakgrunn i dette søkt om å inngå justeringsavtale for VA infrastrukturen på Bergheim boligområde med Sarpsborg kommune. Beløpet skal utbetales etter punkt 3, som et engangsbeløp.

Kommunen er ikke pliktig til å tilby justeringsavtaler. Det ble derfor varslet allerede i budsjett og handlingsplan 2020- 2023 at størrelsen på gebyret skulle vurderes. I bystyre 16.09.2021 ble det vedtatt at utbygger ikke lenger skal betale en fast kompensasjon for inngåelse av justeringsavtaler, men at kompensasjonen skal fastsettes til 25 % av kommunens totale refunderte merverdiavgiftsbeløp fra avtalen. Gebyret vil derfor være forholdsmessig likt for alle som vil inngå en slik avtale. Gebyret skal ikke bare gjenspeile kommunens merarbeid med avtalen, men også gjenspeile kommunens risiko ved inngåelse av justeringsavtalen.

Utbygger har kontaktet kommunen med anmodning om at gebyret bør settes ned. Gebyrsatsene blir fastsatt årlig ved behandling av budsjett og handlingsplan. Gebyret er i kommunedirektørens budsjettforslag foreslått videreført på 25 % også fra 2023. Kommunedirektøren mener gebyrnivået er rimelig og hensiktsmessig. Det er da tatt hensyn til at kommunen for å kunne tilby justeringsavtaler må ha et system for å kunne inngå og følge opp av avtaler, nødvendig kompetanse og kapasitet til å utføre dette, samt bli økonomisk kompensert for risikoen ved å tilby slike avtaler.

Kompensasjonen Bergheim Syd AS skal betale for inngåelse av justeringsavtalen fastsettes til 336 760 kr.

Justeringsmodellen

Justeringsmodellen innebærer at en privat utbygger er byggherre for et anlegg innenfor infrastruktur som vei eller VA-anlegg. Kommunen vil vederlagsfritt overta infrastrukturen ved ferdigstillelse. En privat utbygger vil ikke ha rett på merverdiavgiftskompensasjon eller fradrag for inngående merverdiavgift ved utbygging av infrastruktur.

I forbindelse med at infrastrukturen overføres til kommunen, finner det sted en juridisk endring i bruken av infrastrukturen. Når en slik endring finner sted, utløses samtidig en rett til å foreta en justering av merverdiavgift etter lov om merverdiavgift. Kommunen vil kunne oppnå fradrag for justering av merverdiavgift eller momskompensasjon gjennom justeringsretten. Årlig justeringsbeløp vil være en tidel av inngående merverdiavgift eller momskompensasjon knyttet til investeringen.

Kommunen kan ta opp et lån for å dekke utbetalingen til tiltakshaver. Lånet dekkes inn gjennom refundert merverdiavgift senere år.

Kommunen tok over VA-anlegget på Bergheim 05.09.2022. Kommunedirektøren er positiv til at det inngås en justeringsavtale med tiltakshaver

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Verdien av VA-anlegget er 6 735 160 kr inklusive merverdiavgift.

Merverdiavgiften er i henhold til revidert oppsett 1 347 032 kr. Beløpet vil bli tilført kommunen i løpet av en periode på 10 år. Kommunen påtar seg fremtidige drift og vedlikeholdskostnader på infrastrukturanlegget, samt justeringsplikten.

Det utbetales til Bergheim Syd AS et engangsbeløp på 1 045 574 kr jfr. vedtak i bystyret 12.06.14 punkt 3. Diskonteringsrenten er satt til 3,13 % (10-årig statsobligasjonsrente 16.11.2022) + 3% (påslag). Diskonteringsrente er den renten fremtidige kontantstrømmer knyttet til den refundert merverdiavgiften diskonteres med (nåverdi). Eksempelvis vil en lav diskonteringsrente medføre at kommunen tar større renterisiko og et større beløp blir utbetalt til utbygger.

Vedtaket iverksettes når Bergheim Syd AS har innbetalt administrasjonsgebyret på 336 760 kr. Administrasjonsgebyret inntektsføres kommunens driftsregnskap med 33 676 kr årlig i 10 år.

Miljø:

Ikke vurdert

Folkehelse:

Ikke vurdert

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Ingen

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

1. Justeringsavtalen mellom Bergheim Syd AS og Sarpsborg kommune godkjennes. Kommunedirektøren gis fullmakt til å signere avtalen.
2. Anskaffelseskostnad for infrastrukturen på 6 735 160 kr budsjetteres og utgiftsføres i kommunens investeringsregnskap, finansiert av overføringer fra andre.
3. Det utbetales 1 045 574 kr til Bergheim Syd AS. 134 703 kr finansieres av refundert merverdiavgift, og resterende 910 871 kr av låneopptak i 2022. Refundert merverdiavgift fra 2023 innarbeides i kommende handlingsplan med budsjett.

88/22 Fremtidig valggjennomføring i Sarpsborg kommune

Arkivsak-dok. 19/11773-14
Saksbehandler Ida Marie Odsæter

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2019 - 2023	03.11.2022	88/22
2 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	100/22
3 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	88/22

Saksordførersak.

Saksordfører: Kristine Gustavsen

Medsaksbehandlere: Ellen Juliussen, Lars Noreng

Saksordførers innstilling:

Legges fram i møtet

Lenker:

[NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg – Ny valglov](#)

www.valgresultat.no

[Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre \(valgloven\)](#)

[Forskrift om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre \(valgforskriften\)](#)

[Forskrift om folkevalgtes godtgjøring og dekning av utgifter mv.](#)

[Agendanotat Demokratiguider - Et tiltak for å øke valgdeltakelsen blant underrepresenterte grupper](#)

Sammendrag:

Saken handler om hvordan kommunen skal organisere framtidige stortingsvalg og kommunestyre- og fylkestingsvalg hensiktsmessig, med vekt på at flest mulig skal oppleve det som enkelt å få stemt. Det er lagt til grunn at det ikke skal brukes mer ressurser på valg samlet sett.

Stadig flere velgere forhåndsstemmer, og det er nødvendig å vri ressursbruken fra de ordinære valgdagene til forhåndsstemmeperioden. Derfor er både søndagsvalg og antall valgkretser vurdert.

Kommunedirektøren mener at en løsning med søndagsvalg i tre valglokaler henholdsvis i øst, sentrum og vest i kommunen på en god måte balanserer behovet for å effektivisere valggjennomføringen med at det skal være mulig å stemme også på søndag.

Kommunedirektøren anbefaler videre å innlemme valgkretsene Jelsnes, Ullerøy og Varteig i andre nærliggende kretser.

En slik omlegging gjør at om lag 400.000 kroner kan omdisponeres til bruk i forhåndsstemmeperioden. Kommunedirektøren mener det bør satses på å videreføre og eventuelt styrke etablerte tiltak som forhåndsstemming i de videregående skolene og på Storbyen. Det er også aktuelt å etablere nye steder for forhåndsstemming på andre kjøpesentre eller samlingssteder.

Et tiltak med demokratiguider bør testes ut i begrenset omfang i samarbeid med Fredrikstad.

Utredning:

Bakgrunn

Det er behov for å se på hvordan kommunen skal gjennomføre fremtidige valg. Et viktig bakteppe er at en stadig større andel velgere forhåndsstemmer, og at det er behov for mer ressurser til å ta imot disse stemmene enn tidligere. Det er derfor naturlig å vurdere både om det skal være to valgdager i Sarpsborg, og også hvor mange stemmekretser kommunen skal ha.

Formannskapet behandlet i sitt møte 7. april 2022 oppstartsnotat om den fremtidige valggjennomføringen i Sarpsborg kommune. Oppstartsnotatet beskriver behov for å redusere ressursbruken på valgdagene for kunne satse mer på forhåndsstemmeperioden. Videre behandlet formannskapet 29. september en underveismelding der ulike alternativer for å effektivisere valggjennomføringen ble beskrevet.

Sarpsborg kommune har et budsjett til hvert kommunestyre- og fylkestingsvalg og hvert stortingsvalg på om lag 2,3 millioner kroner. I tillegg kommer en stor arbeidsinnsats til administrasjon av valg og mottak av forhåndsstemmer fra medarbeidere som ellers har andre arbeidsoppgaver. Hvor stor ressursbruk dette utgjør er ikke beregnet, men var ved forrige valg mer omfattende enn tidligere som følge av økt omfang av forhåndsstemmer og mer tilrettelegging for dette. Det må påregnes at det i framtiden blir færre medarbeidere som kan omdisponeres på den måten, som følge av effektivisering og en mer presset bemanningssituasjon i kommunen. Dette forsterker behovet for å frigjøre midler til bruk i forhåndsstemmeperioden.

Pandemien har også gitt noen nyttige erfaringer som vil ha betydning for valggjennomføringen fremover, både når det gjelder bemanning, organiseringer av valglokaler og fokus på forhåndsstemmeperioden.

Kommunedirektøren mener saken bør ta sikte på følgende:

Sarpsborg kommune skal gjennomføre framtidig stortings- og sametingsvalg og kommune- og fylkestingsvalg slik at:

- Flest mulig velgere opplever det som enkelt å få stemt, og at de bruker liten tid på å stemme (inkludert reisetid)
- Kostnadene og ressursbruken ved å gjennomføre valg ikke overstiger dagens nivå
- Krav til sikkerhet og kontroll for gjennomføring og optelling ivaretas

Dagens valggjennomføring – i korte trekk

I Sarpsborg har det vært en lang tradisjon å avholde valg over to dager – både søndag og mandag. Dette er et valg bystyret har tatt. Kommunen er i dag delt inn i 14 stemmekretser, og det avholdes todagersvalg i alle kretsene. På valgdagene er det normalt om lag 130 valgmedarbeidere ute på valglokaler. Bemanningen varierer fra 4 medarbeidere på de minste kretsene til 19 på de største kretsene. Bemanningen er den samme begge dagene.

I perioden 10. august og frem til siste fredag før valgdagen har det vært tre faste forhåndsstemmelokaler, og kommunen mottar stemmer på helse- og omsorgsinstitusjoner, fengsler og videregående skoler. Ved de siste to valgene har det også vært forhåndsstemmelokale på Storbyen kjøpesenter.

Sarpsborg kommune har siden 2013 benyttet et elektronisk valgadministrasjonssystem (EVA) som er utviklet av Valgdirektoratet. Det betyr at alle valglokaler har tilgang til det samme manntallet, og velgere kan stemme i hvilket lokale de ønsker uavhengig av hvilken krets de er manntallsført. Selv om velger stemmer i en annen krets, blir stemmegivningen registrert i kretsen velger er bosatt. Dette innebærer at kretstilhørighet ikke lenger har noen praktisk betydning verken for velgere eller for valgadministrasjonen.

Rekruttering og godtgjøring

Kommunen har rekruttert valgfunksjonærer blant egne ansatte. På valgdagene har disse fått en godtgjøring. Som et ledd i å øke valginteressen blant unge velgere, har kommunen i samarbeid med kommunens videregående skoler, også benyttet elever på valglokalene. Disse har også fått en godtgjøring for arbeidet. Medarbeidere som har vært med på forhåndsstemmingen har i hovedsak gjort dette innenfor sin arbeidstid og ikke fått noen ekstra godtgjøring for dette.

Valgbudsjett

Ved de siste valgene har det vært satt av om lag 2,3 millioner kroner til gjennomføringen. Beløpet dekker lønn, overtid og godtgjørelse, opplæring, stemmesedler og annet valgmateriell, programvare, support og utstyr til skannsentret, transport og mat. Administrasjon og bemanning gjennom omdisponering av kommunens ansatte kommer i tillegg. Ved siste valg ble det brukt mer administrative ressurser enn tidligere som følge av det store omfanget av forhåndsstemmer. Det må som nevnt over påregnes at det i framtiden ikke vil være mulig å omdisponere kommunens medarbeidere til dette i samme omfang.

Relevant regelverk

Valgdager

Det er departementet (formelt kongen) som setter valgdagen (valgloven § 9-2 (1)). I tillegg kan kommunen om den ønsker også avholde valg søndag før valgdagen (valgloven § 9-2 (2)). Beslutningen om det skal gjennomføres en- eller todagers valg ligger til bystyret.

Stemmekretser og valglokaler på valgdagen

Det er kommunestyret, eller valgstyret etter delegering, som bestemmer hvor mange stemmekretser kommunen skal deles inn i. Dette må meldes til sentral matrikelmyndighet innen 31.mars i valgåret (valgloven § 9-3 (1)). Det er ikke tillatt med flere valglokaler i én krets, og det er ikke tillatt med krets uten valglokale.

Tilgjengelighet og tilrettelegging

Tilgjengelighet til valg handler både om hvilke lokaler som benyttes til stemmegivning, og hvordan selve lokalene tilrettelegges. Det er svært viktig å sikre at alle som ønsker å stemme ved valg, har muligheten til det. Likestillings- og diskrimineringsloven stiller krav til universell utforming av valglokalene.

Antall valgfunksjonærer og stemmestyrer

Det skal være to stemmemottakere til stede ved mottak av forhåndsstemmer (valgloven § 8-1 femte ledd). Foregår stemmegivningen på flere steder i kommunen på valgdagene, skal et stemmestyre med minst tre medlemmer administrere stemmegivningen på hvert sted (kommuneloven § 10).

Forhåndsstemmeprosedyren

Difis innbyggerundersøkelse fra 2017 viser at brukertilpasning og service er de forholdene som for de fleste tjenester er viktigst hvis man skal øke den totale brukertilfredsheten. Trenden de siste årene er at flere velgere ønsker å benytte muligheten til å stemme på forhånd. I denne perioden kan velgere også avgi sin stemme i andre deler av landet.

Tabell 1: Antall stemmegivninger i forhåndsstemmeperioden fra 2011-2021.

	Antall stemmeberettigede	Antall stemmegivninger totalt	Antall forhåndsstemmegivninger	Andel forhåndsstemmegivninger i prosent
2011 (K)	x	23 259	3 130	13,5
2013 (S)	39633	28 930	5 855	20,2
2015 (K)	42905	22 311	3 810	17,1
2017 (S)	40586	29 565	6 873	23,2
2019 (K)	44859	25 612	5 598	21,9
2021 (S)	42422	29 820	12 721	42,6

K=kommunestyre- og fylkestingsvalg, S=Storingsvalg

Storingsvalget har normalt sett en høyere valgoppslutning og en høyere andel forhåndsstemmer enn kommune- og fylkestingsvalg. Tallene viser at andelen forhåndsstemmer er økende for begge typer valg. 2021 var som tallene viser et spesielt år, der kommunen grunnet pandemien, i større grad oppfordret velgere til å benytte seg av hele stemmeperioden.

Velgere kan avgi stemme fra 1. juli, men det er perioden fra 10. august til fredag før valgdagen som betegnes som ordinær forhåndsstemmegivning. Det er et lovfestet krav at det skal avholdes forhåndsstemmegivning på helse- og omsorgsinstitusjoner. Valgstyret står ellers fritt til å beslutte andre steder for forhåndsstemmegivning (for eksempel ved skoler og kjøpesenter).

Flere velgere benytter seg av mulighetene til å forhåndsstemme. Tilbakemeldingene fra disse velgerne er ofte at det er «greit å få det gjort», det er tilgjengelig og enkelt, og det er praktisk at man kan gjøre det «i farta» på vei mellom jobb, hjem og fritidsaktiviteter. Kommunedirektøren mener derfor det er riktig å bruke ressurser på å nå flest mulig velgere i denne perioden.

En så lang forhåndsstemmeperiode, i kombinasjon med et elektronisk valgadministrasjonsverktøy som gjør at velgere kan stemme hvor de vil også på valgdagen, gjør at kretstillørighet på valgdagen har mindre betydning for dagens velgere enn før.

Sarpsborg kommune har gjennom mange valg hatt tilbud om å forhåndsstemme på rådhuset, samt ved områdebibliotekene Skjeberg og Tune. Det har også vært forhåndsstemming på videregående skoler i tillegg til helse- og omsorgsinstitusjoner. Ved valgene i 2019 og 2021 har kommunen også hatt tilbud om å forhåndsstemme på Storbyen. Dette har vært et vellykket tiltak.

Valgdagene

Det har vært lang tradisjon i Sarpsborg med å avholde todagers valg i alle kretser. Tallene viser likevel at valgdeltakelsen på søndag er betydelig lavere enn på selve valgdagen mandag.

Tabell: Valgdeltakelse på kretsene søndag og mandag siste to valg
N=totalt antall stemmer valgdagene (inkluderer ikke forhåndsstemmer)

Krets	Kommunestyrevalg 2019 N=20 014				Stortingsvalg 2021 N=17 085			
	Søndag	Mandag	Oppmøte	Antall stemmeberettigede i kretsen	Søndag	Mandag	Oppmøte tall	Antall stemmeberettigede i kretsen
Gamle Sarpsborg	943	1946	2889	8042	612	1309	1921	7259
Kurland	667	1142	1809	3396	567	964	1531	3270
Alvim	191	322	513	1349	157	269	426	1112
Sandbakken	313	556	869	1942	283	528	811	1791
Borgen	817	1629	2446	5415	749	1407	2156	5212
Hafslund	442	879	1321	3168	398	732	1130	2923
Skjeberg	517	887	1404	2819	428	882	1310	2668
Ullerøy	120	229	349	587	133	183	316	546
Greåker	967	1659	2626	5813	823	1407	2230	5514
Grålum	767	1350	2117	4280	651	1240	1891	4215
Lande	645	1107	1752	4127	536	911	1447	3881
Hafslundsøy	461	819	1280	2734	452	792	1244	2477
Jelsnes	106	166	272	433	103	154	257	418
Varteig	140	227	367	602	129	286	415	598
Totalt	7096	12918			6021	11064		

Å fjerne søndagsvalg eller redusere antall valglokaler på søndag vil medføre en innsparing primært i form av godtgjørelse til valgmedarbeidere. Det reduserer også risikoen ved valggjennomføringen at stemmesedler ikke skal transporteres til og fra rådhuset søndag kveld og mandag morgen.

En annen fordel ved å fjerne søndagsvalg er at idrettshaller og gymsaler som benyttes til valglokaler ikke trenger å stenge like mange dager. Dette forutsetter bruk av noe overtid til rigging i helg.

Det er en risiko for at noen velgere ikke får med seg at valglokalet de vanligvis benytter ikke lenger er åpent på søndager, da søndagsvalg er en langvarig praksis i Sarpsborg. Særlig vil det gjelde ved første valg etter innføring. Det må legges vekt på å informere om endringene på en god måte. Eventuelle velgere som møter opp ved et søndagsstengt lokale bør få informasjon der om hvor og når de kan stemme.

Kretser

I Sarpsborg er det 14 stemmekretser av svært ulik størrelse, fra den største kretsen (Gamle Sarpsborg) med ca. 7 200 stemmeberettigede ved Stortingsvalget i 2021 og ca. 8 000 stemmeberettigede ved kommunestyrevalget i 2019, til den minste kretsen (Jelsnes) med om lag 400 stemmeberettigede ved begge de siste to valgene.

For å kunne avvikle pauser og gi velgere nødvendig veiledning og hjelp, har Sarpsborg kommune hatt fire valgfunksjonærer i de minste kretsene.

Sarpsborg kommune har valgt å ha lik åpningstid i alle valglokalene, blant annet fordi det er enklere å kommunisere ut til velgerne. Det betyr at valglokalet i de minste kretsene med 400 velgere har lik åpningstid som valglokalet i den største kretsen med 7-8 000, og ressursbruken på å ta imot stemmer i de minste kretsene blir da høy.

Valglokalene har svært ulik utforming. Alle tilfredsstillende kravene til tilgjengelighet og universell utforming, men noen lokaler er bedre egnet enn andre. Sandbakkenhallen er et eksempel på et godt fungerende valglokale med god utforming (parkeringsmuligheter, universell utforming, lys, kablet og trådløst nett), mens Bygdehallen i Varteig og klasserommet i Ullerøy er mindre egnet. Skjeberg krets har også et lite egnet lokale i gymsalen ved Hornnes skole, og kan derfor vurderes slått sammen med Sandbakken krets med Sandbakkenhallen som valglokale.

Kommunedirektøren mener det er viktig å være forberedt på at valg må gjennomføres med smittevernhensyn, og at lokalene er rigget for dette. Kommunedirektøren ønsker derfor å satse på store lokaler med gode muligheter for utlufting og organisering av kø, og hvor det er enkelt å holde avstand. I tillegg bør det være muligheter for separate inn- og utganger.

*Tabell: Dagens stemmekretser, valglokaler og antall stemmeberettigede ved siste to valg
N=Totalt antall stemmeberettigede*

Krets/valglokale	Kommunestyrevalg 2019 N= 44 859	Stortingsvalg 2021 N=42 422
Gamle Sarpsborg (rådhuset)	8042	7259
Kurland (gymsalen)	3396	3270
Alvim (skolebibliotek)	1349	1112
Sandbakken (flerbrukshall)	1942	1791
Borgen (adm.bygg)	5415	5212
Hafslund (gymsal)	3168	2923
Skjeberg (gymsal)	2819	2668
Ullerøy (klasserom)	587	546
Greåker (idrettshall)	5813	5514
Grålum (flerbrukshall)	4280	4215
Lande (bosenter)	4127	3881
Hafslundsøy (gymsal)	2734	2477
Jelsnes (gymsal)	433	418
Varteig (bygdehall)	602	598

Følgende kretsendringer er vurdert:

Innlemme Skjeberg stemmekrets i Sandbakken

Gymsalen ved Hornnes skole er benyttet som valglokale i denne kretsen. Lokalet er lite egnet. Kretsen grenser til Sandbakken valgkrets. I denne kretsen benyttes flerbrukshallen. Lokalet er stort og kan håndtere flere velgere enn det er lagt opp til nå, og uten at det krever særlig mer bemanning. Begge disse kretsene er av «mellomstørrelse» og ved å slå sammen disse vil det bli noen stordriftsfordeler. Det er nå godt tilrettelagt for sykling mellom Sandbakken og Stasjonsbyen, men det må påregnes at flere vil bruke bil til valglokalet.

Innlemme Jelsnes krets i Kurland krets

I Jelsnes krets benyttes gymsalen. Inngangspartiet er trangt.

Innlemme Varteig krets i Hafslundsøy krets

I Varteig krets benyttes det gamle kommunehuset Bygdehallen. De fleste velgerne kommer med bil til dette lokalet, og en sammenslåing vil dermed ha lite å si for transportform. Huset benyttes også til konfirmasjoner/selskap.

Innlemme Ullerøy i Skjeberg/Sandbakken krets

I Ullerøy krets benyttes et klasserom som valglokale. Klasserommet må ryddes fredag ettermiddag og er utilgjengelig frem til tirsdag morgen. Klassen som benytter rommet må ha annen aktivitet på valgdagen, som for eksempel uteskole.

Tidligere kretsendringer i Sarpsborg

Ved kommunesammenslåingen i 1992 var det i alt 34 kretser. Disse ble ved en «hovedrevisjon» noen år senere justert ned til 19 kretser, og ved valget i 2011 ble to sentrumskretser også slått sammen. Før valget i 2013 ble det gjort en ny endring fra 18 til 14 kretser (sak 2/12 i Valgstyrets møte 13.12.2012). Sammenslåingen skulle evalueres etter valget i 2015. Det er verken gjort noen tilbakeføringer eller andre endringer i kretser siden da. Tall fra tidligere valg tyder ikke på at kretsendringer har påvirket valgdeltakelsen.

Erfaringer fra andre kommuner

Fredrikstad kommune reduserte antall kretser ved valget i 2021 fra 18 til 13 kretser. De erfarte at det var mer effektivt og rimeligere å rigge 13 fremfor 18 kretser, og de reduserte kostnader til utstyr og bemanning. De mener at bruk av større haller/saler var et godt tiltak. Alle lokalene er universelt utformet, har god plass til valgavlukker og utstyr og fungerer bra med hensyn til logistikken for å få velgere inn/ut. De opplevde lite støy rundt nedlegging av kretser, og valgdeltakelsen var heller ikke noe lavere i Fredrikstad enn andre steder i landet.

Lillehammer kommune reduserte antall kretser fra 9 til 3 før valget i 2019. De slo sammen de tre største kretsene i sentrum til en krets, og benytter en stor flerbrukshall som valglokale. I tillegg slo de sammen tre mindre kretser i utkanten til 1 krets, og det skapte noe støy. Likevel er valgdeltakelsen den samme som før. Kommunen erfarte at det ble en enklere logistikk og de kunne redusere bemanningen totalt sett. Store kretser krever gode rutiner og struktur, men det er også enklere å rigge opp og ned og enklere å rigge beredskap rundt datainfrastruktur. De opplever at lokalene blir mer oversiktlig og at det er mer attraktivt å jobbe med valg nå enn tidligere.

Moss kommune (som før valget i 2021 ble slått sammen med Rygge kommune) har redusert antall kretser fra 13 til 8. De har heller ikke erfart at valgdeltakelsen har gått ned.

Å legge ned kretser medfører en innsparing, primært ved redusert godtgjøring og bevertning til valgmedarbeidere. Det er ikke behov for å øke bemanningen tilsvarende ved andre valglokaler selv om de skal betjene en større krets. Videre vil det være innsparinger på rigging av lokaler og på IKT-utstyr og annet valgutstyr.

Alternativer

Kommunedirektøren har vurdert flere ulike alternativ, og gjort beregninger basert på disse alternativene.

- 1) Ulike løsninger der hovedregelen er at valglokalene kun er åpne på valgdagen mandag.
 - A1: Ingen lokaler er åpne søndag, kun valgdagen mandag.
 - A2: Kun ha ett lokale (krets gamle Sarpsborg) åpent for søndagsvalg i tillegg til mandag
 - A3: Kun ha tre lokaler åpne for søndagsvalg i tillegg til mandag

Det er beregnet følgende innsparinger:

A1: 360.000 kroner

A2: 315.000 kroner

A3: 250.000 kroner

Beregningene for A3 er basert på at det er søndagsvalg i Sarpsborg rådhus, Skjeberg administrasjonsbygg og Grålumhallen. Ved beregningene er det forutsatt at godtgjøring til valgmedarbeidere som kun jobber mandag kan settes 30 prosent lavere enn dagens godtgjøring, mens valgmedarbeider som jobber begge dagene beholder dagens godtgjøring. Det understrekes at godtgjøringen må være på et slikt nivå at det kan rekrutteres nok valgmedarbeidere. Med dagens satser får stemmestyreleder 0,55 prosent av ordførers godtgjøring, medlemmer av stemmestyret 0,50 prosent og øvrige valgmedarbeidere 0,45 prosent for to valgdager.

Videre er det forutsatt innsparinger som følge av redusert transport og bevertning. Det er lagt til grunn at det ikke vil være behov for å øke bemanningen ved søndagsåpne valglokaler i forhold til tidligere nivå.

2) Ulike løsninger der antall stemmekretser reduseres

- B1: Alle kretser med færre enn 1000 stemmeberettigede ved kommunestyre- og fylkestingsvalg (Jelsnes, Varteig, Ullerøy) innlemmes i andre kretser.
- B2: Jelsnes krets innlemmes i Kurland krets, Varteig krets innlemmes i Hafslundsøy krets og Skjeberg krets innlemmes i Sandbakken krets (oppretholder Ullerøy).

Videre er det beregnet forventet innsparing ved å legge ned hvert av valgkretsene Jelsnes, Varteig, Ullerøy og Skjeberg. Nedleggelse er da sammenlignet med kun å ha mandagsvalg ved lokalene. Sammenlignet med å ha valg begge dager vil innsparingen være større. Det er ved beregningene forutsatt at bemanningen ved øvrige valglokaler ikke økes. I tillegg til at bemanning og bevertning bortfaller er det hensyntatt at det blir mindre behov for IKT-utstyr og annet utstyr, og at valglokalene ikke skal rigges.

Forventet innsparing ved hvert valg ved nedleggelse av hver av de fire kretsene vil da være om lag som følger (godtgjøring, bevertning, transport og mobilabonnement):

Jelsnes: kr 50.000
Ullerøy: kr 60.000
Varteig: kr 60.000
Skjeberg: kr 100.000

Besparelsene inkluderer en forventet innsparing i IKT-utstyr på 15.000 kroner på Skjeberg og 10.000 kroner på hvert av de øvrige lokalene ved hvert valg, som finansieres over IKT-avdelingens budsjett.

Det er forutsatt at endringer som foreslås ikke skal gå på bekostning av velgernes opplevelse av valghandlingen og sikkerhet rundt valggjennomføringen.

Tiltak i forhåndsstemmeperioden

Gjennom valget i 2021, som ble gjennomført i en pandemi, hadde kommunen et større fokus på muligheten for å stemme i forhåndsstemmeperioden for å unngå kø og store ansamlinger av folk på valgdagen. Det førte til at flere velgere ble oppmerksomme på muligheten for å forhåndsstemme, og antall velgere som stemte i denne perioden doblet seg fra tidligere valg. God tilrettelegging for og informasjon om forhåndsstemming vil trolig bidra til at flere velger å benytte seg av denne muligheten også ved fremtidige valg.

Kommunedirektøren har særlig vurdert følgende tiltak:

Forhåndsstemming på kjøpesenter

Kommunen har ved de siste to valgene hatt forhåndsstemmemottak i Storbyen kjøpesenter. Ved valget i 2021 leide kommunen et lokale de to siste ukene av forhåndsstemmeperioden, og bemannet dette i stor grad med egne ansatte. Beregnet kostnad for denne bemanningen utgjorde om lag 100 000 kroner (lønn, arbeidsgiveravgift og pensjon). I tillegg var det en kostnad for leie, materiell og klargjøring av lokalet på om lag 50 000 kroner. Kommunen tok imot om lag 3 000 stemmer i Storbyen i løpet av 8 dager, og halvparten av disse på de to siste dagene av forhåndsstemmeperioden. Forhåndsstemmemottak på kjøpesenter har fungert godt. Kommunedirektøren ønsker å videreføre dette på Storbyen, og vurdere om det er flere kjøpesenter som er aktuelle.

Forhåndsstemming på videregående skole

Kommunen har gjennom flere valg tilbudt forhåndsstemming ved alle videregående skoler, for å fremme høy valgdeltakelse blant de yngste velgerne. Erfaringen med tiltaket varierer fra skole til skole. Kommunedirektøren ønsker å videreføre tiltaket og styrke samarbeidet med skolene for å nå ut til flest mulig elever.

Mobile valglokaler

Kommunedirektøren har også vurdert bruk av mobilt valglokale som kan stå på ulike steder i kommunen. Det er flere kommuner som har slike løsninger, for eksempel Lørenskog kommune som gjorde dette i hele forhåndsstemmeperioden i 2021. Valgbilen bør ikke benyttes som et valglokale, siden den ikke vil være tilgjengelig for alle velgere, og det må derfor settes opp avlukke og stemmemottak utenfor bilen.

Lørenskog kommune opplyser at det tar mye tid å rigge opp og ned, og det krever egen bemanning. I tillegg måtte de sette opp telt ved dårlig vær. De forteller at det har vært en positiv sak for kommunens omdømme, men at det har vært krevende å gjennomføre. Det må legges vekt på at valget skal gjennomføres på en verdig måte, og på at krav til tilgjengelighet ivaretas. Kommunedirektøren mener derfor at dette ikke er et tiltak som bør prioriteres for valget 2023.

Demokratiguider:

Ved formannskapetets behandling av underveismeldingen 29. september, ble kommunedirektøren bedt om å vurdere innføring av demokratiguider, etter modell fra Fredrikstad, som et ledd i å øke valgdeltakelsen.

Fredrikstad kommune har ved valgene i 2019 og 2021 benyttet demokratiguider. Demokratiguidentenes oppgave var å informere om valget og inspirere til valgdeltakelse. Dette gjorde de gjennom å dele ut materiell, snakke med flest mulig, informere om valget, og svare på spørsmål om valg og demokratisk deltakelse. Tiltaket var spesielt rettet mot de to valgkretsene i kommunen som hadde lavest valgdeltakelse ved lokalvalget i 2019. Det var 15 guider og den direkte kostnaden til tiltaket var om lag 240 000 kroner, som i hovedsak er honorar til guidene.

Tankesmien Agenda har skrevet et notat om tiltaket, der de vurderer effekt og resultat av demokratiguideprosjektet til Fredrikstad kommune. Antall avgitte stemmer i de to kretsene der demokratiguidentene har vært stasjonert, Sellebakk og Nøkleby, har økt mer enn i kommunen for øvrig. Bildet er imidlertid annerledes når valgdeltakelsen justeres etter hvilken valgkrets de stemmeberettigede faktisk tilhører, da blir økningen i de to kretsene omtrent lik snittet i Fredrikstad kommune. Agenda-notatet oppsummerer med at det ikke kan slås fast at tiltaket har ført til økt valgdeltakelse, men at det er verdt å prøve ut videre.

Et slikt tiltak vil skape et positivt omdømme for kommunen, men er samtidig svært ressurskrevende å gjennomføre. Effekten er usikker. Kommunedirektøren ønsker å gå i dialog med Fredrikstad kommune med sikte på et samarbeid, slik at dette kan prøves ut i en mindre skala i Sarpsborg En satsing på demokratiguider i samme omfang som i Fredrikstad

vil kreve en økning av ressurser til valg utover det som kan oppnås gjennom omprioriteringene som er skissert i denne saken.

Kommunedirektørens vurdering

Kommunedirektøren vil med bakgrunn i dreining av stemmer fra valgtinget (søndag og mandag) til forhåndsstemming redusere ressursbruk i forbindelse med valgtinget, for å frigjøre ressurser til forhåndsstemmeperioden. Det er imidlertid behov for tiltak utover det som kan oppnås med en generelt lavere bemanning.

Et viktig premiss for kommunedirektørens vurdering er at innbyggerne har anledning til å stemme i hvilket valglokale de måtte ønske.

Kommunedirektøren vurderer at det fortsatt er ønskelig med et tilbud om å stemme på søndag. En løsning med søndagsvalg i tre valglokaler henholdsvis i øst, sentrum og vest i kommunen balanserer på en god måte behovet for å effektivisere valg gjennomføringen med at det skal være muligheter for å stemme på søndag. En stor andel av velgerne vil ha gang- eller sykkelavstand til et av de åpne valglokalene, og det vil for mange være naturlig å stemme på vei til eller fra andre aktiviteter på søndagen. Kommunedirektøren anbefaler derfor denne løsningen.

Kommunedirektøren mener det er behov for å redusere antall valgkretser, og foreslår å innlemme kretser med færre enn 1.000 stemmeberettigede i større kretser. Dette omfatter da valgkretsene Jelsnes, Ullerøy og Varteig. Ressursene som kreves for å opprettholde disse kretsene står ikke i et rimelig forhold til antallet som avgir stemme der, tatt i betraktning at velgerne har gode alternativer både i forhåndsstemmeperioden, på søndagen og på selve valgdagen. For eksempel vil velgere fra Jelsnes kunne stemme både på Grålum, på Kurland, i sentrum eller i hvilket som helst annet av kommunens valglokaler på valgdagen.

Valglokalene som foreslås nedlagt er gjennomgående mindre egnet enn de øvrige, større valglokalene. Ulempen er at noen velgere vil få lenger avstand fra hjemmet til nærmeste valglokale. Det kan medføre mer bilkjøring.

Skjeberg krets foreslås opprettholdt på tross av at valglokalet er lite egnet. Dette er av hensyn til reiseavstand for innbyggerne både i nåværende Skjeberg krets og innbyggerne i Ullerøy, som vil få lang vei til nærmeste valglokale hvis også valglokalet ved Hornnes skole fjernes.

Omlagging til søndagsvalg i kun tre valglokaler og innlemming av valgkretsene Jelsnes, Ullerøy og Varteig vil samlet redusere ressursbruken med om lag 400.000 kroner. Kommunedirektøren legger til grunn at frigjorte ressurser vil kunne brukes til å styrke innsatsen i forhåndsstemmeperioden.

Mer ressurser i forhåndsstemmeperioden må primært benyttes til å øke kommunens kapasitet til å ta imot stemmer, slik at velgere kan få stemt på en enkel og rask måte, fortrinnsvis uten å måtte stå i kø. Samtidig bør tiltakene ha for øye å nå ulike grupper.

For å oppnå dette mener kommunedirektøren det bør satses på å videreføre og eventuelt styrke etablerte tiltak som forhåndsstemming i de videregående skolene og på Storbyen. Det kan også være aktuelt å etablere nye steder for forhåndsstemming på andre kjøpesentre eller samlingssteder. Mobilt valglokale er foreløpig ikke vurdert til å gi tilstrekkelig effekt i forhold til innsatsen.

Tiltaket demokratiguider bør prøves ut i et begrenset omfang dersom det lar seg gjøre å inngå et samarbeid med Fredrikstad om dette. For at dette skal kunne finansieres innenfor eksisterende valgbudsjett må de øvrige endringene som er foreslått i saken gjennomføres.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Det er lagt til grunn at eventuelle innsparinger på valgdagene skal brukes til å styrke tilbudet om å forhåndsstemme.

Miljø:

Nedleggelse av valglokaler kan medføre mer bilkjøring på valgdagene. Samtidig kan en styrking av forhåndsstemmetilbudet medvirke til at flere stemmer i forbindelse med andre gjøremål, noe som kan redusere transportbehovet.

Folkehelse:

Endringene vil ikke ha noen direkte innvirkning på folkehelsen. Det legges vekt på tilgjengelighet, og ingen utelukkes fra å delta i valg.

Kommunedirektørens anbefaling:

- 1) Det avholdes valg søndag 10. september i tillegg til mandag 11. september.
Søndagsvalg avholdes i tre valglokaler øst, vest og i sentrum av kommunen. Valgstyret beslutter hvilke lokaler som skal benyttes til søndagsvalg.
- 2) Det gjøres følgende kretsendringer med virkning fra 1.4.2023:
 - Krets 14 Ullerøy innlemmes i krets 11 Skjeberg
 - Krets 27 Jelsnes innlemmes i krets 3 Kurland
 - Krets 34 Varteig innlemmes i krets 25 Hafslundsøy
- 3) Nye satser for godtgjøring for én valgdag inkludert opplæring av leder og medlem av stemmestyret innarbeides i *Forskrift om folkevalgtes godtgjøring og dekning av utgifter mv., Sarpsborg kommune, Viken*:
Leder i stemmestyret i en valgkrets – 0,38 % av ordførers godtgjøring inkludert opplæring
Medlem i stemmestyret i en valgkrets – 0,35 % av ordførers godtgjøring inkludert opplæring

Endringen gjøres med virkning fra valggjennomføring i 2023.
- 4) Frigjorte midler benyttes primært til å forbedre kommunens tilbud om å forhåndsstemme og øke kapasiteten til å ta imot forhåndsstemmer, med utgangspunkt i vurderingene i saksframlegget.
- 5) Demokratiguider prøves ut i et begrenset omfang forutsatt at det kan inngås et samarbeid med Fredrikstad og finansieres innenfor ordinært valgbudsjett.

Behandling i Formannskapet 03.11.2022:

Saksordfører Kristine Gustavsén (SV) orienterte om saken.

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Therese Thorbjørnsen (Ap), Harald Rønneberg (H), Annar Hasle (KrF)

Saksordfører fremmet følgende innstilling:

- 1) Det avholdes valg søndag 10. september i tillegg til mandag 11. september.
Søndagsvalg avholdes i tre valglokaler øst, vest og i sentrum av kommunen. Valgstyret beslutter hvilke lokaler som skal benyttes til søndagsvalg.
- 2) Det gjøres følgende kretsendringer med virkning fra 1.4.2023:
 - Krets 14 Ullerøy innlemmes i krets 11 Skjeberg
 - Krets 27 Jelsnes innlemmes i krets 3 Kurland
 - Krets 34 Varteig innlemmes i krets 25 Hafslundsøy
- 3) Nye satser for godtgjøring for én valgdag inkludert opplæring av leder og medlem av stemmestyret innarbeides i Forskrift om folkevalgtes godtgjøring og dekning av utgifter mv., Sarpsborg kommune, Viken:
Leder i stemmestyret i en valgkrets – 0,38 % av ordførers godtgjøring inkludert opplæring
Medlem i stemmestyret i en valgkrets – 0,35 % av ordførers godtgjøring inkludert opplæring
Endringen gjøres med virkning fra valggjennomføring i 2023.
- 4) Frigjorte midler benyttes primært til å forbedre kommunens tilbud om å forhåndsstemme og øke kapasiteten til å ta imot forhåndsstemmer, med utgangspunkt i vurderingene i saksframlegget.
- 5) Demokratiguider prøves ut i et begrenset omfang forutsatt at det kan inngås et samarbeid med Fredrikstad og finansieres innenfor ordinært valgbudsjett.

Representanten Therese Thorbjørnsen (AP) fremmet følgende forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Saken utsettes til neste møte.

Votering

Utsettelsesforslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble vedtatt med 10 mot 1 stemmer. (Mindretallet H 1)

Formannskapets vedtak

Saken utsettes til neste møte.

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Saksordfører Kristine Gustavsén (SV) orienterte om saken.

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Henriette Holt Gausdal (Sp), Annar Hasle (KrF), Harald Rønneberg (H), Therese Thorbjørnsen (Ap), Ståle Solberg (SaFoSa), Andreas Brännström (Frp)

Saksordfører fremmet følgende innstilling:

- 1) Det avholdes valg søndag 10. september i tillegg til mandag 11. september.
Søndagsvalg avholdes i tre valglokaler øst, vest og i sentrum av kommunen. Valgstyret beslutter hvilke lokaler som skal benyttes til søndagsvalg.
- 2) Det gjøres følgende kretsendringer med virkning fra 1.4.2023:
 - Krets 14 Ullerøy innlemmes i krets 11 Skjeberg

- Krets 27 Jelsnes innlemmes i krets 3 Kurland
 - Krets 34 Varteig innlemmes i krets 25 Hafslundsøy
- 3) Nye satser for godtgjøring for én valgdag inkludert opplæring av leder og medlem av stemmestyret innarbeides i *Forskrift om folkevalgtes godtgjøring og dekning av utgifter mv., Sarpsborg kommune, Viken:*
Leder i stemmestyret i en valgkrets – 0,38 % av ordførers godtgjøring inkludert opplæring
Medlem i stemmestyret i en valgkrets – 0,35 % av ordførers godtgjøring inkludert opplæring
Endringen gjøres med virkning fra valg gjennomføring i 2023.
 - 4) Frigjorte midler benyttes primært til å forbedre kommunens tilbud om å forhåndsstemme og øke kapasiteten til å ta imot forhåndsstemmer, med utgangspunkt i vurderingene i saksframlegget.
 - 5) Demokratiguider prøves ut i et begrenset omfang forutsatt at det kan inngås et samarbeid med Fredrikstad og finansieres innenfor ordinært valgbudsjett.

Representanten Henriette Holt Gausdal (Sp) fremmet følgende forslag på vegne av Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sammen for Sarpsborg:

1. Likelydende kommunedirektørens anbefaling / saksordførers innstilling
2. Det gjøres ingen kretsendringer
- 3.-5. Likelydende kommunedirektørens anbefaling / saksordførers innstilling

Votering

Punkt 1 i saksordførers innstilling ble enstemmig vedtatt.

Punkt 2 i saksordførers innstilling ble satt opp mot punkt 2 i forslaget fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sammen for Sarpsborg.

Punkt 2 i forslaget fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sammen for Sarpsborg ble vedtatt med 8 mot 3 stemmer. (Mindretallet H1, DRP 1, SV 1)

Punkt 3 – 5 i saksordførers innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapetets innstilling

- 1) Det avholdes valg søndag 10. september i tillegg til mandag 11. september.
Søndagsvalg avholdes i tre valglokaler øst, vest og i sentrum av kommunen. Valgstyret beslutter hvilke lokaler som skal benyttes til søndagsvalg.
- 2) Det gjøres ingen kretsendringer.
- 3) Nye satser for godtgjøring for én valgdag inkludert opplæring av leder og medlem av stemmestyret innarbeides i *Forskrift om folkevalgtes godtgjøring og dekning av utgifter mv., Sarpsborg kommune, Viken:*
Leder i stemmestyret i en valgkrets – 0,38 % av ordførers godtgjøring inkludert opplæring
Medlem i stemmestyret i en valgkrets – 0,35 % av ordførers godtgjøring inkludert opplæring
Endringen gjøres med virkning fra valg gjennomføring i 2023.
- 4) Frigjorte midler benyttes primært til å forbedre kommunens tilbud om å forhåndsstemme og øke kapasiteten til å ta imot forhåndsstemmer, med utgangspunkt i vurderingene i saksframlegget.

- 5) Demokratiguider prøves ut i et begrenset omfang forutsatt at det kan inngås et samarbeid med Fredrikstad og finansieres innenfor ordinært valgbudsjett.

89/22 Utredning av Fontenehus

Arkivsak-dok. 22/15662-1
Saksbehandler Marianne Horgen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Utvalg for velferd og folkehelse 2019 - 2023	27.10.2022	20/22
2 Formannskapet 2019 - 2023	03.11.2022	91/22
3 Utvalg for velferd og folkehelse 2019 - 2023	24.11.2022	25/22
4 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	105/22
5 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	89/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Berit Synnøve Dahle, virksomhetsleder Kompetansesenter rus og psykisk helse.
Hedda Bothne, virksomhetsleder NAV
Jon Helge Guthu, virksomhet økonomi

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune søker ikke om tilskudd til opprettelse av Fontenehus i Sarpsborg.

Vedlegg:

Saksprotokoll fra bystyresak 51/22, «Interpellasjon: Fontenehus», behandlet 16.06.2022

Sammendrag:

Et Fontenehus er et frivillig arbeidsfellesskap for mennesker som har eller har hatt psykiske helseproblemer. Fontenehusene har arbeid både som mål og metode, og er et lavterskeltilbud uten krav om henvisning eller vedtak. Tilbudet retter seg inn mot en bred brukergruppe. Det er et supplement til kommunale tjenester og andre tilbud som driftes som frivillige tiltak eller i samarbeid med kommunen. Fontenehus vil tilføre kommunen et mer variert tilbud til mennesker med psykiske utfordringer. Modellen har vist seg i praksis å tiltrekke seg flere unge mennesker

Helsedirektoratet bevilger tilskudd til etablering av Fontenehus med 100% dekning av driftsutgifter i første driftsår, deretter 75% dekning i 2. og 3. driftsår og 50 % etter dette. Et tilskudd forutsetter vedtak i bystyret og at kommunen forplikter seg til å bidra økonomisk over tid etter regelverkets nøkkel for dekningsgrad og nedtrapping. Det er beregnet at Sarpsborg kommune må dekke årlige driftskostnader på minst 2,7 mill. kr fra fjerde driftsår.

Sarpsborg kommune drifter i dag flere tilbud til brukergruppen, enten i egen regi eller som samarbeid med ideelle organisasjoner/tiltaksleverandører.

Utredning:

Bakgrunn

Bystyrerepresentant Margrethe Motzfeldt (H) fremmet til bystyrets møte 16.06.2022 en interpellasjon hvor hun ba om en politisk behandling av etablering av Fontenehus i Sarpsborg kommune. Ordføreren foreslo følgende: *Kommunedirektøren fremmer en sak til politisk behandling om muligheten for å etablere et Fontenehus i Sarpsborg ved å søke midler fra Helsedirektoratet.*

Ordførerens forslag ble enstemmig vedtatt i møtet.

Om Fontenehus

Et Fontenehus er et frivillig arbeidsfellesskap for mennesker som har eller har hatt psykiske helseproblemer. Fontenehusene har arbeid både som mål og metode og er et lavterskeltilbud uten krav om henvisning eller vedtak. Medlemmene avgjør selv hvordan og hvor mye de vil delta. Ansatte og medlemmer i fontenehuset har felles ansvar for at nødvendige oppgaver tilknyttet drift av fontenehuset løses på en god måte.

Driftsoppgavene på et Fontenehus er varierte, fra strategisk langsiktig planlegging, politisk lobbyarbeid og statistikkføring til daglig drift og vedlikehold av huset, støtte med jobbsøk og arbeidsgiverkontakt. Variasjonen i oppgaver gjør at alle kan finne en oppgave som passer og det arbeidsrettede tilbudet gir struktur på hverdagen og tilhørighet i et inkluderende arbeidsmiljø. Fontenehuset følger opp hvis medlemmer uteblir og medlemskapet i fontenehusene er livslangt hvis medlemmet ønsker det. Fontenehusene organiserer også fritidstilbud og samlinger på høytidsdager.

Fontenehusets mål er å bidra til at medlemmene lever et selvstendig liv, i utdanning eller arbeid, og at den enkelte mestrer sine livsutfordringer i helsefremmende fellesskap.

Fontenehuset retter seg inn mot en bred brukergruppe og er et supplement til kommunale tjenester og andre tilbud som driftes som frivillige tiltak eller i samarbeid med kommunen. Fontenehus vil tilføre kommunen et mer variert tilbud til mennesker med psykiske utfordringer. Modellen har vist seg i praksis å tiltrekke seg flere unge medlemmer, og gir dem mulighet for å fullføre utdanning og å komme i arbeid. Eksisterende møteplasser, dagaktivitetstilbud og andre lavterskel arbeidsrettede tiltak i Sarpsborg, som ikke faller inn under ordninger i NAV, står ikke i motsetningsforhold til Fontenehus.

Fontenehuset har mange samarbeidspartnere, i utdanningsinstitusjoner, kultur- og næringsliv og kommunen og NAV er viktige samarbeidspartnere, med ulike støtteordninger for medlemmenes utdannings- og arbeidsoppfølging. Forpliktende samarbeidsavtaler inngås med kommunen etter standardmal fra Fontenehus Norge. Fontenehuset samarbeider også med spesialisthelsetjenesten og fastleger og med ideelle aktører i de ulike kommunene,

Fontenehuset har et uavhengig styre, eventuelt et rådgivende organ hvis det er knyttet til et overordnet foretak. Styret eller det rådgivende organet bør bestå av personer som har posisjon og nettverk til å støtte fontenehuset på områder innen økonomi, jus, politisk påvirkning, utvikle jobbmuligheter, offentlige støtteordninger, brukerrettigheter og synliggjøring av fontenehuset.

Clubhouse International organiserer fontenehusene i en felles internasjonal organisasjon, med fastsatte standarder som definerer deres måte å rehabilitere på. Standardene fungerer også som et rettighetsdokument for medlemmer og som en etisk veiledning for

medarbeidere, ledelse og styre. Standardene ligger til grunn for vurdering av fontenehusets kvalitet gjennom en akkrediteringsprosess hvor 37 internasjonale standarder må følges.

Fontenehus Norge fører ikke register som viser endring av «status» fra arbeidsledig til arbeidstaker, eller endring i hvilke offentlige ytelser medlemmet mottar. Hvert år gjennomføres en arbeids- og studieundersøkelse blant medlemmene som har vært tilstede på fontenehuset det aktuelle året (aktive medlemmer).

Resultat fra arbeids- og studieundersøkelsen Fontenehus Norge 2021:

Antall medlemmer i utvalget av undersøkelsen: 2089

Svarprosent: 67,5 %

Andel i lønnet arbeid, praksis eller studier: 43%

Andel som mottar uføretrygd: 52 %

Fontenehuset bidrar til å styrke det enkelte medlems ressurser slik at de kan gå videre med tiltak fra NAV eller direkte ut i ordinært arbeid. Suksess er betinget av skrittvis jobbing og målrettet samhandling med kommunen. Gjennom samarbeidet med Fontenehus Norge, og med innvilgede tilskuddsmidler, får kommunen tilgang til veiledning, kompetanse og ressurser for etablering av fontenehus og videreutvikling av samhandling mellom offentlig og frivillig ideell virksomhet.

Det er gjort en beregning som viser at kommunen må påregne minst 2,7 mill. kr i årlige driftskostnader fra det fjerde året et fontenehus er i drift, se beskrivelse under «konsekvenser økonomi» nedenfor.

Kommunens tilbud til målgruppen

Sarpsborg har 4,2 % høyere andel innbyggere som mottar uføretrygd enn landet for øvrig. Kommunen har i dag flere tilbud til samme målgruppen som fontenehus.

Kompetansesenter rus og psykisk helse har samarbeidsavtale med Kirkens bymisjon om tiltakene «Byverkstedet» og «I Jobb». Formålet med disse tiltakene er at mennesker med psykiske vansker og/ eller rusutfordringer får økt livskvalitet gjennom deltagelse i jobbaktivitet. Tiltakene har som mål å styrke den enkeltes selvrespekt, gi en meningsfull hverdag og opplevelse av mestring gjennom lønnet eller ulønnet arbeid og aktivitet.

Arbeidstiltakene skal bidra til at målgruppen kommer seg ut av isolasjon og blir en del av et sosialt fellesskap. «I Jobb» har fokus på arbeid med reelle arbeidsoppgaver og deltakerne må stå i forventninger fra eksterne arbeidsgivere, arbeidsledere og kollegaer.

«Byverkstedet» er en intern arbeidsarena hvor deltakerne utfører arbeidet i Kirkens bymisjon sine lokaler.

Individuell jobbstøtte (IPS) er en oppfølging- og samarbeidsmetodikk rettet mot mennesker som er i behandling for rus- og/eller psykiske lidelser, med mål om å få disse inn i ordinært arbeid. De som inkluderes i IPS-tiltaket skal ha et uttalt ønske om å komme ut i ordinært arbeid. Tiltaket er et samarbeid mellom NAV stat, kommune og spesialisthelsetjenesten. IPS lokalt er forankret i en samarbeidsavtale med blant annet Sykehuset Østfold. Det er i dag ikke venteliste for å bli tatt opp i IPS. Det stilles store krav til dokumentasjon i tiltaket, og gjennomføringsevne, metodikk og resultater evalueres systematisk. Senter for rehabilitering og aktivitet har en egen sysselsettingsavdeling, der personer med alvorlig psykisk eller rusrelatert sykdom kan få mulighet for å delta.

NAV har også flere tiltak, deriblant en avtale med Deltagrupper som også sysselsetter personer med psykiske helseutfordringer. I tillegg har NAV tilbud til yngre utenfor ordinært arbeidsliv i tiltaket ASK. Videre har de samarbeid med Frelsesarmeens rundt deres tiltak «Jobbkafé», en lavterskel møteplass hvor besøkende kan delta i fellesskap og få veiledning/bistand i jobbsøkeprosessen.

Vurdering

Fontenehus vil tilføre kommunen et mer variert tilbud til mennesker med psykiske utfordringer.

Fontenehus-modellen sammenfaller godt med kommunes målsetninger om lavterskeltilbud og fokus på egenmestring.

Fontenehuset gir ikke et fullverdig behandlingstilbud til målgruppen. Medlemmer av Fontenehuset vil fortsatt ha behov for både akutte og langvarige kommunale tjenester, men kommunedirektøren forventer at en del av de som bruker et eventuelt Fontenehus aktivt ikke lenger vil ha behov for lavterskeltjenester som for eksempel støttekontakt.

Fontenehusene har arbeid både som mål og metode. De fører ikke register som viser endring av «status» fra arbeidsledig til arbeidstaker, eller endring i hvilke offentlige ytelser medlemmet mottar. Det vil derfor være vanskelig for Sarpsborg kommune å måle effekt av tiltaket.

Sarpsborg kommune har i dag flere tilbud, enten alene eller i samarbeid med andre, som har samme målgruppe som fontenehusene. Flere av tilbudene som driftes av NAV eller Kompetansesenter for rus og psykisk helse har krav om dokumentasjon, og tiltakene evalueres systematisk. Virksomhetene har god oversikt over deltakere og forløp i prosessen rundt hver enkelt deltager.

Kommunedirektøren anser at Fontenehus kan være et positivt supplement til det øvrige tilbudet til personer med psykiske helseutfordringer i Sarpsborg. Det er gunstig at staten bidrar med en vesentlig del av finansieringen, også på lang sikt. Samtidig mener kommunedirektøren at det i større grad burde vært mulig å måle effekt av tiltaket. For Sarpsborg kommune bør det være et entydig mål at flest mulig deltakere skal over i inntekstgivende arbeid. Kommunedirektøren mener en eventuell satsing på Fontenehus ikke bør gå på bekostning av de etablerte tiltakene overfor målgruppen i Sarpsborg.

Sett i lys av kommunens økonomiske utfordringer anbefaler kommunedirektøren ikke å søke om midler til etablering av Fontenehus i Sarpsborg nå.

Dersom bystyret ønsker å vurdere Fontenehus nærmere, bør dette gjøres i forbindelse med behandling av årsbudsjett for 2023 og handlingsplan 2023-2026.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Helsedirektoratet har tilskuddsordning for opprettelse og drift av Fontenehus. Tildeling av tilskuddsmidler forutsetter vedtak om etablering av Fontenehus fra bystyret. Kommunen må prioritere videre økonomisk støtte til Fontenehusene og sørge for en gradvis økning av kommunal finansiering i kommunens økonomiplan med bakgrunn i regelverkets nøkkel for dekningsgrad og nedtrapping. Det må sikres at den kommunale delstøtten blir av varig karakter.

Det er utfordrende å anslå helt eksakte kostnader for Sarpsborg kommune ved opprettelse og drift av Fontenehus. Nye Fontenehus starter opp med 3 ansatte, og et årlig budsjett på ca. 4 millioner. Budsjettet øker når Fontenehuset vokser og det er behov for flere ansatte. De fleste nye Fontenehus øker opp til 4 ansatte i løpet av 1 års tid. Fontenehus Norge anbefaler at kommunen legger inn noen driftsmidler fra start. Eksempelvis kan ikke tilskuddet fra Helsedirektoratet benyttes til stiftelseskapital (kr 100 000), og mange kommuner gir derfor støtte til dette.

Lønn og husleie regnes som de største kostnadsdriverne. Nærliggende Fontenehus som Fontehusene i Fredrikstad og Nordre Follo har begge hatt behov for å utvide sitt tilbud etter første driftsår. I Nordre Follo, som er tilnærmet lik Sarpsborg i størrelse, hadde Fontenehuset i 2021 et driftsregnskap på 5,4 millioner kroner.

Med utgangspunkt i kostnadskalkylen og anslag fra Fontenehus Norge, driftskostnadene for Nordre Follo Fontenehus og fordelingsnøkkelen som er knyttet til tilskuddsordningen fra Helsedirektoratet vil Sarpsborg kommunes andel av driftskostnadene til Fontenehus beløpe seg som vist i tabellen under. Kostnadsoverslaget tar ikke høyde for utvidelse av tilbudet og forutsetter full uttelling på tildeling av tilskudd.

	1.driftsår	2.driftsår	3.driftsår	4.driftsår	5.driftsår	6.driftsår
Finansiering fra Helsedirektoratet i %.	100%	75%	75%	50%	50%	50%
Anslått finansiering fra Helsedirektoratet i kroner basert på tall fra Nordre Follo	4	4,05 mill	4,05 mill	2,7 mill	2,7 mill	2,7 mill
Sarpsborg kommunes egenfinansiering basert på tall fra Nordre Follo	0	1,35 mill	1,35 mill	2,7 mill	2,7 mill	2,7 mill

Miljø:

Ingen vesentlige konsekvenser.

Folkehelse:

Tiltaket bidrar til økt mestringsopplevelse og deltagelse i samfunnet for medlemmer av Fontenehuset. En bedring av mestringsopplevelse kan gi positive effekter på opplevd helse og livskvalitet, ikke bare for medlemmet, men også nær familie/nettverk. En bedring av folkehelsen til en utsatt gruppe som lett kan falle utenfor fellesskap kan bidra til et bærekraftig samfunn. Fontenehusets mål er å bidra til at medlemmene lever et selvstendig liv, i utdanning eller arbeid, og at den enkelte mestrer sine livsutfordringer i helsefremmende fellesskap.

Behandling i Utvalg for velferd og folkehelse 27.10.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Linda Engsmyr (Ap), Andreas Bøe (H), Stein Knudsen (SV), Klaus Lintho (Ap), Marthe Bastøe (R), Arnstein Koch-Engebretsen (Sp)

Leder Linda Engsmyr fremmet følgende forslag:

Saken utsettes til novembermøtet, og ses i sammenheng med budsjett og handlingsplan 2023-2027.

Votering

Forslaget fra leder ble enstemmig vedtatt.

Innstilling fra Utvalg for velferd og folkehelse

Saken utsettes til novembermøtet, og ses i sammenheng med budsjett og handlingsplan 2023-2027.

Behandling i Formannskapet 03.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Ingen

Votering

Innstillingen fra Utvalg for velferd og folkehelse ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak

Saken utsettes til novembermøtet, og ses i sammenheng med budsjett og handlingsplan 2023-2027.

Behandling i Utvalg for velferd og folkehelse 24.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Stein Knudsen (SV), Linda Engsmyr (Ap), Magnus Arnesen (H), Marthe Bastøe (R), saksbehandler Marianne Horgen

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Innstilling fra Utvalg for velferd og folkehelse

Sarpsborg kommune søker ikke om tilskudd til opprettelse av Fontenehus i Sarpsborg.

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Harald Rønneberg (H), Linda M. Engsmyr (Ap), Ståle Solberg (SaFoSa), Annar Hasle (KrF)

Votering

Innstillingen fra Utvalg for velferd og folkehelse ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

Sarpsborg kommune søker ikke om tilskudd til opprettelse av Fontenehus i Sarpsborg.

90/22 Forskrift om gebyrer på plan og byggesak

Arkivsak-dok. 22/21413-7
Saksbehandler Per-Erik Johansen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Utvalg for plansaker 2019-2023	30.11.2022	33/22
2 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	109/22
3 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	90/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

Forslag til forskrifter om gebyr for reguleringssaker og byggesaksbehandling vedtas i henhold til vedlegg 3 og 4. Forskriftene erstatter tidligere forskrifter og gjøres gjeldende fra 01.01.2023.

Vedlegg:

1. Saksfremlegg
2. Høringssvar fra Statsforvalteren i Oslo og Viken
3. Forskrift om gebyr for plan
4. Forskrift om gebyr for byggesak
5. Kommunedirektørens vurdering av høringssvar

Sammendrag:

Det er behov for nye forskrifter om gebyr for byggesak og plan, slik at gebyrsatsene gjenspeiler ressursbruken i enkeltsaker og sakstyper på virksomhetene. For byggesaker innebærer dette at gebyr i hovedsak differensieres på grunngebyrer, tiltaksgebyrer og eventuelle tilleggsgebyrer. Det innføres gebyrer for spesifikke tilleggsoppgaver som forhåndskonferanse, andre veiledningsoppgaver som virksomheten ikke er pålagt å utføre uten betalingskrav, samt tilleggsgebyrer for ulovlighetsoppfølging der en byggesøknad blir mer komplisert å behandle.

Gebyrer som tjenes inn fra en sakstype kan ikke finansiere kostnadene med å behandle andre sakstyper, og gebyr i en enkelt sak skal ikke avvike vesentlig fra kostnaden ved å behandle saken. Dette tilsier blant annet at nåværende maksimumsgebyr på 690.000 kr reduseres. De tapte inntektene ved å redusere maksimumsgebyret, vil fordeles på de øvrige gebyrfinansierte oppgavene.

Forskrift om gebyr for reguleringssaker suppleres slik at forslagsstiller/tiltakshaver dekker kostnader for flere oppgaver som kommunen ikke kunne kreve dekning for tidligere. Derfor er det i hovedsak foreslått å gebyrlegge 2. gangs behandling av planforslag, samt fjerne ordningen med å refundere gebyr for planoppstart.

Kommunedirektøren innstiller på at forskriftene vedtas slik de er utformet i vedlegg 3 og 4, med virkningsdato satt til 01.01.2023.

Utredning:

Forslag til forskrift om gebyr for plan og byggesak ble sendt på høring etter formannskapetets vedtak 29.09.2022 (sak 84/22). Varselet ble annonsert i Sarpsborg Arbeiderblad 18.10.2022 med frist for merknader 08.11.2022.

Kommunen har mottatt innspill fra Statsforvalteren i Oslo og Viken og kommenterer dette punktvis i eget vedlegg

Nedenfor gjennomgås hovedtrekkene i forslaget til nye forskrifter om gebyr for byggesaksbehandling og reguleringssaker.

Forskrift om gebyr for byggesaksbehandlingen:

Kommunedirektøren foreslår å endre forskrift om gebyr for byggesaksbehandling slik at det speiler rettsutviklingen på området. Blant annet er det gjennom rettspraksis, veiledere samt uttalelser fra Sivilombudet og departementet trukket klarere grenser for såkalt kryss-subsidiering mellom sakstyper. Dette innebærer for eksempel at det ikke vil være tillatt å dekke kostnader for behandlingen av saker om boliger med inntekter fra behandlingen av saker om næringsbebyggelse. Videre skal selvkost tilstrebes i hver enkelt sak slik at gebyr ikke avviker betydelig fra den faktiske kostnaden med å behandle saken. Det er også klarere angitt at ulovlighetsoppfølging kan inngå i beregningsgrunnlaget for selvkost, noe som gir utslag i de faktiske kostnadene per arbeidstime.

Det er gjennomført en tidsstudie på byggesak, for å sikre at det foreliggende forslaget til gebyr og satser er i samsvar med rettspraksis og ikke medfører kryss-subsidiering.

En andel av ressursene på byggesak går med til veiledning. Dette har hittil vært en tjeneste som kommunen yter uten krav om betaling, og det er gode grunner for at det har vært slik. Veiledning bidrar etter kommunedirektørens oppfatning til at kommunen får bedre utarbeidede søknader, og det oppnås en dialog med bransjen slik at problemer og utfordringer løses tidlig i saken. En del av veiledningen plikter kommunen å yte uten betaling, og slik veiledning kan ikke inngå i beregningsgrunnlaget for selvkost eller gebyrlegges særskilt per veiledning. Dersom veiledningen er mer konkret for et byggetiltak, vil tjenesten derimot kunne inngå i beregningsgrunnlaget for selvkost, og det vil kunne gebyrlegges særskilt per veiledning. Kommunedirektøren viser til prosjekt bærekraft 2030 og de tiltakene som er foreslått for å redusere kostnadene på byggesak og øke graden av selvkost. I ny forskrift punkt E.2 foreslår kommunedirektøren å gebyrlegge den delen av veiledningen som kommunen yter, utover kravene i forvaltningsloven. Dette vil kombineres med digitaliserte tjenester, herunder selvbetjent veiledning på nett. Mindre tid brukt på veiledning vil kunne frigjøre kapasitet som kan brukes på behandling av søknader, slik at kommunen ikke taper gebyr som følge av fristoversittelse.

Tidsstudien viser at gebyrene for behandlingen av små og mellomstore bygg er lavere enn ressursbruken i sakene tilsier, og at gebyrsatsene derfor må økes for å oppnå større grad av selvkost per sakstype. Studien viser det motsatte for kommunens behandling av store næringsbygg. Kommunedirektøren foreslår derfor å øke gebyrsatsene for små og mellomstore tiltak, i tillegg til at gebyrsatsene for store næringsbygg reduseres. Der det tidligere var en lineær sats per 100 m² for næringsbygg over 1 000 m², settes det nå et tak ved nådde 1 000 m².

I noen tilfeller kan beregningsmåten i gebyrforskriften gi et gebyr for tiltaket som åpenbart ikke gjenspeiler faktisk ressursbruk i kommunens saksbehandling. Dagens gebyrregulativ gir grunnlag for å fastsette gebyrer på inntil kr. 690 000. Dette er en ramme som sjelden gjenspeiler kommunens faktiske ressursbruk i sakene. I punkt E.1 foreslår kommunedirektøren å redusere maksgebyret til kr. 300 000 per sak.

Det er ikke tillatt å gebyrlegge særskilt for ulovlighetsoppfølgingen etter plan- og bygningsloven. Fra veileder for beregning av selvkost og gebyrforskrift i byggesaker heter det på side 9:

«For eksempel kan kostnader til ulovlighetsoppfølging inngå i beregningsgrunnlaget for selvkost, men det er ikke adgang til å gebyrlegge den enkelte ulovlighetssak særskilt. Derimot kan søknader om ettergodkjenning, i likhet med søknader om ordinær forhåndsgodkjenning, gebyrlegges særskilt. For behandlingen av slike søknader kan kommunen kreve et tilleggsgebyr for det merarbeid som det ulovlige arbeidet har medført. Det er ikke entydig hvilket arbeid som lovlig kan tas som 'tilleggsgebyr' i saker om etterhåndsgodkjenning og dermed belastes den enkelte søker direkte. Arbeid som er utført før søknaden er innkommet, f.eks arbeid med å avdekke et ulovlig forhold og varsle pålegg om retting før tiltakshaverens innsending av søknad, kan vanskelig gebyrlegges den som søker om å få et tiltak godkjent i ettertid. Departementet vil likevel ikke utelukke at det kan være mer arbeid med behandling av en søknad om etterhåndsgodkjenning sammenlignet med søknader om forhåndsgodkjenning, og at det derfor er anledning til å gi høyere gebyr for saker om etterhåndsgodkjenning. Et slikt tilleggsgebyr vil imidlertid ikke være gyldig dersom det egentlig er knyttet til arbeid med ulovlighetsoppfølging og tilsyn, gebyret fremstår som straff eller dersom gebyret ikke er innenfor selvkostprinsippet.»

Dette innebærer at kostnadene som kommunen har med ulovlighetsoppfølgingen kan inngå i beregningsgrunnlaget for selvkost for alle byggesaker. Tilsyn og ulovlighetsoppfølging er viktig for å sikre like konkurransevilkår i bransjen, forebygge feil, og påse at viktige styringsdokumenter som kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner følges i byggetiltakene. I ny forskrift punkt A.6 foreslår kommunedirektøren derfor å videreføre tilsyn og ulovlighetsoppfølging som en del av beregningsgrunnlaget, men også øke andelen til 25 %.

Det er erfaringsmessig større kompleksitet knyttet til saker om godkjenning av bygg som allerede er oppført. Byggetiltaket er ikke på forhånd planvurdert av kommunen, eller det mangler tekniske løsninger i byggetiltaket som er vesentlige for sikkerheten, miljøet eller tilgjengeligheten. Under en alminnelig søknadsbehandling tilpasses prosjektet kommunens planer og andre offentlige krav før det gjennomføres. Situasjonen er motsatt i ulovlighetssakene, og det kan være kostbart for den ansvarlige å fjerne eller rette seg etter kommunens pålegg. Den ansvarlige vil derfor ofte forsøke å uttømme sine muligheter til å få byggetiltaket godkjent i ettertid, noe som utløser en betydelig ressursbruk i byggesaksbehandlingen. Kommunen bruker mer tid på behandlingen av slike saker med hensyn til blant annet veiledning og å få gjennomslag for tilpasninger. Kommunedirektøren mener at det er grunnlag for et tilleggsgebyr i slike saker, men at tilleggsgebyret må vurderes konkret i hver sak slik veilederen gir anvisning på. Dette er foreslått i ny forskrift punkt D.9.

Sakstilfanget på byggesak er til enhver tid avhengig av utbyggingsviljen og økonomien i markedet. De økte satsene i ny forskrift om gebyr for byggesaksbehandlingen vil kunne gi en samlet inntekt på kr. 19 489 000, og en selvkostgrad på 94 %. Dette forutsetter blant annet at sakstilfanget for 2023 er det samme som i 2022. KOSTRA-tallene for 2020 og 2021 viser at byggesak hadde en lavere selvkostgrad, på henholdsvis 59 % og 69 %. I 2021 var inntektene om lag 6,4 mill. kr. lavere enn utgiftene, og dette beløpet belastet dermed kommunens drift. I budsjettet for 2023 er det lagt opp til at denne differansen skal være i underkant av 1,2 mill. kr. Det betyr at belastningen på kommunens drift reduseres med om lag 5,2 mill. kr.

Forskrift om gebyr for reguleringsaker

Som en del av bærekraft 2030 foreslår kommunedirektøren en ny forskrift om gebyrer for reguleringsaker. Endringene vil i hovedtrekk innebære at 2. gangs behandling av planforslag gebyrlegges, og at gebyrer fra planoppstart ikke refunderes.

Endringer etter offentlig ettersyn:

Kommunedirektøren foreslår noen endringer av utkastene som ble sendt ut til offentlig ettersyn, i hovedsak som følge av tilbakemelding fra statsforvalteren.

Til forskrift om gebyr for byggesaksbehandling foreslås følgende endringer:

Punkt A.5. om urimelige gebyr endres slik at kommunen også kan vurdere andre forhold enn kommunens arbeid og kostnader med behandlingen av saken.

I punkt A.7. om klageadgang tilføyes at gebyr som er skjønnsmessig fastsatt i D.9. også kan påklages, og at eventuell klage skal sendes til kommunen.

Punkt C.2.1.1. er rettet slik at satsen for eneboliger også omfatter fritidsboliger.

Punkt D.8. om sakkyndig bistand endres for å tydeliggjøre at kostnader med innhenting av sakkyndig bistand kan kreves dekket i tilsynssaker.

I punkt D.10. om fakturering etter medgått tid tilføyes krav om forhåndsvarsel.

Til forskrift om gebyr for reguleringsaker foreslås følgende endringer:

I A.2. om hvilket gebyrregulativ som skal brukes presiseres at behandling av planinitiativ, oppstartsmøte og behandling av planforslag, faktureres separat. I tillegg presiseres hvilket regulativ som skal brukes.

I punkt A.7. om klageadgang tilføyes at klagen skal sendes til kommunen.

I punkt B. om fakturering etter medgått tid tilføyes krav om forhåndsvarsling.

I punkt C.1.1. er det lagt inn en tydeligere presisering av unntakene fra regulativet.

For å gjøre oversikten enklere er tabellen i punkt C.1.5. supplert med tilleggsgebyr der planen fremmes til politisk behandling på nytt. Gebyrsatsen og hjemmelen er ellers som varslet i punkt C.1.11.

Kommunedirektøren innstiller på at forslag til forskrifter om gebyr for reguleringsaker og byggesaksbehandling vedtas med de endringene som er foreslått. Forskriftene erstatter tidligere forskrifter og gjøres gjeldende fra 01.01.2023.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Forslaget vil gjøre det mulig å få bedre samsvar mellom den ressursinnsatsen en sak krever og det innbyggeren betaler i gebyr.

Miljø:

Ingen kjente konsekvenser.

Folkehelse:

Ingen kjente konsekvenser.

Behandling i Utvalg for plansaker 30.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:
Ingen.

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Innstilling fra Utvalg for plansaker:

Forslag til forskrifter om gebyr for reguleringssaker og byggesaksbehandling vedtas i henhold til vedlegg 3 og 4. Forskriftene erstatter tidligere forskrifter og gjøres gjeldende fra 01.01.2023.

Behandling i Formannskapet 01.12.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:
Ingen

Votering

Innstillingen fra Utvalg for plansaker ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling

Forslag til forskrifter om gebyr for reguleringssaker og byggesaksbehandling vedtas i henhold til vedlegg 3 og 4. Forskriftene erstatter tidligere forskrifter og gjøres gjeldende fra 01.01.2023.

91/22 Handlingsplan med økonomiplan 2023 - 2026 med årsbudsjett 2023

Arkivsak-dok. 22/11925-7
Saksbehandler Hilde Synnøve Lind

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Flerkulturelt råd 2019-2023	21.11.2022	6/22
2 Råd for personer med funksjonsnedsettelse 2019 - 2023	21.11.2022	17/22
3 Eldrerådet 2019-2023	21.11.2022	14/22
4 Arbeidsmiljøutvalget 2016 - 2023	30.11.2022	25/22
5 Administrasjonsutvalg 2019 -2023	01.12.2022	14/22
6 Formannskapet 2019 - 2023	01.12.2022	113/22
7 Bystyret 2019-2023	15.12.2022	91/22

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

1. Sarpsborg kommunes handlingsplan med økonomiplan for perioden 2023 – 2026 vedtas med hjemmel i kommunelovens § 14-2 og plan og bygningslovens §11-1.
2. Sarpsborg kommunes driftsbudsjett for 2023 med de inntekter, utgifter og nettodriftsrammer per kommuneområde som fremkommer i budsjettskjema bevilgningsbudsjett drift (1A), bevilgningsbudsjett investering (2A), økonomisk oversikt drift og fordeling av driftsrammer (1B) vedtas med hjemmel i kommunelovens § 14-3 og 14-4.
3. Ordfører gis fullmakt innenfor vedtatte driftsrammer til å disponere 0,15 mill. kr til enkeltbevilgninger i særskilte anledninger, jubileer og lignende i henhold til delegeringsreglementet pkt 15.2.
4. Kommunale avgifter, egenbetalinger og gebyrer fastsettes i samsvar med handlingsplan- og budsjettdokumentets vedlegg om avgifter, egenbetalinger og gebyrer. Gebyrregulativ for byggesaker og plansaker for 2023 vedtas.
5. Det vedtas selvkost for gebyrpålagte tjenester innenfor vann, avløp, renovasjon, feiing og slambehandling.
6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å disponere investeringsbudsjettet innenfor de formål som er fastsatt av bystyret.
7. Det godkjennes låneopptak på inntil 881,39 mill. kr i 2023 til finansiering av årets investeringer i bygg, anlegg, maskiner og utstyr slik det fremkommer av budsjettskjema 2 A.
8. Det godkjennes låneopptak av startlån i Husbanken med inntil 300 mill. kr i 2023.

9. Mål for kommunen og måltavler for kommuneområdene legges til grunn for mål og resultatoppnåelse innenfor tjenesteproduksjonen i 2023.
10. Vedlagt forslag til budsjett for kontroll og tilsynsarbeidet for 2023 på 3.792.200 kr vedtas.
11. Med hjemmel i Lov om eiendomsskatt til kommunene av 1. januar 2019 §§ 2 og 3a utskrives eiendomsskatt for hele kommunen.
 - a. Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2023 er 5,2 promille for næringseiendommer jfr eiendomsskattelovens § 11. Differensiert skattesats for eiendommer med selvstendige bostadsdeler for skatteåret 2023 er 3,6 promille jfr eiendomsskattelovens § 12. Den samme satsen legges også til grunn for fritidseiendommer.
 - b. Det gis et bunnfradrag på 300.000 kr for «Selvstendige bustadsdeler»
 - c. For eiendomsskatteåret 2023 skal det også skrives ut eiendomsskatt på et «særskilt fastsatt grunnlag» i henhold til overgangsregelen til eiendomsskatteloven §§ 3 og 4 første ledd. Det særskilte grunnlaget skal i 2023 være lik 2/7 av differansen mellom eiendomsskattegrunnlaget i 2018 og 2019 som er forårsaket av at produksjonsutstyr og installasjoner ikke skal regnes med i grunnlaget for verk og bruk som fra og med 2019 ble ansett som næringseiendom. Skattesatsen for det særskilte skattegrunnlaget settes til 7 promille.
 - d. I henhold til eiendomsskattelovens § 7 fritas følgende eiendommer for eiendomsskatt: Eiendommer/bygninger som eies av:
 - Frivillige organisasjoner, definert som en organisasjon som ikke har erverv som formål.
 - Aksjeselskap, stiftelser eller institusjoner og som har som formål å sysselsette yrkeshemmede.
 - Trossamfunn som likestilles med kirker eller kirkesamfunn, herunder bedehus. Fritaket gjelder bare den delen av eiendommen som benyttes til organisasjonens aktivitet eller formål.
 - Barnepark og barnehager
 - e. Formannskapet gis fullmakt til å avgjøre enkeltsaker om fritak for eiendomsskatt. Eiendomsskatt faktureres med 4 terminer. Det kan inngås avtale om månedlig fakturering for de som ønsker.

Vedlegg:

1. Handlingsplan 2023 – 2026 med årsbudsjett 2023 kommunedirektørens forslag
2. Avgifter, egenbetalinger og gebyrer
3. Budsjett for kontrollutvalgssekretariatet 2023
4. Budsjett for Østre Viken kommunerevisjon IKS 2023
5. Særutskrift fra kontrollutvalget
6. Notat om innspill

Sammendrag:

Kommunedirektørens forslag til handlingsplan 2023 – 2026 og årsbudsjett 2023 legges fram til politisk behandling. Bystyret behandlet høringsutkast til handlingsplan med analyse og prioriterte tiltak i juni, mens økonomiplan og budsjett legges fram på høsten og vedtas i desember. Kommuneloven stiller krav til at budsjettet skal være realistisk og i balanse. Kravene gjelder for hvert av årene i økonomiplanperioden.

Det har vært nødvendig å legge inn flere krevende innsparingstiltak for å balansere budsjettet. De økonomiske rammebetingelsene for økonomiplanperioden 2023 – 2026 er mer krevende enn foregående økonomiplan. Lønns- og prisvekst øker mer enn det kommunen blir kompensert for gjennom rammeoverføringene fra staten.

Programmet Bærekraft 2030 er startet opp for å finne tiltak for en mer bærekraftig økonomi både på kort og lang sikt.

De finansielle måltall som er vedtatt i økonomireglementet er lagt til grunn for forslag til budsjett og økonomiplan. Kommunedirektørens budsjettfremlegg innfrir ikke alle måltallene. Kommunen har som et økonomiprinsipp å budsjettere med en avsetning på 0,5 % av brutto driftsutgifter. For 2023 vurderes det som ikke mulig å budsjettere med en slik avsetning. For å få et budsjett i balanse, og samtidig ha en akseptabel drift av kommunen, er det budsjettet med å bruke 49,5 mill. kr av disposisjonsfond.

Høsten 2022 økte Norges bank styringsrenta. Det er foretatt nye beregninger og renteutgiftene øker med 94 mill. kr pr år sammenlignet med økonomiplan 2022-2025. Renteutgiftene innenfor vann, avløp og renovasjon utgjør 40 mill. kr. For å redusere kommunens utgifter til renter og avdrag i perioden er oppstart på flere av kommunens store investeringsprosjekter utsatt med ett år.

Det er et krav i kommuneloven at investeringer skal finansieres med noe egenkapital. Et viktig økonomisk grep er et omfattende salg av boliger. Salget inngår som finansiering av kommunens investeringer. Som en følge av dette er det ikke budsjettet med avsetninger til investeringer fra driftsbudsjettet i perioden. Dette frigir også midler i driftsbudsjettet.

Investeringene planlegges i et 8-årsperspektiv. Det er vedtatt at lånegjelda ikke skal overstige 52 % av brutto driftsinntekter for den renteeksponerte gjelden.

Gebyrene for vann og avløp øker med 37,9 % fra 2022 til 2023. Gebyrene vil øke ytterligere utover i handlingsplanperioden. De fleste øvrige priser øker med 4,8%, som tilsvarer den forventede lønns- og prisveksten i kommunesektoren.

Utredning:

Kommunedirektørens forslag til handlingsplan 2023 – 2026 og årsbudsjett 2023 legges fram til politisk behandling. Bystyret behandlet høringsutkast til handlingsplan med analyse og prioriterte tiltak i juni, mens økonomiplan og budsjett legges fram på høsten og vedtas i desember. Etter bystyrets behandling ble handlingsplanen lagt ut til offentlig ettersyn. Det er innkommet to innspill, se vedlegg 6. Dokumentet inneholder en oversikt over prioriterte tiltak og en komplett oversikt over investeringer, samt de viktigste driftsendringene for hvert kommuneområde. Investeringene legges fram i et 8-årsperspektiv.

Kommuneloven stiller krav til at budsjettet skal være realistisk og i balanse. Kravene gjelder for hvert av årene i økonomiplanperioden. Økonomiplanen er et obligatorisk langtidsbudsjett over fire år hvorav årsbudsjett er første år i planperioden. Årsbudsjettet er inndelt i en driftsdel og en investeringsdel. Sammen med delegerings- og økonomireglementet utgjør budsjettet en fullmakt til kommunedirektøren om å disponere midler innenfor de rammer og formål som framgår av budsjettet.

De økonomiske rammebetingelsene for økonomiplanperioden 2023 – 2026 er mer krevende enn foregående økonomiplan. Lønns- og prisvekst øker mer enn det kommunen blir kompensert for gjennom rammeoverføringene fra staten. Samtidig stiger rentene og

energikostnadene har vært på et historisk høyt nivå. De siste årene har etterspørselen etter kommunens tjenester økt, samtidig som det er innført nasjonale normer som er kostnadskrevende. Normene er ikke fullt ut finansiert fra statens side, og belaster dermed kommunens økonomi. Driftsnivået har over tid ligget over budsjetterte inntekter. Det er nødvendig å vurdere tiltak for å redusere utgiftene. Programmet Bærekraft 2030 er startet opp for å finne tiltak for en mer bærekraftig økonomi både på kort og lang sikt. Det er lagt fram tiltak for 11 av 37 fokusområder.

Kommunens økonomiske rammebetingelser avhenger i stor grad av overføringer fra staten. Summen av de statlige overføringene og eiendomsskatt, fratrukket finansutgifter, er det som kan fordeles ut til kommuneområdene som skal levere tjenester til innbyggerne.

De finansielle måltall som er vedtatt i økonomireglementet er lagt til grunn for forslag til budsjett og økonomiplan. Kommunedirektørens budsjettforslag innfrir ikke alle måltallene. Kommunen har som et økonomiprinsipp å budsjettere med en avsetning på 0,5 % av brutto driftsutgifter. For å få et budsjett i balanse, og samtidig ha en akseptabel drift av kommunen, er det i 2023 budsjettert med å bruke 49,5 mill. kr av disposisjonsfond.

Det har vært nødvendig å legge inn flere krevende innsparingstiltak for å balansere budsjettet. Det er lagt inn økninger på nærmere 340 mill. kr i 2023 som er vurdert som nødvendige, og som i hovedsak skyldes økte behov eller statlige krav. Beløpet omfatter økte energikostnader. Tiltakene fra «Bærekraft 2030» og andre store nedskjæringer er deretter tatt inn for å få et budsjett og økonomiplan med bedre balanse. Det er samlet sett lagt inn innsparingstiltak på 104,4 mill. kr i 2023, et beløp som øker til 274,8 mill. kr i 2026.

For å redusere kommunens utgifter til renter og avdrag i perioden er oppstart på flere av kommunens store investeringsprosjekter utsatt i tid.

Statsbudsjettet 2023

Kommunedirektørens budsjettforslag bygger på Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett presentert 6. oktober 2022. Statsbudsjettet skal etter planen behandles i stortinget senest 25. november.

Forslag til statsbudsjett for 2023 innebærer en reell vekst for kommuner og fylkeskommuner i frie inntekter på knappe 2,6 mrd. kr. I kommuneproposisjonen la regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens inntekter på mellom 1,8 og 2,3 mrd. kr. Av veksten på 2,6 mrd. kr får kommunene en vekst på 1,7 mrd. kr. Sarpsborg kommune får en vekst i frie inntekter på om lag 137,6 mill. kr.

I 2022 er den kommunale deflatoren oppjustert fra 3,7 % til 5,3 %. Det medfører en realnedgang samlet for alle kommunene på 7,1 mrd. kr. Dersom innbyggertall legges til grunn vil det utgjøre om lag 71 mill. kr for Sarpsborg. Det er en realnedgang som kommunene ikke blir kompensert for, og dette gapet blir videreført inn i 2023. I 2023 er det dessuten slik at økningen i kommunens frie inntekter ikke er tilstrekkelig til å dekke lønns- og prisvekst. Det er beregnet at lønns- og prisveksten vil utgjøre om lag 180 mill. kr for Sarpsborg kommune.

Regjeringen foreslår økte bevilgninger til allmennlegetjenesten i 2023. Det foreslås å styrke allmennlegetjenesten med 690 mill. kroner. Helårseffekten av forslaget er 920 mill. kr fra og med 2024. Styrkingen samlet skal legge til rette for rekruttering, kapasitet og kvalitet i allmennlegetjenesten.

Maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen ble fra 1. august 2022 redusert til 3 050 kr per måned, noe som tilsvarer nivået som ble lagt til grunn etter inngåelsen av

barnehageforliket i 2003. Det foreslås en ytterligere reduksjon i maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen, til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2023. Det foreslås å innføre gratis barnehage fra tredje barn i familien som går i barnehage samtidig, fra 1. august 2023.

I forslag til statsbudsjett foreslår regjeringen ingen nye tilsagn om investeringstilskudd i 2023 fra Husbanken. I økonomiplan for 2022-2025 var det forutsatt 66 mill. kr i tilskudd fordelt på årene 2025 (30 mill. kr) og 2026 (36 mill. kr) til nye sykehjemsplasser på Haugvoll.

Handlingsplan 2023-2026

Et gjennomgående grep i økonomiplanen er at det er lagt inn økninger i driftsbudsjettene der behov og faktiske kostnader som har oppstått gjennom 2022 eller tidligere tilsier dette, slik at utgangspunktet for endringer blir så realistisk som mulig. Tiltakene fra «Bærekraft 2030» og andre store nedskjæringer er deretter tatt inn for å få et budsjett med bedre balanse. Kommuneområdenes budsjetter oppleves derfor som svært trange.

Netto driftsresultat er en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser hva kommunene sitter igjen med til avsetninger og overføringer til investeringer. Bare gjennom et positivt netto driftsresultat kan det bygges opp egenkapital til framtidige investeringer og økonomiske «buffer». Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren har anbefalt et gjennomsnittlig nivå for netto driftsresultat for kommunesektoren på 1,75 % for å kunne opprettholde en sunn og robust økonomi.

	2023	2024	2025	2026
Netto driftsresultat i mill. kr	-49,5	41,5	42,0	42,5
Netto driftsresultat i prosent	- 0,9 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %

I 2023 er det budsjettert med et negativt netto driftsresultat. Det betyr at det må benyttes oppsparte midler for å levere et budsjett i balanse. Fra 2024 og utover i økonomiplanen er netto driftsresultat positivt.

Høsten 2022 økte Norges bank styringsrenta. Det er foretatt nye beregninger og renteutgiftene øker med 94 mill. kr pr år sammenlignet med økonomiplan 2022-2025. Renteutgiftene innenfor vann, avløp og renovasjon utgjør 40 mill. kr.

Det er et krav i kommuneloven at investeringer skal finansieres med noe egenkapital. Bystyret har i økonomireglementet fastsatt et måltall om at investeringer skal finansieres med 10% egenkapital. Et viktig økonomisk grep er et omfattende salg av boliger. Beregnede inntekter fordelt på åtte år er 952 mill. kr. Salget inngår som finansiering av kommunens investeringer. Som en følge av dette er det ikke budsjettert med avsetninger til investeringer fra driftsbudsjettet i perioden. Dette frigir også midler i driftsbudsjettet.

Investeringene planlegges i et 8-årsperspektiv. Bystyret har vedtatt at lånegjelda ikke skal overstige 52 % av brutto driftsinntekter for den renteeksponerte gjelden. Den renteeksponerte gjelda vil være på om lag 2,6 mrd. kr i 2026 og 3,1 mrd. kr ved utgangen av 2030. Renteeksponert gjeld målt i % av brutto driftsinntekter vil derimot stige fram til 48 % i 2023, for så å falle til 45% i 2030. I 2023 øker renteutgiftene sammenliknet med økonomiplanperioden 2022 – 2025. Det har medført at noen større investeringsprosjekter skyves et år ut i perioden før de gjennomføres. Det gjelder eksempelvis sykehjem ved Haugvoll og skolene ved Tindlund.

I Sarpsborg kommune foreslås det ingen endring i eiendomsskatten i perioden. Skattesatsen

for bolig- og fritidseiendommer videreføres med 3,6 promille og for næring med 5,2 promille.

Gebyrene for vann og avløp øker med 37,9 % fra 2022 til 2023. Gebyrene vil øke ytterligere utover i handlingsplanperioden. Det henger hovedsakelig sammen med omfanget av investeringer og driftskostnader på disse områdene. De fleste øvrige priser øker med 4,8%, som tilsvarer den forventede lønns- og prisveksten i kommunesektoren. Priser på alle avgifter, gebyrer og egenandeler er beskrevet i eget vedlegg til handlingsplan og budsjettokumentet.

Prisene på energi har steget til et historisk høyt nivå. På det tidspunktet kommunedirektøren ferdigstilte forslag til budsjett og handlingsplan, midtveis i oktober, var prisene på energi høyere enn de er midtveis i november. Det ble budsjettert med en pris på 2,73 kr per kilowatt time. Estimater var basert på kraftmeglernes forventning til strømpris for 2023. I oktober har snittprisen vært på 1,75 kr kwh.

Lavere energipriser enn forutsatt i budsjettet vil være positivt for kommunens økonomiske resultat i 2023, siden utgiftene til drift av kommunens eiendommer går ned. Det kan også bidra til å dempe framtidig økning i gebyrene på vann og avløp. På den annen side kan det medføre noe lavere inntekter fra salg av konsesjonskraft og utbytte fra Østfold Energi AS enn budsjettert. I kommunedirektørens budsjettforslag er det budsjettert med 49,5 mill. kr i bruk av fond i 2023. Dersom energikostnadene i 2023 blir lavere enn budsjettert kan fondsbruken reduseres. Det vil bli fulgt opp ved rapportering i tilstandsrapportene i 2023.

Det er budsjettert med et låneopptak til formidlingslån gjennom Husbanken på 300 mill. kr i 2023. Det er en økning på 100 mill. kr. Bakgrunn for økningen er at kommunen vil selge boliger. Flere skal da få mulighet til å gå fra å leie til å eie egen bolig. Det kan medføre at flere ønsker å benytte seg av Startlånsordningen.

Det vises til handlingsplan for 2023-2026 med årsbudsjett for 2023 for nærmere omtale av prioriterte tiltak og de økonomiske forutsetningene i planperioden.

Budsjett for tilsyn og kontroll

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen etter § 18 i forskrift om kontrollutvalg for kommuner og fylkeskommuner. Kontrollutvalgets forslag skal følge formannskapetets innstilling til bystyret. Forslaget til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet er på 3,8 mill. kr for 2023.

Omstilling

I arbeidet med Bærekraft 2030 er det lagt inn flere innsparingstiltak som medfører nedbemanning. Kommunen har en egen prosedyre for omorganisering, nedbemanning og eventuell overtallighet. Alle som er fast ansatt i kommunen har et utvidet stillingsvern som sikrer at de ikke mister sitt tilsetningsforhold i kommunen de tre første årene etter en nedbemanning. Prosedyren innebærer at den som blir overtallig så raskt som mulig skal tilbys en ledig stilling. Dersom det ikke er mulig kan overtallige benyttes i vikariater eller til å dekke midlertidige behov. I en organisasjon på Sarpsborg sin størrelse er det ofte endringer i stillingsforhold. Ansatte slutter av ulike årsaker, og det vil etterstrebtes at overtallige raskest mulig kommer inn i andre ledige stillinger.

Andre forhold

Korona 2023

Fra regjeringen er det ikke lagt inn ekstra midler i statsbudsjettet for 2023 til koronapandemien. I regjeringens strategi og beredskapsplan for håndteringen av covid-19 pandemien fra 5. april 2022 er det beskrevet at strategien og beredskapsplanen skal gjelde

ut juni 2023. Sarpsborg kommune har beregnet at en beredskap for å håndtere korona de 6 første månedene i 2023 vil utgjøre om lag 4 mill. kr. Dette forutsettes dekket gjennom tilleggsbevilgninger fra Stortinget.

Bypakke Nedre Glomma

Bystyret behandlet i møte 14. desember 2021 sak om Bypakke Nedre Glomma fase 2.. Sarpsborg kommune forplikter seg til kommunal delfinansiering av prosjektporteføljen. Kommunens egenandel beløper seg til 186 mill. kr. Det er i handlingsplan forslag til programområdetiltak for om lag 92 mill. kr inklusive merverdiavgift i perioden frem til 2026. Oppnås det gjennomslag i bypakkesamarbeidet vil disse prosjektene etter fratrukk av merverdiavgiftskompensasjon representere en egenandel på om lag 70 mill. kr.

Pensjon

Ny offentlig tjenestepensjon har, sammen med nye regler for samordning av ytelser, medført en vesentlig reduksjon i kravet til pensjonsordningenes avsetninger. Denne reduksjonen i kravet til premiereserve resulterer i at det i 2021 ble frigjort et større beløp for kommunesektoren, som ble overført til premiefond. Kommunene og fylkeskommunene kan bruke disse midlene til delbetaling av de årlige pensjonspremiene. Foreløpig er det ikke brukt av premiefondet så lenge pensjonen i 2023 er budsjettet med samme sats som i 2022.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Det vises til handlingsplan 2023 – 2026 med årsbudsjett 2023.

Miljø:

Det vises til handlingsplan 2023 – 2026 med årsbudsjett 2023.

Folkehelse:

Det vises til handlingsplan 2023 – 2026 med årsbudsjett 2023.

Behandling i Flerkulturelt råd 21.11.2022:

Følgende hadde ordet i saken:

Kristine Gustavsen, Anna Kalinowska, Nancy Githmark, Unni Blakkestad

Flerkulturelt råd fremmet følgende forslag til uttalelse:

Flerkulturelt råd ønsker at barn og unge skal prioriteres og at nærskolene helst ikke skal legges ned.

Votering

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Flerkulturelt råd

Flerkulturelt råd ønsker at barn og unge skal prioriteres og at nærskolene helst ikke skal legges ned.

Behandling i Råd for personer med funksjonsnedsettelse 21.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Arild Karlsen (Ap), Anna Margaretha Solberg (NUF), Merete Holst Lunde (NFF), kommunedirektørens representant Anne Woodruff, Runar Tønnesen (HBF)

Representanten Arild Karlsen (Ap) og Anna Margareta Solberg (NUF) fremmet følgende forslag:

Handlingsplan med økonomiplan 2023 - 2026 med årsbudsjett 2023 tas til orientering. Råd for personer med funksjonsnedsettelse har i tillegg følgende innspill:

- Lavinntektsfamilier skjermes i størst mulig grad.
- Det arbeides målrettet mot en inkluderende skole for alle.

Votering

Forslaget fra representantene Arild Karlsen og Anna Margareta Solberg ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Råd for personer med funksjonsnedsettelse:

Handlingsplan med økonomiplan 2023 - 2026 med årsbudsjett 2023 tas til orientering. Råd for personer med funksjonsnedsettelse har i tillegg følgende innspill:

- Lavinntektsfamilier skjermes i størst mulig grad.
 - Det arbeides målrettet mot en inkluderende skole for alle.
-

Behandling i Eldrerådet 21.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Solbjørg Lervik (Ap), Gro Sissel Kure (Fagforbundet Sarpsborg Pensjonister), økonomisjef Hilde Lind, Thorbjørn Olsen (Pensjonistforbundet Sarpsborg), Kari Røine (DRP), Egil Bergby (Sp)

Leder Solbjørg Lervik fremmet følgende forslag:

Eldrerådet tar budsjettet til orientering.

- Eldrerådet beklager at utbygging av byggetrinn 2 ved Haugvoll sykehjem er skjøvet ut i tid. Det er behov for flere sykehjemsplasser i kommunen og Eldrerådet ber om at saken prioriteres dersom den økonomiske situasjonen bedrer seg.
- Eldre og personer uten jobb sliter med digitaliseringen. For at disse skal kunne delta i samfunnet på lik linje med andre, ber Eldrerådet om at kommunen i samarbeid med bibliotek og andre aktører bistår med digital opplæring.

Votering

Forslaget fra leder Solbjørg Lervik ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Eldrerådet

Eldrerådet tar budsjettet til orientering.

- Eldrerådet beklager at utbygging av byggetrinn 2 ved Haugvoll sykehjem er skjøvet ut i tid. Det er behov for flere sykehjemsplasser i kommunen og Eldrerådet ber om at saken prioriteres dersom den økonomiske situasjonen bedrer seg.
 - Eldre og personer uten jobb sliter med digitaliseringen. For at disse skal kunne delta i samfunnet på lik linje med andre, ber Eldrerådet om at kommunen i samarbeid med bibliotek og andre aktører bistår med digital opplæring.
-

Behandling i Arbeidsmiljøutvalget 30.11.2022:

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Per Tønnesen

Leder Per Tønnesen fremmet følgende forslag:

HAMU sine innspill:

- Ivaretagelse av egne ansatte: vurdering av å bruke intern utlysning
- Korona kompensasjon- gjennomgang av status og hvordan dette påvirker resultatet
- Omplasseringer- ansattes rep. ser det positivt å bruke internt utlysning

HAMU stiller seg bak kommunedirektørens innstilling.

Votering

Forslaget fra leder Per Tønnesen ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Arbeidsmiljøutvalget

HAMU sine innspill:

- Ivaretagelse av egne ansatte: vurdering av å bruke intern utlysning
- Korona kompensasjon- gjennomgang av status og hvordan dette påvirker resultatet
- Omplasseringer- ansattes rep. ser det positivt å bruke internt utlysning

HAMU stiller seg bak kommunedirektørens innstilling.

Behandling i Administrasjonsutvalg 01.12.2022:

Utvalgsleder Therese Thorbjørnsen (Ap) foreslår at saken tas til orientering.

Votering

Utvalgsleders forslag enstemmig vedtatt.

Administrasjonsutvalgets uttalelse

Administrasjonsutvalget tar saken til orientering.

Behandling i Formannskapet 01.12.2022

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Therese Thorbjørnsen (Ap), Ståle Solberg (SaFoSa), Andreas Brännström (Frp),
kommunedirektør Turid Stubø Johnsen, Harald Rønneberg (H), Henriette Holt Gausdal (Sp),
Annar Hasle (KrF)

Representanten Therese Thorbjørnsen (Ap) fremmet vedlagte endringsforslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. (Vedlegg 1)

Representanten Andreas Brännström (Frp) fremmet vedlagte endringsforslag på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet. (Vedlegg 2)

Votering

Fellesforslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet fikk 2 stemmer (H 1, Frp 1) og falt.

Fellesforslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble vedtatt med 7 mot 4 stemmer. (Mindretallet H 1, Frp 1, KrF 1, SaFoSa 1)

Formannskapetets innstilling

1. Sarpsborg kommunes handlingsplan med økonomiplan for perioden 2023 – 2026 vedtas med hjemmel i kommunelovens § 14-2 og plan og bygningslovens §11-1, med følgende endringer og tillegg:

	2023	2024	2025	2026
Økte /reduserte driftskostnader per kommuneområde				
<i>Helse og velferd</i>				
Ikke avslutte Kirkens bymisjon	1,00	1,00	1,00	1,00
Ikke kutt familiesenter (utek.)	0,40	0,75	0,75	0,75
Opprettholde familiehjelpen	0,40	0,40	0,40	0,40
Styrke hjemmetjenesten	3,00			
Forventet effekt av årsturus (alle team)	-3,00			
Total velferd	1,80	2,15	2,15	2,15
<i>Oppvekst</i>				
Ikke legge ned Jelsnes		1,50	3,30	3,30
Ikke legge ned Ullerøy			0,90	2,00
Ikke legge ned Alvimhaugen skole			1,90	4,10
Ikke legge ned Navestad skole	0,60	1,40	1,40	1,40
Ikke legge ned Varteig barnehage	0,30	0,60	0,60	0,60
SFO pris, ikke øke	6,20	6,20	6,20	6,20
Ikke legge ned åpen barnehage Sandbakken	0,60	0,60	0,60	0,60
Økte overføringer til private barnehager			1,20	2,70
Økte ramme grunnskole	3,55	3,55	3,55	3,55
Total oppvekst	11,25	13,85	19,65	24,45
<i>Samfunn</i>				
Olavsdagene, styrking	0,25	0,25	0,25	0,25
Ikke legge ned områdebibliotekene				
Opprettholde litteraturuka	0,20	0,20	0,20	0,20
Total Samfunn	0,45	0,45	0,45	0,45
<i>Organisasjon</i>				
Totalt organisasjon	0,00	0,00	0,00	0,00

Teknisk				
FDV Ullerøy skole			0,20	0,50
FDV Jesnes skole		0,40	0,90	0,90
FDV Alvimhaugen			1,00	2,30
FDV Navestad	0,30	0,60	0,60	0,60
FDV Varteig barnehage	0,10	0,30	0,30	0,30
Ikke legge ned områdebibliotekene (FDV)	0,50	1,00	1,00	1,00
Redusert energikostnader, eiendom	-13,40	-13,40	-13,40	-13,40
Redusert energikostnader kommunalteknikk	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
Redusert energikostnad kirken	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
Redusert energikostnader VAR	-4,20	-4,20	-4,20	-4,20
Reduserte kommunale avgifter VAR	4,20	4,20	4,20	4,20
Forventninger om lavere energikostnader fra 2024 (0,23 kr per kwt per år) ekskl. VAR		-8,50	-17,00	-25,50
Forventninger om lavere energikostnader fra 2024 (0,23 kr per kwt per år) VAR		-2,50	-5,00	-7,50
Reduserte kommunale avgifter pga lavere energikostnader fra 2024		2,50	5,00	7,50
Total teknisk	-13,50	-20,60	-27,40	-34,30
Teknologi og endring				
Total digitalisering	0,00	0,00	0,00	0,00
Kommunedirektøren				
Total kommunedirektøren	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Sum økte /reduserte driftskostnader</i>				
Helse og velferd	1,80	2,15	2,15	2,15
Oppvekst	11,25	13,85	19,65	24,45
Samfunn	0,45	0,45	0,45	0,45
Organisasjon	0,00	0,00	0,00	0,00
Teknisk	-13,50	-20,60	-27,40	-34,30
Teknologi og endring	0,00	0,00	0,00	0,00
Kommunedirektøren	0,00	0,00	0,00	0,00
Total kommuneområder	0,00	-4,15	-5,15	-7,25
<i>Økte inntekter, bruk av fond</i>				
Økt inntekt grunnskoletilskudd Jelsnes			-0,50	-0,50
Øk inntekt grunnskoletilskudd Alvimh				-0,50
Økt inntekt grunnskoletilskudd Ullerøy				-0,50
Økt inntekt grunnskoletilskudd Navestad		-0,50	-0,50	-0,50
Økte kapitalkostnader Navestad			0,25	0,32
Økte kapitalkostnader Jelsnes		0,22	0,30	0,30

Reduserte kapitalkostnader Hornnes		-0,57	-1,12	-1,12
Økte kapitalkostnader Haugvoll			10,40	9,60
Økt bruk (-)/avsetning (+)disposisjonsfond		5,00	-3,68	0,15
Total sentrale ansvar	0,00	4,15	5,15	7,25
Sum drift	0,00	0,00	0,00	0,00

Investeringer	2023	2024	2025	2026
Ikke investere ved Hornnes	-0,50	-10,00	-10,00	
Beholde Jelsnes, økt investering, utsatt 1 år		4,10	1,50	
Beholde Navestad økt investering, utsatt 1 år		0,20	4,40	1,70
Haugvoll fremskyndes ett år			190,00	-15,00
Sum investering	-0,50	-5,70	185,90	-13,30
Finansiering av investeringer:				
Endring MVA kompensasjon	0,08	0,91	-29,74	2,13
Endring lån	0,42	4,79	-156,16	11,17
Sum finansiering	0,50	5,70	-185,90	13,30

2. Sarpsborg kommunes driftsbudsjett for 2023 med de inntekter, utgifter og nettodriftsrammer per kommuneområde som fremkommer i budsjettskjema bevilgningsbudsjett drift (1A), bevilgningsbudsjett investering (2A), økonomisk oversikt drift og fordeling av driftsrammer (1B) vedtas med hjemmel i kommunelovens § 14-3 og 14-4.
3. Ordfører gis fullmakt innenfor vedtatte driftsrammer til å disponere 0,15 mill. kr til enkeltbevilgninger i særskilte anledninger, jubileer og lignende i henhold til delegeringsreglementet pkt 15.2.
4. Kommunale avgifter, egenbetalinger og gebyrer fastsettes i samsvar med handlingsplan- og budsjettdokumentets vedlegg om avgifter, egenbetalinger og gebyrer. Gebyrregulativ for byggesaker og plansaker for 2023 vedtas.
5. Det vedtas selvkost for gebyrpålagte tjenester innenfor vann, avløp, renovasjon, feiing og slambehandling.
6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å disponere investeringsbudsjettet innenfor de formål som er fastsatt av bystyret.
7. Det godkjennes låneopptak på inntil 880,97 mill. kr i 2023 til finansiering av årets investeringer i bygg, anlegg, maskiner og utstyr slik det fremkommer av budsjettskjema 2 A.
8. Det godkjennes låneopptak av startlån i Husbanken med inntil 300 mill. kr i 2023.

9. Mål for kommunen og måltavler for kommuneområdene legges til grunn for mål og resultatoppnåelse innenfor tjenesteproduksjonen i 2023.
10. Vedlagt forslag til budsjett for kontroll og tilsynsarbeidet for 2023 på 3.792.200 kr vedtas.
11. Med hjemmel i Lov om eiendomsskatt til kommunene av 1. januar 2019 §§ 2 og 3a utskrives eiendomsskatt for hele kommunen.
 - a. Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2023 er 5,2 promille for næringseiendommer jfr eiendomsskattelovens § 11. Differensiert skattesats for eiendommer med selvstendige bostadsdeler for skatteåret 2023 er 3,6 promille jfr eiendomsskattelovens § 12. Den samme satsen legges også til grunn for fritidseiendommer.
 - b. Det gis et bunnfradrag på 300.000 kr for «Selvstendige bustadsdeler»
 - c. For eiendomsskatteåret 2023 skal det også skrives ut eiendomsskatt på et «særskilt fastsatt grunnlag» i henhold til overgangsregelen til eiendomsskatteloven §§ 3 og 4 første ledd. Det særskilte grunnlaget skal i 2023 være lik 2/7 av differansen mellom eiendomsskattegrunnlaget i 2018 og 2019 som er forårsaket av at produksjonsutstyr og installasjoner ikke skal regnes med i grunnlaget for verk og bruk som fra og med 2019 ble ansett som næringseiendom. Skattesatsen for det særskilte skattegrunnlaget settes til 7 promille.
 - d. I henhold til eiendomsskattelovens § 7 fritas følgende eiendommer for eiendomsskatt: Eiendommer/bygninger som eies av:
 - Frivillige organisasjoner, definert som en organisasjon som ikke har erverv som formål.
 - Aksjeselskap, stiftelser eller institusjoner og som har som formål å sysselsette yrkeshemmede.
 - Trossamfunn som likestilles med kirker eller kirkesamfunn, herunder bedehus. Fritaket gjelder bare den delen av eiendommen som benyttes til organisasjonens aktivitet eller formål.
 - Barneparker og barnehager
 - e. Formannskapet gis fullmakt til å avgjøre enkeltsaker om fritak for eiendomsskatt. Eiendomsskatt faktureres med 4 terminer. Det kan inngås avtale om månedlig fakturering for de som ønsker.

Referatsaker

Saknr	Arkivsak	Tittel
48/22	22/00068-21	Protokoll Bystyret 17.11.2022
49/22	20/01346-64	Protokoll KU Sarpsborg 291122